8494 IV

8494
IV

1. Pawlicki Stefan

Bruliony przemówień okolicznosciowych...

8494 X. Dr. Pawlicki

prof. univ. jagiell.

Tydzień mówił: „O położeniu dzisiejszém filozofii chrześciańskiej" i sposobach dźwigania jéj w naszem społeczeństwie."

Podaje zaś, jako wynik referatu swego, pod obrady wniosek następujący:

Proponuję niższe przystąpienie do zawiązanego przed rokiem stowarzyszenia „Leo-Gesellschaft" we Wiedniu, którego celem ogólnym jest uprawianie nauk według zasad chrześciańskich,

Do wielk. czyn. które. upamiętn. na zaw. ~~panow~~ rządy. swoj. panuj. nam najmiłościw. O. Św. Leon XIII należ. niewątpl. zwrot nada. stud. filoz. przez Encykl. Aet. Pat. Zap. z któr. ją przyję; gorliwo. z któr. usiło. wprowad. ją w życ. nie tyl. dowodz. że odpowiad. potrzeb. rzeczy. ~~nagląc~~ powszech. uznaw. lecz że ta potrze: jest tak istot. wedł. przekon. chrześ. myśląc. iż bez zaradze. jej kościo. nie moż. skute. spełn. zadan. swe; nie moż. odpowiedz. posłannict. swem: któr. powierz. mu boski Zbawic.

Któż nie wie, że jest on ~~olbrzym~~ wspan. rzecz. pos. mają. w ogóln. braterst. połącz. cały rodz. ludz. pod jedn. głow. aby wspóln. siła. urzeczywistn. Króles. boż. na ziemi, ~~a jednost. dopomag.~~ zapowied. i przygoto. Królest. wieczys. któreg. każ. ma zost. obyw. a ta uczyt. pra: dokon. być nie moż. bez przerob. wszystk. stosun. społecz. wedł. zasad ewanie.

To też przyjęto Encykli. O. Św. w chrześcijań. z niewypowied. zapał. Bisku. urządz. po semin. wykł: filo. tomisty. tam gdz. ich nie było jeszcz; zakład. stowarzy. maj. ją pielegn.; nawet. osob. czasop: poświęco: komentow. dzieł św. Tom. jak div. Th. i Thom. Bl. Sam Ojc. Św. przyświe. wszystk. przykł. Po wymow. Encykl. nastąp. zaraz czy: zdumiewaj. energ. i hojno. Teraźn. Ojc. Św. Tacz. energ. wielk. pap. Odrod. z ich hojno. dla nauk. i sztu. pięk. Jest typ. Mecen. w najszczytn. rodze. Wyzn. sum. wielk. na wyd. dzieł Św. Tom. któr. po mimo liczn. edy. w czas. nowsz. przedstaw. text dosyć ~~wadli:~~ ~~[illegible]~~; zreorganizo. nauk. filoz. we wszystk. zakła: rzym. wprost jemu podległ: a w inn. uży. swego wpływ. aby zastos. się do jego życz; założ. nareszc. Akad. osob: złożo. z człon. miejsco. i zagr. a któr. nie tyl. na posiedz. zwycz. mia: pracow: nad lepsz. zrozum. Tomizm. lecz w osob. nadt. zebra: wyboro. młodz. wpraw. do tego zam. celu. Miała być zaraz. ~~[illegible]~~ korpor. samodz. uczon. posuwaj. dalej nau. a ~~[illegible]~~ krzewiciel. ~~dla~~ młod. sił podrast. maj: we Włosz. i za grani.

Przykł. Oj. Św. rozbudz. nie tyl. Włoch. lecz inn. Kraj. Zaczęto ogłasz. mnóst. dzieł podręcz. któr. w wielu miejsc. wyrugow. z rąk. klery: przestarz. nie zawsz. prawowie: wykła.

Obraz, który nakreśl. w kil. słow. jest niewątpl. pocieszn.: gdy go porówny. z tem, co było dawniej. Na począt. tego wie.: o jakiejś filoz. chrześc. po za cien. seminaryjs. budyn. mowy nie było, z wyjątk. ~~chyba~~ rzadk. zwolennik. De Maistra, Gerdil'ego, Kondillaka, którzy w polity. nieraz bard. dobit. afirmo. swoj. przekon. polity. ale w metaf. i psych. byli lub ontologist. lub sensualist. Tak zwa. świeck. w Niemcz. przysięg. w Kant. Fich. Szell. któr. teor. ~~zasad~~ zrast. się z zasad. chrześc. w najdziw. kombin.: tak u katol. jak prot. wierz. We Fr. i Włocz. właściw. filoz. świeck. nie było, w Angl. sensualiz. lub tak zwan. zdrow. rozsąd. szkoc. panow. nad umysł. Jedn. w miar. jak budz. się na nowo życ. chrześcijań. po wielk. katastr. polity. i społecz. które w epo. wielk. rewol. i ~~dyktat~~ hegemo. Napol. zmieni. kart. Euro. takj. filoz. chrześc. podn. śmia. głow. i dobij. się znacze. w ~~radz~~ ~~wojen~~ nauk. i litera. Znan. jest ruch potęż. ku wierz. i odrodzen. umysłowo. za pomo.: idei chrześc., wywołan. geniu. Lamenn. który późn. marn. skończ. po za skoń. Ale impul. dany przez nieg. trwał i wywoł. świet. litera.: w któr. jaśn. Lacord. Bautain, Bonnetty Równocześ. podob. ruch. choć z inn. przycz. powstaj. we Włoszech i prowad. przez genial. ludzi – wymien. Giob. Gallup. Rosmin. Ventur.

zapowia. nową erę tryumf idei chrześć. A naw. w Niemczy.
gdz. po Kan. Fich. Szell. nastał: wszechwła. dykta. Hegla,
katol. usiłuj. stworz. coś na kształ. filoz. chrześć. w syste.
Baadera, Herm. Günth: W Belgii Ubaghs zdoby.
wpływ ogrom. Jedn. były to wszystk. formy przejścio. które
miały przymierz. liczn. niechrześć. żywio. któr. skróci. im życ.
Nie moż. ~~tym~~ ich ~~ludz.~~ auto. odmów. zapału ani dobr. wiar: ale
brakow. im czyst. tradyc. chrześć. która jedn. daje rękojm.
pomyśl. normal. rozwoj. Gdy patrzy. dziś. na tę epok. rom.
nib. to chrześć. filoz. przedst. się jako wielk. cment. paleontolog.
na któr. bielej. szkiel: potężn. organiz. ale nie zastosow. do
potrzeb. społecz. chrześć. Dziś. ontologizm Ubaghsa, tradyc.
Bonett. semitradyc: Vent. cały wreszc. Gunter.
i podob. twor. któr. niegd. tak namię. wal. prowadz. międ.
sob. i ~~z rzy~~ niechrześcijań. szko. ale niesd. takij. bardz.
częs. z sam. Rzym. należ. do przeszł. a miej: ich już
za Pius IX. zwłaszcz. od sobo. watyk. zajęć. prawdzi.
filoz. chrześć. któr. wegetuj. po semin. tomiz. wypow.
na szerok. widow. współcz. życ. nauko. Właściw. od sobo.
watyk. gdy wprost stud. teol. każ. zwra. się do filoz. dawn.

Ale wtedy przekon. się, że filoz. tylk. wtedy może dać pomoc skuteczn. badan. teol. jeżeli ona przest. być skrom. chud. propedeut. dla klerg. a zrob. to, co uczyn. wielc. filoz. XIII stul. i ogarn. całą wiedz. ludz. i ~~przyst~~ zajm. się czynn. rozwiąz. wszyst. probl. ~~nauko~~ nauko. i społecz. Zachęco. do wytrw. na tej drod. już przez Pin. IX, pot. umiejęt: zorganizo. przez wielk. pap. któr. obecn. dzierż. klucz. Piot. stała się potęg: z którą liczyć się muszą sfery niechrześć.

Jest niepodob. w krótk. wykła. wymien. wszystk. co napisa. w dziedz. filoz. chrześc. od czasu zjawie. się Encyk. Act. Pa. Musiałb. przytoczy. setk. ~~wiązań~~ autor. a jeszcz. więc. tytuł. książ. i rozpr. Pominąw. że na tym wielk. łanie wśród niezliczo. kłos. wiel. jest słab. inne zupeł. puste a tyl. mała ilość zostan. ~~złożo~~ ~~przechow~~ dojrze. i ~~zost~~ sporzą. w szpichle. dla pociech. i pokar. następ. pokol. to naw. te ważniej. produk. podan. bez ~~ty~~ obszerniej. kryt. bez wyjaśn. ich zasług i szczegół. badań, byłyb. ~~dla~~ tylk. czczym popis. uczono. ku zmuże. zebr.

Wolę zat. ogranicz. się do kil. głów. punkt. na któr. stanow. po kolei moją obj. jedn. rzut. oka całe mnóst. szczegół. wypadk.

1) Wydawnictwa Scholastyków

a) wydan. S. Tom.

b) " Alb. W.

c) " S. Bonaw.

d) " drugorzędn.

2) Wydawnict. książ. podręcz:

a) dawniejsz.

b) α) ~~we~~ Włosz.

β) w Niemcz.

b) nowsze

α) we Włosz.

β) w Fran. i Belg.

γ) w Niem.

c) Katedr. na wydz. świeck:

α) we Fran.

β) w Belg. = Szwaj:

γ) w Niem.

d) Akade: i stowarzysz:

α) Rzyms:

β) rozmaś. pomnięg: w różn. kraj.

γ) Tow. Goerres:

δ) Leo-Gesellsch.

e) Czasopis:

α) rzyms. Akad.

β) Div. Tast.

γ) ~~Philos.~~ Jahrb. f. Philo.

δ) Philos. Jahrb.

=

Quod si ante meridiem tot orationes jejuni sustinuimus, convivae spectatissimi, ~~profecto~~ nunc inter epulas ~~neque~~ profecto uberiorem ~~sermonum~~ eloquentiam ~~effusionem~~ non expavesceremus pertimescemus, viribus ~~paululum~~ nonnihil restitutis. ~~Nolo tamen~~ At longus esse nolo et timorem, si quem habetis, deponite. Qua~~liscunque~~ utacunque enim sit hujus coenae praestantia virtusque culinaria, ~~nefas est~~ nimis eam protrahere nefas est, quum alterae splendidiores nos maneant epulae, a Musis ipsis in theatro praeparatae. Quas tardius adire, vetat urbanitas ~~dissuadetque prudentia~~, ne in Musarum iram incurramus, sunt enim mulieres. Itaque collegarum voluntati amabili

obtemperans, paucis persequar, quod mihi mandatum est, ut hospites nostros perquam exoptatos, inprimis peregrinos, ex intimo animo consalutem, viros scientiarum laude illustratos, qui undique ad nostram convenerunt solemnitatem. Forsitan miretur quis vestrum, viri excellentissimi, epulari se hodie nobiscum in urbe parum nota, cujus raro fiat mentio apud nationes exteras neque semper situs ~~sit~~ accurate ~~definitus~~ sit indicatus, ut demonstrant epistolarum inscriptiones. Raro etiam ~~fit~~ accidit, ut aliquis nostratium vestris interveniat congressibus aut innotescat ~~apud vos~~ operibus suis, cum sint saepissime conscripta

idiomate vobis ignoto. At paucis post horis ~~nobiscum commo-~~
commorari vos inter amicos qui et
~~rati~~, potuistis certiores fieri, ~~non solum~~ ~~nos~~ cognitos habe~~re~~ant
et perspectos labores vestros, ~~sed~~ qui admir~~ari~~entur studia vestra
et inventa et quod~~que~~ majus est, qui eandem, atque vos, in scientiis
bonisque artibus adamav~~isse~~erint summae perfectionis speciem ideam, di-
eundem veri ~~bo~~ honestique progressum, eandem
~~vinas, quas amplexi mentibus vestris conamur omnes assequi veluti prae-~~
humanitatem.
~~fulgens nobis immortale exemplar, mortalibus nunquam~~
~~plene assequendum~~.

Quod si rarius vobiscum communicamus opera nostra
nec frequentiori, ~~quem in votis est~~, conjungimur societate,
hujus rei tristissimae unica ratio est, quod ~~dura~~ nonnisi

exigua nationis nostrae pars, ~~quae~~ intra Austriae fines ~~coactus necessitate Polonus quisque praeter~~ scientiarum stu-
habitans, sub magnanimi
~~dia specialia etiam pro viribus~~ imperatoris ingenua pro-
tectione potest libere et secure scientias colere, reli-
quit vero Poloni, sunt autem plus minus XV miliones,
nullum possident institutum, impensis publicis sus-
tentatum, nullam universitatem, nullum museum
vel bibliothecam, nullam officinam scientiis natu-
ralibus accommodatam, nullum gymnasium, ne
ludum quidem puerorum, ubi nostrates vel docere
possint vel indagare singularum disciplinas
scientiarum. Unde paullatim factum est, ut inter

(illos) (XV) miliones nulli inveniantur speciales scientiarum cultores, quum omnes ad docendum vel indagandum ~~via~~ ~~instituta~~ via publica (illis sit praeclusa, privata prohibita.

Haec ratio dispar affatim demonstrat neque Polonos extra Austriam degentes posse multa conferre ~~cur nostrae universitatis professores et Leopo-~~ ad communem scientiarum progressum neq nostrae ~~litanae quam fratemq semper in amore habemus~~ universitatis professores vel Leopolitanae, quam semper in amore habemus eximio, esse nimis inculpandos, si tempus lectionibus aliisque officiis vacans, saepe vernaculis scriptionibus consumant haereditatemque majorum, quae sine linguae patriae cultura conservari nequit,

~~studeant~~ ni ab interitu salvare. Neque severius nobiscum agendum est, quod non nisi rarissime in pacificam scientiaz arenam descendimus, ubi collatis omnium nationum viribus tractantur problemata gravissima.

Eo majorem vobis gratiam referimus, viri praestantissimi, perillustrium nationum legati et oratores, quod ab Oriente et Occidente, accuristis ad humilem civitatem nostram, quae non nisi rarissima conservavit antiquae monumenta gloriae et dignitatis. Gratitudine

maxima commoti vota facimus, ut novos splendi-
dosque triumphos in scientiis litterisque difficilli-
mis, quarum investigationis ~~labores~~ vitas vestras
~~destinare~~ ac labores consecrastis. Quamvis brevissime nobis-
cum commorati, nobilem laetamque nobis memo-
riam relinquetis, nunquam perituram. Et quando
post felicem in patriam reditum percontabuntur vos cives vestri de parum nota longinqua Craco-
via, tum memores solemnitatum, quas ho-
norare praesentia vestra dignati estis, res-
pondebitis, invenisse vos amicos, qui

non obstantibus difficultatibus ~~tum~~ oeconomicis vel politicis summa affectione et vos et studia vestra prosequentur; qui sincera gratitudine et probent et accipiant, quaecunque feceritis pro scientiis perficiendis, pro sublevanda sorte generis humani, pro late diffundenda ~~instructione~~ civilitate. Hunc sensum gratissimum sincerissimumque manifestans, in hac augusta Pentecostes octava, quae semper sit mansura imago perfectissima linguarum et cordium in unum amoris conspirantium, collegas amantissimos rogo et invito, ut sublatis

cyathis dulci Campaniae succo plenis propi-
nent hospitibus nostris carissimis salutem
uberrimam.

Vos vero hospites desideratos, ~~visi~~ ~~fautores~~ gratiosos
~~benevolos~~ ~~indytissimi~~ salvete, ~~omnes~~ ac benignos, qui ex omni parte advenistis
~~ex intimo~~ corde ac gratissimo ~~salutamus~~ nostra exsultant animi commoventur.
Praesentia vestra nos honorat, hodiernos
universitatis ~~hospitas~~ ministros ac sodales,
sed rationem, ob quam venistis et honores
quos nostrae (universitati ~~dignabimini~~ adhibere estis,
ad eos referimus, quibus debentur, decessores
nostri. Quos ~~servis~~ neq. ~~est~~ brevis. est longissima neq. ~~deest~~ caret
nominibus ~~honestata~~ et gloriosis; ita ut pleno
jure ~~in eos redundent~~ debeamus gratitudo et venerationis
~~vos~~ signa et documenta, qual hodie (hac in solemni
(ingressu, non absque summa gratitudine
~~nobis~~ (~~accipimus~~). nobis exhibentur.

Justum est, hominibusque innatum, a deo
summo ~~commendata~~ ~~sanctum~~ vetustatis studium
et obsequium. ~~servitum~~ aetatis venerabile.
(Universitas nostra vetusta est et fide
optima conservare pot, ac quinquies saecula-
rem ~~cursum~~ 2 nam vixisse absque macula dedecoris.
Justis et humanoque generi necessaria
et salutaris scientiae amor quae ~~vestra~~ ~~semper~~
~~habet~~ schola nostra ~~non~~ semper prosperet et voluitque honeste et fideliter,
~~eodem~~ splendore delitus ~~splendebit~~ ~~semper~~ et tempora
~~iniquas conditiones~~. Cujus rei viri
~~doctissimi~~ ~~honestate~~ ~~et fidelitate~~. Hoc
~~vos testificari vultis~~, quo dignatio
~~estis~~ nullo ~~pepercistis~~ parcere labori neque
longos ~~usus~~ atque incommoda ~~non~~ pertimuistis (remisistis itinera
ut simul nobis quinquies cen-
tenarium celebraretis memoriam
Cum quoque ~~omnibus~~ vestrum conjungunt
nos ac consocient diversissima vincula
hodie novum additur, vinculum immensae
gratitudinis quae vestrae debetur bene-
volentiae. Alii vestrum ediderunt
nos ~~non~~ quotquot quem nostra est
cultura et scientia, cujus beneficii
memoria nunquam apud nos ~~non~~ peribit
(exstinguetur). Alii conjuncti sunt

† Iterum salvete, qui undiq. gratulabundi ad-
venistis. ~~regionibus~~.
~~etiam extremotis~~ ad-
ob insolitam praeterorum spectaculi, quam
tot viri celebertimi e longinquis ~~conveherent~~ gregatis
regionibus, nos dignatistis praesentia sua,
ministros et sodales hujus universitatis.
~~Quam~~ ~~hoc~~ tamen honorem ~~ingentem~~ ~~istius~~ perquam magnum
et liberale, ~~nobis nihil aliud~~ non aliq ~~est~~ nota conditione
accipimus, nisi ut ad eos, quibus debe-
tur, decessores nostros transferatur.

similitudine nobis consociantur —

indissolubili foedere devincit

alia fidei et linguaeque fortunaeque tum prosperae tum adversae communi vicissitudine. Sed omnes universitates vestras nobiscum haecque honor amorque scientiae inconcussaque certitudo, scientiae officium esse aptissimam formam modumque efficacissimum, quo omnis universitas Deo, civibus, humanitati. Hoc communi proderre gratiae officiorum nodo colligati tenacissimoque connexi, ex intimo corde et salutamus vos et gratias agimus uberrimas.

+ ponit et debent servire

operam suam dicare

similium laborum amore

Erat tempus quum in Europae plagis Orientem versus locum maxime promotum occuparet ac veluti emitteret in terras magis distentes scientiae radios ab Occidente et Meridie acceptos ea ut quae inventa essent vel perfecta a nationibus felicioribus, et antiquiore exornatis cultura pervenirent ad juniores, in scientia nondum exercitatas. Unde factum est, ut exeunte medio aevo esset scientiae emporium, quo lux et tenebrae mirum modo confluerent nostraeque scholae officium incumberet propagandi lucem transformandique tenebras. Hoc munere functi sumus non sine prospero successu neque mirum est, si inde ab illis temporibus et nostris, tum populo nostro coaluit (in succum et sanguinem), ut venis nostris cum sanguine currat, ut pulmonum nostrorum factus sit respiratio, animis nostris character, fundamentum morum nostrorum, formatrix et magistra nostrarum conscientiarum. Romanae ecclesiae humanitatisque europeae propago, inde hausimus succos nostros vitales, inde haurire nunquam cessamus. —

universitas nostra

lucis receptaculum

sc. ratione

+ nostra operatque intercessione

Sed jam multis ab annis cessavimus esse unicus fons his in partibus: progressus saeculis currentibus effecit, ut essent plura his in regionibus luminaria. Sed neque immutata est natura neque conscientia nostri muneris officiorumque. Ut quinque ante saeculis hodie quoque sentimus debere nos, conjunctos cum omni cultura et scientia totius orbis terrarum, colere eas et propagare inter nostrates et pro viribus nostris extollere et profundius explicare, ut aliquam gratiam referamus iis, a quibus multa accepimus et in communem scientiae veritatisque thesaurum nostra symbola conferamus.

Habet scientia amorque veritatis istam vim miram et benedictam ut quamvis ~~sit~~ ejus sit benefacere mundo eique ex segete sua granum praebere ad sementem, quamvis vinculum arctissimum quocum illo conjuncta est, neque vult neque potest solvere, tamen ejus passionibus caret ejusque proeliis vastationibusque prominet (super-) Tranquilla quamvis saepius dolens, contemplatur agones dissensionesque vitae creditque, sperat, aliquando ipsi concessum iri, ut mediatur, restauret, (molliat) leniat (mitiget), vias inveniat tranquilliori feliciorique existentiae, manifestet, aperiat= In Hac fide, hac fiducia omnes convenimus ~~[illegible]~~ concordes unitis, possumus sibi invicem sincero cum amore optare successus et proventus nostris in laboribus.

Hanc sententiam profitentes, hunc finem amplexi, scientiae vitam impendimus utque quinque saeculis nunquam fidem

Quamquam hodie immutatae sunt rerum conditiones totque illustres floreant universitates novae in regionibus Europae borealis et orientalis, nihilominus antiquorum memores officiorum volumus ~~eodem quo~~ ut ante quinque saeculis foedus sanctum fideliter servare cum omni cultura ac scientia neque cessabimus et custodire sollicite inaestimabilem veritatis thesaurum eumque pro viribus locupletare augeamus.

fefellimus ~~quem~~ datam promissamque neq honorem nostrum ulla re maculavimus, ita volumus et constituimus et speramus etiam in posterum nos victuros esse. In promovendis novis doctoribus antiquus nobis mos est et accepta a majoribus pulchra formula repetitur, ut interrogemus candidatum postulemusq ut promittat se talem semper futurum qualem eum esse jubebit dignitas, honorem suum unquam pravis moribus aut vitae infamia commaculare, hujus universitatis piam semper memoriam conservare ejusq quoad posse promovere".

Candidatus vero respondet, se ex animi sui sententia haec omnia spondere ac polliceri. Similiter nos quoq in hoc momento solemni post quinq saecula elapsa iterum nos professores et discipuli totaq haec schola, coram vobis tanquam testibus qui ex diversissimis mundi plagis advenistis, scientiaq apud nationes cultissimas signiferi dignissimi ex animi nostri sententia spondemus ac pollicemur. –

Vobis vero omnibus quicunque advenistis manifestaturi praeteritis nostris honorem, praesentibus bonam voluntatem, futuris benignitatem, omnibus undecunque venistis, invicem optamus, ut verum scientiae lumen apud nationes vestras collerter, potenter, efficaciter propagetis in saecula nunquam cessatura in gloriam Deo, in pacem hominibus bonae voluntatis. Rogamus igitur +

+ ut accipiatis nostras gratiarum actiones et memoriam conservetis nostrae immensae, affectuosae magnae gratitudinis.

quae vos adjuvet ad novos triumphos. Dies
paucissimos simul commorati sumus, sed
et haec meminisse juvabit. Et quando reduces
ad patrios penates, ~~aliquando~~ cives vestri
vos percontabuntur de parum nota Cracovia
tum memores solemnitatum quas honorare
praesentia vestra dignati estis, affirmate
vidisse vos homines, qui non obstantibus
difficultatibus oeconomicis et politicis sincero
amore et vos et studia vestra amplexi
sunt et summa cum gratitudine probare
et accipere quaecunque egistis pro scientiarum
progressu, sublevanda sorte humana,
diffundenda instructione. Si vero ~~propter~~
Vobis majora debentur certamina, nos
propter difficultates oeconomicas et politicas e longinquo
vestigia vestra premimus, altissimum inviolabile
officium adimplemus, ut omnia magna
quae a vobis inventa sunt, et omnia cum
gratitudine nobis accommodemus et civibus
nostris communicemus. Hunc sensum gratissimum
manifestans vobisque omnia fausta adprecans
rogo collegas amantissimos ut in
honorem hospitum nostrorum sublatis cyathis
dulci Camperiae succo plenis propinent
salutem uberrimam. Hospites nostri
spectatissimi vivant floreant annis numero
carentibus &c.

Possem longus esse in dicendo, salva patientia vestra, nam si ~~tempore~~ ante meridiem fere jejuni ac vinbus destituti tot orationes sustinuimus, ~~nunc~~ multo ~~plagius~~ ~~pudus~~ ~~resistemus~~ epulis recreati lautissimis. Neque tamen abutor patientia, nam epulavum opi nefas est nimis confidere, quum sit incertus earum proventus. Platonis quidem coenae hac fama gaudebant, ~~in tetor~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ judicii, etiam ~~postridie~~ bene se ~~castitatem~~ habiturae. Sed quodcunque ~~dicendum sit~~ ~~dicet castitatis offendat~~, de merito tamen earum epulari, nimis protelare cas vos licet, quum aliae vos expectent a Musis in theatro praeparatae, quas nefas est negligere, ne iram Heliconiadum incurramus, sunt enim mulieres.

Itaque brevis ero, quamquam contento esse hac exclamatione sincera: laudemus viros gloriosos qui undique convenerunt ad nostrum festivum convivium. Quod ~~res si tam~~ ~~factum~~ ita est singulare est et insolita, ut etiam philosophus diserto esse queat, quamvis philosophia saepissime dissideat ab eloquentia.

Jupiter hospites nostros peregrinos ~~mirari~~ arbitror, quod hodie ipsis epulandum sit in urbe parum nota, ~~cujus~~ ~~[illegible]~~ mentio fiat apud exteras nationes, cujus cives ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ in congressibus internationalibus ~~[illegible]~~, nedum ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ quin ~~[illegible]~~ experta aliqua occasione haud communicare, ~~[illegible]~~ quum sint ~~[illegible]~~ innotescant operibus suis, saepissime patrio idiomate corrupta. Nihilominus hospites ~~nostri~~ praestantissimi, ~~quamvis~~ ~~exiguo~~ tempore nobiscum commorati, ~~poterunt~~ certiores fieri, nostrorum ~~habere~~ et perspectos vestros ~~eos~~ labores, summopere ~~poetis~~ ~~[illegible]~~ vestra ~~est~~ studia et inventa,

Hodie
ante meridiem, quamvis jejuni ac vinbus destituti, convivae spectatissimi, tot orationes sustinuimus, ut mea quidem opinione multo plures tolerare possemus, epulis recreati lautissimis. ~~Ne~~ Verumne ~~timeatis, obsecro~~, Nolo tamen longus esse et timore quo habetis, deponite. Epulari enim alimento nefas est nimis confidere quum sit saepissime incerto earum proventu. Dicunt quidem Platonis ~~solitum esse~~ coenas tam nitide praeparatas fuisse, ut convivae etiam postridie bene se haberent, sed quidquid venerandi est de vestra coena certe cultiora, nimis eam protrahere nos licet quum aliae nos maneat convivium, multo splendidius, a Musis in theatro praeparata quo vos venire prohibita est, ne iram incurramus Heliconiadum, sunt enim ~~mulieres~~. Itaque salvete viri gloriosi, vestra laude illustrati, qui undique ad nostrum convenistis solemnitatem.

Quod factum singulare et revera insolitum etiam philosopho verba suggerit copiosa, quamvis saepissime philosophi dissideant ab eloquentia.

et quod magis é, eandē atq vos in scientijs bonisq artibq summae perfectionis formam idealē edenerisse, quā vos amplexi estis mentibq vestris vobisq exequendā proponitis.

Quod si vario, quā desideramq, meritis in opera nostra, neq frequentiori nobiscū conjungimini societate neq communis utriusq fortunis particeps, continuo mentiū et labor, hujq rei tristissimae et acerbae unum causam quaererem, non alia inveni, praeter nisi durissimā necessitatē, maximum inemulti affectum et quisq nostrū praeter scientias artiū et philosophiae studia debeat majorē traditionem ab interitu salvare eorq haereditate in tuto collocare quod fieri neq absq stabili arctissima linguae patriae cultivae.

adamare non minore cum vehementer ardore in scientijs et bonis artibus eandem summae perfectionis formam (idealem, quem ipsi gerunt in mentibus suis sibiq exequendam proponunt?

Si nihilominus vero inveniunt in opere nostra, non frequenti societate vobiscum conjungantur neq communionis utriusq inexistenti laborum mentium et labor, haec unica causa est, quod nobis praesertim (traditionem tuam majorem in verendum est ab interitu salvare eorque haereditatem in tuto collocare, quod fieri nequit absq linguae patriae cultura. Velitis perpendere, horribiles praeteritis nostram nonnisi intra Austriae fines sub magnanimi imperatoris ingenua augusti protectione liberali posse (polono idiomate) scientias colere, extra hujus imperii limites plus minus quidem in Polonos institutis publicis abi adverso publico sustentatis, nullam gymnasia, nullam institutam scientiarum, nullam universitate. ubi Polonus possit proprio idiomate docere et excolere singulas scientiarum disciplinas

publicā = nos parvis viribus vestris, Cracoviae et Leopoli non nisi minime decendere primi in nationū periphriā evenē ubi virtibq in una collatis gravissima superant problemata.

Eo major vobis gratia debetur, quod ad nostrā humilē civitatē convenistis, ex penissima relicta aut monumenta antiquae dignitatis et gloriae. Sed amore eodem vobiscū conjungimur urge ideae immortales quasi in splendidiore collocati theatro majores in quorum investigatis dulcor communis nos impellit, ut vota fausta pro felici reditu vestro et immutabili forma

nullā universitatē, nullā museū v. bibliotheca, nullā officinā scientiis naturalibq accommodatā, nullā gymnasiū, nullis institutis pueros, ubi Polonus patrio idiomate possit docere et excolere singulas scientiarum disciplinas, longe profecto minū non est, si duae universitatū polonae, Cracoviensis et Leopoliensis, tot debeant incumbere vernaculis scientijs et officijs, quae etiam Polonis extra Austriam degentibus absque dubio afferant, et palam tempus docuit nostratibq in. linguis peregrinis operā dare sive pertinaces esse laborū internationaliū. Multi quidem vestrū dominant aut vestris linguis quibuscumq aut latina quae semper fuit humanitatis nutrix praevalgere aliquid gratiae enim tributae et propter rationes oeconomicas, quae omnes vires superant nostras, tempus omnes nostrates Polonos extra Austriam exhibent a spontanea et efficaci studiorū tendagatione quam possint nisi materialibus incumbere negotijs, praeclauso omni aditu ad negotiorum

Si Ante meridiem, ~~quamvis~~ jejuni ~~et fatigati~~, tot orationes ~~alacriter~~ sustinuimus, convivae spectatissimi, ~~multo facilius~~ projecto inter epulas ~~tolerari posset~~ neq uberiore sermonum ~~eloquentiae~~ ~~incursu~~ etiam effuciorem pertimescemus ~~tolerabimus~~. Nolim tamen ~~vos exprobrare~~ longus esse ~~sim~~ et timorem, si quem habetis, deponite. Qualiscunque ~~Quidquid~~ ~~enim~~ enim ~~censendum~~ sit hujus coenae praestantia virtus q culinaria, nimis eam protraherere nefas est ~~licet~~, quum aliae ~~multo~~ splendidiores nos maneat epulae (a Musis in theatro praeparatae. Hasce vero ~~post tempus, vero, qui~~ tardius adire ~~audeat~~ vetat urbanitas † ~~Musis debita~~ sunt enim mulieres. Itaque ~~pauci~~ voluntatis amabili ~~salvere~~ ~~jubeo~~ ~~viros gloriosos~~ collegas obtemperans obsequens, scientiae laude instructos, ~~in primis~~ ~~maxime~~ ~~vos~~ hospites peregrinos, qui undique ad nostram convenerunt solemnitatem. ~~quod mihi~~ honorificum q. mandatum ~~est~~ ~~pauci persequar~~, paucis persequar ut hospites nostros spectatissimos, ~~vos~~ in primis ~~et~~ peregrinos, viros ~~qui~~ scientiae laude illustratos, qui undique ad nostram convenerunt solemnitatem, ex intimo animo consalutem. Plurimos ~~quidem~~ vestrum mirari arbitror, viri praestantissimi, quod hodie ~~ipsis~~ nobiscum ~~epulandum sit~~ enim in urbe parum nota, cujus ~~vero nomini~~ raro mentio fiat apud exteras nationes †, cujus cives parcissime ~~conspiciantur~~ intervenient ~~in~~ congressibus internationalibus, ~~nedum audiantur~~ neque aut innotescant ~~scriptis~~ ~~quorumque opera~~ ~~ad~~ operibus suis, quum sint saepissime idiomate patrio conscripta. At paucis horis Cracoviae commorati, ~~potuistis~~ potuistis certiores ~~facti estis~~ fieri, nos cognitos et perspectos habere labores vestros, summopere aestimare ~~et~~ studia vestra et inventa et quod majus est, eandem atque vos in scientiis bonisque artibus adamavisse idealem summae perfectionis formam quam vos amplexi estis p mentisque vestris semperque assequendam volis propositis.

† neq ~~ipseq~~ situs ~~ne~~ semper sit ~~certus~~ accurate definitus, ut demonstrant epistolarum inscriptiones. Raro etiam fit ut hujus urbis cives oeconomice est, quod summus pauciores, quam qui sufficere possint ~~innumeris negotiis~~ officiis quae nobis incumbunt. Ne vero ~~praesumptionis~~ vanae loquentiae cujusdam accuser, hoc unum proponam =

Jubileusz ?

Vos autem vero salvete, hospites desideratissimi, fautores inclytissimi. Salvete viri ~~tanti~~ qui conventui huic undique ad nostram solemnitatem advenistis, scientiae laude celebrate. Exsultent corda nostra, animi commoventur, ob praeclaram spectaculum tot viri illustres, e longinquis congregati regionibus, nos hujus universitatis magistros et socios, praesentia sua amabili dignentur. Quam tamen honorem egregium magnum et liberale, non alia lege accepimus, nisi ut in eos redundet, quibus debetur, decessores nostros, quos neque exigua series est neque nominibus caret gloriosis. Itaque pleno jure ad eos transferenda sunt venerationis signa et documenta, quae hoc in solemni congressu, nobis indulgentissimis exhibentur.

Justum est hominibusque innatum, a Deo Summo sanctum, est vetustatis studium et obsequium. Universitas nostra vetusta et potens et fide optima confirmare potest, se quam quamque saeculares vitam, vicissitudinesque alasque mentes nec sine gloria. Propterea Justus est, humanoque generis perquam necessarius et salutaris scientiarum amor, quem schola est nostra et professe est semper et coluit honeste, quamquam ob temporum iniquas conditiones non semper ea, quae pari cum splendore et successu potuerat ad studia scientiarum vigentius conferre. Cujus rei testes vos habemus, viri praestantissimi, qui nullis perpessistis labori, nulla longi itineris incommoda recusastis, quominus nobiscum celebraretis quamquam centesimum scholae nostrae memoriam variisque vinculis, quae antea nos vobis consociaverant adveretur novum atque avitissimam nostrae erga vos gratitudinis.

Re quidem vera institutae celeberrima quorum legati et oratores ad nostra stadia antiquiore ex urbe Italia advenistis, et eo nos venistis stabitisque ab initio scientiae cultura

nobis tradidere, cujus beneficii memoria nunquam apud nos peribit; alia fidei chirographa junctura utriusque similitudine nobis consociantur fortunae, tum prosperae tum adversae communi vicissitudini. Sed omnes universitates vestras nobiscum foedere indissolubili devinxit honor amorque scientiae haecque immensum certitudo, scientiae offerendae forma aptissima modusque efficacissimus quo omnis universitas et potest et debeat servire Deo, providentiae civibus, operae suae ferre humanitati. Hoc communi gratoque officio nodo colligati fervidissimoque similique labore amore conjuncti, ex intimo corde salutamus vos et gratias agimus ubertimas.

Quum vero pronuntiavi verbum „gratitudinis," illam ad eum refero, cui gratiae debentur maximae, innumerae. Princeps qui magno animo comprehendit necessitates, aestimat jura, intelligit affectiones diversissimarum gentium, quae ejus subjectae sunt imperio - qui in difficillimis laboribus longissimi imperii consolationi et lenimini sunt benefia, quae impertit, non solum totius provinciae nostrae, verum etiam nostrae studii generalis eximius est benefactor et patronus. Nam et linguam patriam ipsi restituit et laboratoria (musea, instituta) scientiis colendis perquam necessaria addidit et plurimis cathedris ditavit; invenit jacentem et neglectum, erexit vero ita ut inde a primis fundatoribus nemo unquam huic studio generali plura contulerit beneficia, nemo utiliora. Haec non adulatio quaedam est, sed liquida, incorrupta veritas. Unde etiam verus et genuinus sensus fidei est, sensus gratitudinis, affectionis et pietatis, quo nostra universitas totaque provincia ad Deum preces effundit, ut ipsum per annos multos in pace et felicitate conservare dignetur suisque benedictionibus adjuvare nosque ex animo intimo clamamus Augustissimus Imp. et Rex noster, Franciscus Jos. Vivat

Haec vota facientes, oportet gratias maximas, infinitasque agere atque habere Principi magnanimo, qui difficillimis temporibus nunquam cessavit et toti provinciae nostrae et huic studio generali liberalis declarare benevolentiae suae affectionisque signa impertire, nam et linguae patriae usum ipsi restituit et splendida instituta, scientiis colendis perquam necessaria adjecit et cathedras plurimas fundavit.

Universitatem quam jacentem et neglectam invenerat, liberalitate sua dotavit et erexit, ut absque adulationis umbra declarare possimus, inde a primis fundatoribus nemo unquam plura in nos congesserit beneficia, nemo utiliora. Unde verum affectionis sensum unanimiter exprimentes Deum optimum precamur, ut semper novas gratias in Principem nostrum Augustissimum conferat et unanimi

quod nonnisi exigua Polonorum pars, quae intra Austriae fines habitat, sub magnanimi imperatoris ingenua protectione pro ~~lib~~ plena cum libertate scientias colere, ~~reliqui~~ reliqui vero, sunt autem pl. m. XV milliones nullum possident institutum ~~aerario~~ impensis publicis sustentatum, nullam universitatem, nullum museum v. bibliothecam, nullam officinam scientiis naturalibus accommodatam, nullum gymnasium, nedum ludum puerorum, ubi Polonos docere possit et excolere singulas disciplinas scientiarum. Unde paullatim factum est ut inter istos XV millio. fere nulli invenientur speciales scientiarum cultores ~~sit~~ quum via ad docendum et indagandum omnino sit illis praeclusa.

Iam haec (dispar ratio) explicet

Spotk. mnie wielk. zaszczyt. Zażąd. abym
w imien. zebr. tut. Tow. powiedz. słów parę
na cześć członk. honoro. Wykon. to życz.
jest dla mnie nadermiłym obow. ~~zaszczyt~~ i wielc. go sob. cen.
Mam bow. zabr. głos w imie. Tow. naucz. szkół
~~średn.~~ które ~~wyższ.~~ od dwudziest. lat wywieraj. wpływ
zbawien. na oświa. nasz. (Podtrzymu. zgod.
i zap. do obowiąz. w moich członk.). Bo oświa.
to która decydu. o nasz. sile produkcyj. tak ducho.
jak materyj. wychodz. z naszych szkół średn.
Nie nale. tej sob. zw. taić, należ. to wyjaś.
z nacisk. Stud. specyal. pielęgno. ~~krzewio~~ po umow.
i inn. naj/wyższ. zakład. mogąc trwał. żyć
owo. tyl. wyd. w umysł. i serc. młod.
przybywaj. ~~przychodz.~~ ~~prze~~ ze szkół śred. Wszystk.
zat. co zmierz. do dźwig. szkół śred.
wychodz. na pożyt. oświa. narodo. i wszechlud.

23

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

dnia 24/VI 1903

PRO MEMORIA.

Kancelarya Akademii ma zaszczyt przesłać w załączeniu jeszcze 3 allegata do podania p. Dra Pręgowskiego.

Ale nie jest zadan. moj. ~~wychwal.~~ wyższej zasłu
Tow. położ. w szkoł. śred.; To zrob. częst.
zrob. i dziś przez ust. wymownej Chrzan
tyl. jed. podn. dążno: Tow. żeb. od cza.
do czasu ludzi dobr. zasłużo. czy o rozwój
Tow. czy o sprawi: wychow. wogól. ozdob
dyplo. honor: Tow. takim akt. wyraż.
~~widzą~~ uznan. pada. wdzięczno. zasłu. położ.
w tej dziedzi. której pielęgnow. obrał
sob. za cel i zadan. Dziś znow. ~~pokaz~~
wobec tak. faktu do gron. swoich człon.
honor. Tow. zaliczy prof. Jordan. Akt
ten przez społecz. nasz. zost. przyjęt.
z najżyw. sympat. bo prof. Jord. właśc. na
tej niw. któr. Tow. stał. zabiega.
podno. i uszlachet. położ. wielk. zasłu.

1 Jordan

Jest to mąż starożyt. – a wyr. ta nie zna zmniejsz. jego zasłu. najbard. nowożyt. i najbardz. patryoty – ale słow. to stanie przypomni. grecz. leka. który za podst. eduka. społecz. uważ. zdrow. fizycz. i system. wykształ. wszystk. władz ciała aby posłusz. stał. się narzędz. do spełnia. zadań ducho. ideal.

At quoniam ~~vir~~ homo est antiquus, antiquae probitatis et fidei exemplar more vetere laudandus est illa lingua pulcherrima quae ~~omnis politioris humanitatis~~ semper habita est ~~et fundam~~ fons sanctus et augustus unde nostra ois manare ~~debet~~ et manabit politior humanitas

Erat ~~autem~~ igitur Romanorum Graecorumque disciplinae
in hoc intenta, ut puerorum animi
corporaque aequali modo conforma-
rentur gymnasiumque publicum esset et
ludus litterarius et corporis exer-
citationum campus ~~quotidianus~~ latissimus.
Quae tamen consuetudo ab antiquis
semper laudata, a medicis com-
probata, deinde ita evanuit, ut ~~recentioribus~~
~~temporibus~~ ut gymnasium nihil aliud
esset nisi ~~locus~~ aedificium umbratilis scientiis
ediscendis destinatum — quod
quanto cum detrimento salutis fieret
non solum physicae, sed et spiritualis,
nemo est [illegible] sat

3

Nostris tamen temporibus antiqua
via ratioque fere ubique instaura-
ta magnumque meritum est
D. Jordani, juste celebrandum, quod
hortum publicum ~~instituerit~~ aperuerit, ubi
juvenes post horas umbratiles
scientiis impensas, possint
sub Dio, in aura aperta ad metam
currere, pilis trochisque ludere,
proelia sustinere campestria,
militarem aditum reditumque
exercere, omnem corporis animique
vigorem ad harmoniae leges efformare

1906

26

J. W. P. Delegacie!
Dostojni goście!
Łaskawi Koledzy!
Kochana Młodzieży!

Przemówienie na doktory. sub auspiciis Imp. p. Tadeu. Jana Kant. Dziurzyńskiego d. 3 lut. 906.

W Aten. i Rzym. przy roczn. szkoln. popis: najlepszym uczniom wręczan. wień., czas. zło. Tańcz. lub inne cenn. upomin. Nagro. te jednak nie nakład. żadn. zobowiąz. na wynagrodzo; świadczyły tyl. wobec roz. entuzyazmowanej publiczno. że młodzi zwycięzcy w gimnasty. muzy. śpiew. retory. albo literatu. doszli do niezwykłej wprawy, do zadziwiaj. rozwoj. swoich zdolno. Ale wyszedłsz. ze szko: tracili wszel. związ. z sztuk. ~~edur.~~ ze któr. niegdyś pobier. ~~byli~~ oklaskiw. ~~wynagra~~ nagro: Większo. rodzi. naw. nie pragn: aby ich syno: uprawia. w życiu póź. to czeg. uczo. ich za młd. Przeciąt. Grek lub Rzym. nie zajmo: się muzy: malarst; pisan. wierszy. Zapomi. ~~tracił~~ zupełnie ~~wszelk.~~ związ. ~~ze~~ o szko. 6 i nauczy. swej młdo.

Zapew. były szko. filoz: ale tych było nie wiel; ~~potem~~ były nadto niepopular. i zamknię. dla szersz. publiczno. Tam zdarz. się, że niekiedy dojrzalsz. młodzien. ton. w książ. i na zawsz. przywiąz. się do swoich mistrz: ale wtedy wychodził ze stosunk. ~~tracił związ.~~ ze społeczeńst; nagród żadn: nie wygląd. ani otrzymyw. Publiczno. raczej stronił. od popis: dialektyczne. gdzie odbyw. się wśród chciw. nauk młodz.

Zmieni się to wszyst. z nastan. chrześcijań. a
głównie z chwilą
~~przedewszystk.~~ gdy zaczę się organizo. pierw. wszechni. Nie ~~zaczę~~ lekce-
ważą
artes liber: bo nigd. tyl. co w śred. wiek. nie śpiew. a nie grano,
ale po nad nie: wzniesio ~~gmach~~ osta się miłość wszechstron. wied: którą
w spadku ~~bierzemy~~ odziedziczyły dzisiejsze ~~wszystkie~~ uniw. A wted. stała się rzecz nowa
~~jeszcze dziś być się chlubi:~~
Owa ~~dziedzic.~~ wszechnice ~~uniw.~~ dobr. zorganizo: nie porzuciły zaniech. myśli starożyt.
i każd. zasłud. należ. się zapał; postanowi. jedn. wyra-
ją w form. nowej, odpowiadaj. z grunt. zmienio.
stosun. społecz. Zam. wień. nadaw. tyt. a w każd.
z nich mieści się progr: życia, nieznac. światu starożyt.
Zaczę. mieno. bakał. magistr. dokt. a każd. z tych
tytu. nadaw. praw. nauczan. Pogl. etyczny na świat z grun.
się zmien. Młodzien. starożyt. odbier. wien: za ~~dobrą~~
najlepsz. mow. lub poez. ale nie zaciąg. żad. moralnej ~~etycznej~~
odpowiedz: na przyszł., rzuc. szkod. w której wykształ. swoj. zdolno.
Młody człow. średnio. zostaw. doktor: eo ipso staj. się
współpracowni. tej rzeczypospolit. uczon: w któr. pokład.
nau: a ślubu. na przyszł. stoso. życie swoj: do wielk.
tej chwi; najważ. w jego życiu, jeśli dobr. zost. pojęt:
A wted. nie dziw. że każ. uniw. dzisiaj jeszcze wypad. ten obchodz.
uroczyś. Raduj. się serc. profeso: gdy patrz: na nowego
współpraco: w dziedzi. wiedzy, którą sami uprawiają: raduj.
się kolad: że stanął jeden z nich u celu mozol. drogi, obdarzo: dokt.
dyplo: Ale zdarz. się czas: jakiś wyjątko: objaw wytrwało.
i siły ducha, gdy kandyd. nie tyl: wzoro: przebył stud.
uniw: lecz od dzieciń. ową dług. bolesn. pielgrzy: dokow.
któr. przez klasy gimn: wiedz. ku świąt. wiedzy!

Nasze uniw. maj. przyst: że mog. uwzględn. tę chlubn. wytrwało: świadczą. o niezłom. zapal. po przez długi oczerny lat. Moż. było obmyśl. rozmai: sposob: wynagro. tak pilno. i dobr. woli ale Najj. Pan postano. raz na zaw. zachow. do wypadki uwzgl. własn. decyz: aby nieja. osobiś. dać dowód swoj. sympa: najwyż. dla młod. Kand. który tak chlub. kończy swe stud; dla młodz: z którą razem oddaw. się nauk. i dla uniw: na któr. przebyw: † Pet. zatem podzięczno. i głębo. wzru: tym now. objaw. życzliw: Monarch: dla nasz: młodzie i nasz. wszechni. pragn. dać wyraz głośn. tej. odzięczn i proszę wszyst. raz. zeszłą wnieść okrzyk: Najjaśn. Pan, cesarz i król nasz Fran. Joz. niech żyje —

† Przez Jaś. Wiel. Pana Deleg. przysył. Monar. pierścień doktór: aby pamiąt. był Najwyż. Uznan. a zaraz. symbol. mistycz: ślub. z nauką której się kandyd. poświę — ze społeczeń: dla któr. ma pracow; z młod. koleg: któr. ma pociąg. swoim przykł: z uniw: do któr. ma zaw. należ: czynnem dział.

Na zjeździe Ogniwa 5.4.906

Concordia res parvae crescunt, powiedz. dziejo-
pisarz rzymski. Mądre słowa jego także na wasz. spraw-
dzaj. się dziele, któr. choć bar. mło: poszczycić się może
obfit: dorobk: drzewo, któr. grozi uschnięc: okryw. się bujną
zielenią, dzięki waszej pracy. Powiedzieliśmy sobie: trzeba zjedno-
młodz. polską i daliście dowód, że z wytrwało. i z dobr. wolą
nawet najtrudn. moż: pokon. zadan.

Na pozór nic łatwiejsz. jak skup. młod. Ona po-
siada wszystkie ku temu popę: Przedewszystk. lubi towarzys: a gdy
ludz. zbiera: się i nie trud. o zbliż. się. Zachod. uniw: roją się
od wesoł. a nied. bar. pracow. stowarzysz: któr. człon. i
później z wdzięczno. wspomin. te razy. przebyt. lata. U nas
rzeczy nie układ. się tak łatwo. Odziedziczyliśmy
po przodk: psycholo: nie zbyt nadaj. się do ochocz: pracy
społecz; brakow. nam karno; i zgody a w dziej. porozbiór.
ta nieszczęś. psycho: rozwij: się jeszcze w trzech osobn. kierun.
Oddzielk. odeg: młodz. polska: po niem. Łatwiej: jak pamięt.
z wszel. lat młod: zwykl: przynosi: uprzedzen: Pomimo
nie był dobr. usposobio: dla Warszawian a obaj wygadyw:
na Galicyan. jeśli ta czas. zabłąk. się do Berlin lub wrocław

Fran. Potocki ejusque
uxor Margarita in
usum oratorii Pecza-
rensis a parente comm
Constantino devota libe-
ralitate exstructi ca-
licem hunc pio obsequio
dedicavere d. XXVI jun.
a. d. MCMVI

Toast

na nowożeńców Jadwig. Sokołowską i Bolesł. Miączyńskiego wygłoszony dn. 15 każdy przyrzeczeń. ślubn. w Grand Hôtelu – r. 908

29

1

Mam powiedz. słów parę na cześć młodej pary, ~~trochę życzeń~~ aby a to wyrażając radość naszą wszystk. i krótk. prost. przemów ~~wspól~~. A radość ta jest wielka ~~nasza~~ ~~niezwykła~~ bo dzieci dwóch rodzin zasłużon. połączy. się ślub. dozgonn. aby pod opieką Najwyż. założ. dom nowy, siedzib. cnót i szczęścia społeczn.

Mam powiedz. słów parę na cześć młod. pary
Będą to życzen. płyn. z głębi serca a wyrażające radość
~~moja tem większa~~ obecnych tu gości, że połączyli
się ~~nad~~ ~~prze~~ ślubem ~~wszystkie~~ ~~zawsze~~ dzieci dwóch ~~z~~rodzin zasłużonych
aby ~~założyć~~ pod opieką Najwyż. założ. dom nowy,
siedzibę nową wielkich cnót obywatelsk.

Niechaj nowe to małżeństwo będzie szczęśliw.
a wielka rękojm. tego szczęścia daj. nam usposob.
młod. pary, która z niezwykłą wytrwałość i niezłom.
odwagą musiała długie zwalcz. przeszkody, zanim
ku radości rodziców i przyjaciół mogła podać
sobie ręce wobec Kapłana i przyrzec, że nie rozłączy
się więcej. Omnia vincit amor

Te niepospolit. przymio. nowożeń. któr. dług. życz.
swoj. widz. ter. uwieńczo. życzliw. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Hymenea
dają mi odwagę streścić życzen. moj. w tem krót.
jedn. zdan. Niechaj małżeń. wasze będz. szczęśliw.
Jest to nietyl. życzen. jest zapowiedź. bo szczęś.
od nas zależy. Zapew. ~~powszechn.~~ pogląd robi
szczęście zależn. od zewn. przygód a te nie są obli-
czalne. ale kto w mocie szuka szczęścia, ten nawet
przy igraszkach niezawistnej ~~adversae~~ fortuny większą i
pewniejszą część szczęścia zachowuj. bo ona
od nieg. zależy.

Po co ludzie się żenią? Oczywiście na to aby
byli szczęśliwi – a kiedy będą szczęśliwi?
gdy w życiu swoim przeprowadzą stale i wytrwale
wzniosłą ideę małżeństwa. To w greckiej części
od nich zależy. A kiedy będą małżeństwa szczęśliwi?
gdy nie zabraknie wiary i miłości? Otóż [illegible]

1

Mam powiedz. słów parę na oześć młod. pary, aby wyraźnie. w krótk. prost. przemówieniu radość nas wszystkich z dzisiejszego uroczystego. Radość ~~nasza~~ jest wielka i wielka, bo ~~ta~~ dzień widzimy małżonki i zarazem ślub. dzisiejszy ~~w obliczu Naszym~~ w obliczu Pana Jezusa ołtarza, połączony się ~~pod opieką Najśw.~~ zalety. Dom nowy, siedzibę nowych (nót) i nowego społeczeństwa.

Niechaj będą szczęśliwi a wielka ~~szczodrobliwość~~ szczodrobliwość ~~Pana~~ daje nam hart duszy i charakter. ~~wytrwanie~~ wytrwanie. bo z nieszczęściem wytrwało. i niemiecki w pomoc bożą ratunek: ~~Pana~~ Pana. przykładem walor. Jezusie Jezusie: przykład: ramię pod ciężar: może podeść sobie rękę. Teraz wszystkie szczęście ~~szczęście~~ szczęście, ~~szczęście~~ szczęście na zawsze, ~~szczęście~~ ~~szczęście~~ ~~szczęście~~ będą (walerie) dzieci. Panie wszystko anon.

Te niepospolite przymioty serdeczne. które dzisiaj w pełnym. wszystk. świetle. w dzisiejszej uroczystości wstąpili ~~ślubie~~ ślubie: Hymenes, ~~za podstawą~~ za zapowiedzią tego, czego wszyscy ich życzymy: Niechaj małżeństwo ~~wasze~~ wasze będzie szczęśliwe. Jest to życzenie: ale jest pod pewnym względem i zapewnieniem: Bo szczęście od nas zależy. Zapewnienie. przykład powszechne. robi ~~szczęście~~ szczęście: zależy. od przykładów ~~szczęścia~~ szczęścia: od ~~tamtych~~ tamtych ~~szczęścia~~ ~~szczęścia~~ Tak Fortuny! Ale kto w życiu potrafi ~~szczęście~~ szczęście, ten ~~ma~~ ma: wobec ~~szczęścia~~ szczęścia ~~niebezpieczeństw~~ niebezpieczeństw. ~~Fortuny~~ Fortuny boże. bo w wielkiej części szczęście swego losu: bo ~~jest~~ jest ~~w~~ w ~~rękach~~ rękach. Dopiero ~~szczęście~~ szczęście: szczęście

swoj: odwadze i harcie duszy, i swoj: doskonały: może nie dbać o zmienne łaski bogini uczę: ale na to potrzeb. jedn. rzeczy, drobn. moż. ale niezbęd. być zawsz. ze sobą zgod: być jednym w sob. a nie być rozdwojo: gdy niezgod. dostan. się do duszy człowie: nawet się zdarzy uśmiech i łaskawość Fortuny – będz. nieszczęśli. bo trapiony jest niezgodą samego sieb. Najwięks. nieszczęś., jakie spotk. może człow. jest być ze sob. w niezgodz.

A jeż. tak warun. szczęścia praw. o człow. samotn: zdwojon. siłby sprawdz. się on gdy dwóch ma być raz. szczęśliw: Życzymy młodym małżonk: aby byli szczęśli: Ale kied. będz. szczęśli: małżeńs.? Na przyst. dziej. nasz: już dano odpowiedź: gdy będą dwoj. w jedn. ciele: erunt duo in carne una = Gen. 2, 24 Nic moż. piękniej ani głęb: zdefiniow. miło: dwie dusze w jedn. ciele a tymczas. zrastaj. się jakby w jedną duszę =

To samo czucie, ta sama myśl – ta sama wola w obu małżon: wytwarz: ową zgodę, która jest warunk: wszelk. szczęśliw – ową harmonię, bez któr. nie ma tryskaj: na zewn. kochaj: czynów. Małżeń. które tę prawdę w sobie a pot. w inn: przeprowadz. w rzeczywisto: jest najdoskonal: wyraz: miło: bo dwie dusze zawsze związan. w nierozerwal. jedność. Starzy Rzym: którzy niejedno przeczuwali, co dopiero: w chrześcijań. oblekł. się w żyw. czado i dalekonoś. cnoty praktycz: Kazal. młod. małżon: podczas ślub. powtarz: słowa sakram: ubi tu Gajus, ibi ego Gaja =

32

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

Toast dn. 15 paźd.
ub. nowożeńców 908 wygłoszo.

Jaśnie Wielmożny Pan

Ks. Prof. Dr. Stefan Pawlicki

Członek Akademii Umiejętności

Nr. .....

Rzecz urzędowa
wolna od opłaty.

w Krakowie

7.XI.908 33

Dostojny P. Delegacie!

Uroczystość naszej, której szczególnego dodałeś blasku Swojem przybyciem, w jednej części skończona. Wszechnica Jagiellońska, w nagrodę za studya znakomite i niepospolite examina ogłosiła p. Bronisława Malinowskiego doktorem filozofii. Godność promotora przyjąłem z radością, bo znałem niegdyś ojca, jednego z kolegów naszych zasłużonych, a syna od lat dzieciństwa jego otaczałem szczerą przyjaźnią. To też wzruszenie moje wielkie, gdy widzę go uwieńczonym wawrzynami filozoficznej mądrości.

Ale nowego doktora spotka jeszcze inne niezwykłe wyszczególnienie. Najjaśn. Pan postanowił darem osobnym wyrazić Najwyż. uznanie Swoje dla wyjątkowej pracowitości dla wielkich zdolności i dla przykładnych obyczajów, któremi odznaczał się młody solenizant po przez wszystkie lata studyów swoich w gimnazyum i w uniwersytecie.

Dar Najmiłościw. Pana, który przez Lieb. ma być wręczony, dost. P. Deleg.; jest jak wiadomo pierścieniem a pierścień, to symbol, w tej chwili uroczystej oddany młodemu doktorowi to symbol zaślubin jego z Prawdą Nadziemską, której odtąd służyć będzie

bezinteresownie, w prostocie ducha i czystości ~~miłości~~ serca a Twojem teraz zadaniem, Dost. P. Del. w imieniu Najj. Pana słowem łaskawem i życzliwem pokrzepić młodego doktora do długiej mozolnej pracy, której odtąd się ma poświęcić, i oddać mu ten klejnot symboliczny, aby mu przypominał zawsze nadzieję, które wszyscy w nim pokładamy

7.XI.908

34

Dostojny Panie Delegacie!

Uroczystość nasza, jedna z rzadkich, dobiega swego kresu. Wszechnica ~~nasza~~ Jagiellońska, za gruntowne studya i znakomite złożone examina ogłosiła przezemnie p. Bronisława Malinowskiego doktorem filozofii ~~naszego~~ a moja ~~radość~~ rozrzewnienie osobiste łączy się z ogólną sympatyą świetnego zebrania. Znałem niegdyś ojca ~~wszystkich obecnych~~. ~~Ale nowego doktora~~ jednego z naszych zasłużonych kolegów a syna zawsze otaczałem najszczerszą przyjaźnią. To też radość moja wielka. Ale nowego doktora czeka jeszcze niezwykłe wyszczególnienie. Najjaśn. Pan postanowił osobnym darem wyrazić Swoje Najwyż. uznan. dla wyjątkow: pracowito: wielkich zdolności i przykładn. obyczajów, któremi odznaczał się nasz młody solenizant po przez wszystk. lata study. swoich gimnaz. i akademi. Dar Najmiłościw: jest to pierścion. misty. który wyraż. ideal: zaślubiny Prawdy i Nauki, którym ~~stałb.~~ odtąd będz. z bezinteresow. wszystką miłością poświęcać się będzie młody doktor po przez życ. całe. Twoj. teraz zadan. jest D. P. D: jest imien. Naj. Pana pokrzep. słow. Twoi Teskaw: młod. uczon: na długą ku mozol: ku Prawdzie pielgrzymce – i wręcz: mu symbol. który ma aż do grobu ma mu być gwiazd. przewod. ma przyświec. w każd. godzin:

1908 35

Dost. Pan. Deleg:

Uroczysto. nasza jedna z rzadk. ~~zbliżyła~~ się do swego szczytu punktu kulmin:
Kandyd. został uznan. godn. ~~doktora~~ filozofii uczon. wewnętrz:
i proklamow: dokto. Ale czeka go jeszcz. niezwykł.
wyszczegól. W imieniu N. P. ma otrzym. dar symbo:
świadcz. o jego miło: bezinteresow: prawdy i nauk:
której dotąd poświęc: się wytrw: i z całej duszy.
Akt monarcz. łaski którym ma być przed Rzeb.
sped. Dost. P. Deleg: a w tym celu pozwol. przedst.
sobie Tobie, ~~D~~ now. Doktora filozo. któr. mam uszczęśl:

Dost. P. Del.

Uroczysto. dzisiejsz. jedna z rzadkich, które
obchodz. z rozrzewn. i zapał. nasza ~~Matka~~ Wszechnica Jagell.
~~doszła do swego punktu~~ w połud. już spełnio.
P. Bronisł. Malinowski, za świet. stud. i exam.
zost. ogłoszo. dokto. nasz. wydz. filozofi. Ale czeka
go jeszcz. niezwykł. wyszczegól. Najjaś. P. postano.
osobn. dar. wyrazić uznan. Swoje Najwyż: dla ~~wytrwał~~
wyjątkow: i prawdziwo: wielk. zdolno: i przykład. obycz: z których nasz solenizant mamy być ku rado:
nauczyc. i przyjaciół kolegów ~~przebył~~ przez wszyst: lata swoich stud. ~~kursa~~ gimn. i akadem.
Dar Najmiłościw. Pana ma znaczen. symboliczn.
oznacz. duchow. mądrzeń. z Prawdą i Nauką, których
służbie ma być oddany na zawsze.

A 1.

Sekcya filozofii
Zjazd 18–22 lip. 911
dn. 18 popoł.

Czcigodni Panowie! Przypadł mi niezasłużony zaszczyt otwierania sekcyi filozoficznej w ~~obecnym~~ Zjeździe XI lekarzy i przyrodników polskich. Nasza sekcya ma być jedną z czternastu, tak głoszą gazety, na które a także program szczegółowy obrad sekcyi rozpada się ~~pracą zebranych w Krakowie uczonych jedne~~ ~~zjazd obecny~~. A ponieważ ~~gazety~~ sekcye nazywane są lekarskiemi, a drugie zaś przyrodniczemi, musi także nasza sekcya uchodzić za przyrodniczą. ~~Gazety w istocie~~ mówią bardzo pochlebnie o licznym napływie do Krakowa ~~tak~~ lekarzy ~~jak~~ i przyrodników, ale o filozofach nie wspominają jednem słowem. A jeżeli ta metoda, jak dawniej zostanie zastosowaną, do nazwy Pamiętnika, w którym mają być umieszczone nasze odczyty i dyskusye, nikt nie domyśli się, że ~~spora ta książka~~ wprost prac lekarskich i przyrodniczych spora ta książka ma jeszcze zawierać coś więcej. Słowem (filozofia ~~przepadnie~~ panuje zupełne ~~w takiem przedstawieniu rzeczy~~ wtedy milczenie.

A jednak traktowane przez nas tematy przypuszczają z góry ~~jej~~ jej dawną niezmienioną godność i samodzielność, a nawet prawa zwierzchności. Gdy będziemy mówili o stosunku filozofii do nauk przyrodniczych, okaże się, że ona jest ich matką i twórczynią i dobrze przypomnieć dzisiejszym ludziom, że wszystkie owe nauki ~~przyrodnicze~~ były częścią fizyki, a fizyki czyli nauka o przyrodzie była pierwszą częścią filozofii, po której od czasów Arystot. następowała metafizyka, obejmująca ~~także~~ teoryę poznania i teologię przyrodzoną (w pojęciu arystotelesowem)

po których przychodzi etyka i polityka, najważniejsze działy wszelkiego filozofowania, bo filozofowanie celu nie ma żadnego, jeżeli nie odpowiada na trzy pytania: co mogę wiedzieć? co mam czynić? czego mogę się spodziewać (oczywiście po śmierci). Są to rzeczy znane powszechnie – tutaj, gdzie niemamy żadnego zadania popularyzowania nauki – mówię do samych specyalistów – mogę tylko krótką rzucić uwagę, że chęć zastąpienia filozofii przez ~~nauki~~ samo przyrodoznawstwo (fizykę), które ~~[illegible]~~ wielkie powodzenie w Niemczech i innych krajach, odkąd Haeckelowski Monistenbund przez zaloną agitacyę wśród tak zwanej inteligencyi przyrodniczej, która niestety mało wie o filozofii, nerzy w mapach przesąd, że tylko przyrodoznawstwo prowadzi do prawdy a jego wyrazem kompletnym, nieomylnym jest monizm czy Hekla i jego zwolenników czy podobnych myślicieli, zacząwszy od materyalistów a skończywszy na sceptykach, ~~[illegible]~~ logistach i ateistach wszelkich odcieni. Dla nas wystarcza nadmienić, że głębsi przyrodoznawcy przeczą żeby można za pomocą samych nauk przyrodniczych dojść do jakiegoś poglądu na to, co dobre, piękne, prawdziwe i że nawet metoda i zasady

B Monizm
19 lip 911 r.
rano

Co znaczy Monizm? W krótkiem przemówieniu mojem chodzi mi o poruszenie zagadki etymologicznéj, o zrozumienie jasne, co właściwie za rzecz wyraz ten oznacza. Ponieważ czcigodni słuchacze moi wszyscy są specyalistami, wiedzą doskonale, że jest tyle gatunków monizmu tak różnych, że nie sposób obejmować wszystkie jednem wyrazem naukowym. Odsyłam do najnowszéj książki O. Fryderyka Klimke która wyszła w tym roku, jest ogromnéj objętości (620 str) a dla uczoności swojéj zdobyła sobie w Niemczech szerokie uznanie. Cytuję ją zaś dla tego na pierwszem miejscu, nie tylko dla tego, że jest jedna z najnowszych lecz i dla pamiętnego faktu, że przedmowa datowana jest z Krakowa w paźdz. r. 910 – Oczywiście autor jest przeciwnikiem naturalistycznego monizmu, ale traktuje go przedmiotowo. grzecznie, nie będąc zwarta monistą

Z innego punktu widzenia napisał Drews. znany

przeczyciel historycznej rzeczywistości Chrystusa – swoją rozprawę
Die verschiedenen Arten des Monismus – od której zaczyna
się dwutomowe dzieło zbiorowe przez niego wydane: der Monismus
z r. 908 – pierwsza część obejmuje systematyczne kwestye
drugi historyczne – czyli wykład systemów. Drews jest zapa-
lonym monistą a za najdoskonalszą jego formę uważa system
Hartmanna. Kto zajrzy do tych dwóch dzieł Klimke'go
Jezuity a Monisty Drewsa – wymieniłem tylko te dwa
z pośród setek tomów a tysięcy broszur lub artykułów
nabierze przekonanie – Klimke odróżnia jakie 18 gatunków
Monizmu a jego antagonista Drews – nie wiele mniej

38

B 3.

Monizm
dn. 19 lip. rano 911
Zob. Voss. Ztg. 4e
Beilage 2 nov.
910 no. 475

Prof. Ludw. Stein miał 27 paźd. 910 wykład w berlin. Towarzys. dla żydowsk. histor: i literatu. Sala była przepełnio. a tem. ciekawy: o Monizmie a Żydowstwie – Monismus u. Judenthum –
Żydzi powinni zająć stanowis: decydowan: w potężn. walce o monizm
Czy być monistą lub dualistą nie jest dla Żyda kwest. obojętn. jest to bowiem kwest. dla Żyd. żywotna, od któr. rozwiąz. zależy ich history. racya bytu

Spirytualisty: (uduchownio.) monoteizm żydow. jest najczystsza i najwyż. formą moniz. jaka dot. zjawił. się w histo: relig. i ducha ludzk. Racya logiczna bytu żydowstwa nierozwiązalnie przykuł. jest do zwycięst. moniz. za który walczyło ono od lat trzech tysięcy, broniąc jedyn. swego dogm. o wieczyst. ~~jedn.~~ i jedyn. i wyłączn. Bogu. Teże. badan. ścisł. a na nich opart. filozo. naukow. potwierdzi jedność Boga i mówiąc język. religii alb. substan. czyli przyrody, mówiąc język. filozofów – wtedy wielotysięczn. walka żydowst. przeciw wszelkie. politeizmo. i fetyszyz. choćby się zjaw. w formie najbardz. przezroczyst. i udelikatnio. (mówi. myśl. Stein o chrześcijań.) w ostatn. i najwyższ. instan. stanow. zost. rozstrzygnię. Żydowst. odrzuca wszelką witolo. i wszelki jakiejkol. formy symbolizm
Jego wierzę jedyn. religii. – wiara w jedn. niepodzieln. Boga musi się zatwierdz. przed trybun. rozu. i wiedzy i wylegitymo.

Inaczej żydowst. straciło swoją rację bytu. Byłoby wtedy lepiej, nie tyl. pozwol. mu zgin. lecz naw. przyśpieszy. jego zgubę. Wszyscy wielcy żydowscy filozofo. religii od Filona i Saadja, od Jehudy Halevy i Maimonidesa aż do Lazarusa i Steinthala niewzruszen. bronili przekon: że prawda religijn. nie może sprzeciw. się rozumien. nauko. Tyl. misty. żyd. – Kabbała – mało ceni warto. nauko. rozumien. i poddaj. ją pod religij.

Nowożyt. Żydowst. odrzuca stanowczo wszyst. te fantazje kabbalisty – które w naszych czas. nie maj. poważn. przedstawi. Żydowst. i filozo. religii żydowsk. są w swoj. wewnę. treści i istocie i świadomie narodowe Credo ut intelligam – jest ich zasada – nie credo quia absurdum jest kast. żydowstwa

Już w Star. Test. napoty. na zdan. że naw. świat. nadprzyrodz. Objaw. musi się wykaz. wobec przyrodz. świat. rozumu. Toteż nauko. rozpra. tyl. nauko. argum. posługu. się Żydowst. z nowożyt. filozofii i przyrodni. moniz. wydaj. się koniecz. i nieuniknio.

Ani Żydowst. nie ma powodu, obaw. się tej rozprawy. Znamy liczne odcien. i odmiany moniz. które zjawiły się w nowszych czasach a zostały wyłożo. w dwutomow. dziel. zbioro. Artura Drewsa Der Monismus, dargestellt in Beiträgen seiner Vertreter (Jena – Diederichs 1908/9) – ale żadn. z tych systemów nie może Żydowst. identyfiko. jeśli chce zachow. swój odrębn. charakter history. najmn. zaś z Spino. lub Göth. lub Haeckla

D.

19 lip. 911 rano

Od Haeckla zresztą Żydowst. przez swój char. surowo spirytualist. jest najbard. oddalone. Niecielesno. i duchowo. Bóstwa czyli bezwzględn. przyczy. świata jest pierw. i nie dając się odrzucić ani ominąć założen. fundamental. Żydowst. Wszyst. usiłowan. Haeckla i zwolennik. jego, aby wytłum. życie organicz. a nawet, co daleko więc: mocny, życie ducho. przez fizyk. chemię i fizylo: bez żadn. reszty pozostałej należ. uważ. za chybio. a prawdopod. i w przyszło. takie. będą.

Kierun. neowitalisty. w biologii. do któr. skłaniają się znakomi. naturalis. jak Reinke, Driesch a nawet w pewn. stopn. jed. z najgorszt. zwolenni. Haeckla, Bölsche – wolno uważ. za ważn. objaw czasu i za waż. uznan. ze stro. nauk. przyrodni, że wartob. przypuścić jakąś ducho. przyczy. świata. Raczej niż z naturalisty. moniz. Haeckla, mogłob. Żydowst. iść przez część drogi raz. z idealisty. ubarwion. moniz. jak go Ostwald w swoim energetycz. monizm. przedsta. lub Drews i v. Schnehen, nawiązuj. do moniz. nieświadomo. Hart. Żydowst. mogłob. się zgodz. na to, co jest treścią wszelk. monisty. filozofii przyrody t. j. porząd. ścisł. matematy. wszechświa. i niezłom. znacz. prawa przyczynowo. – nie robiąc jedn. żadn. ujmy swoj. najwyż. zasady – życia – która jest wiara w boską intellig. świata. Wtedy Bóg jest causa efficiens wszyst. praw przyro. Bóg nie dla teg. istniej. że matem. i fizyka matem. oraz wszechświat wedł. miary i liczb. uporządko. świad. o jego istnien. lecz rzecz ma się przeciw. Porząd. matem. wszechświa. istniej. poniew. intellig. nieskończo. go stworzyła. On jest wypływ. boskich rządów nad świat. Jeże. zatem w tłum. przyro. tyl. drob. różni. oraz rozmai. odcienia dzieła wyrazy moniz. a Żydowst. to z drugiej strony rozdwojenie jest niepogodzone –

przeciwieńs. nie dające się wyrówn. w pojmow. histo.; w osądzen. i ocenien. istnien. ludzk. nie mniej w jednost. jak w powszechno. czyli w nieskoń. następ. pokoleń. Tutaj musi żydows. na przekór wszyst. usiłowaniom przyczynowo-mechani. wytłum. rozwoju duchowego stanow. trzym. się teleologi. poglądu i nie powinn. uronić ani jedn. literki z przeświadcz. że histo. ma cel i sens swój, że boski plan świa. w niej dojrzew. ku swoje. urzeczywistn. Powinno żydowst. optymisty. i z pełn. nadzieją radośną wytrw. do ostatn. tchu sweg. istnien. Widzimy w histo: nie szalo. sen śpiące. bóstwa lecz celo. wychowan. rodu ludzk. ku wyżyn. niebiesk.; ku wyż. kultu. i moralno; ku pokojowi ludów i szczęściu tychże.

1913

40

In coena viatica
quae data est D. Gulielmo Breizenach
d. 1 jul. a. 913 –

Paucis enuntiare volo, quae omnium nostrum animos percutiunt.
Ad coenam convenimus viaticam minime laeticam, nam
ille, cui valedicimus hodie, nos relinquit

Convivae carissimi, spectatissimi!
Paucis enuntiare volo, quae omnium nostrum animos
vehementer exagitant. Convenimus ad coenam viaticam
quae minime laeta esse potest, si ille, in cujus honorem
fit, collega noster per quem dilectus, Illmus Gulielmus
Breizenach, nos relinquit in sempiternum.

Sed quamvis laetum esse non possit hoc nostrum
convivium, minime tamen triste erit, habet enim suam
indolem ~~singularem~~ propriam, quae in decoro posita est.
Decorum vero fugat tristitiam, generatque ~~autem sublimitatem~~
laetitiam sublimiorem ~~et haec sublimitas potest et debet esse~~
quae vera erit hujusmodi conviviorum significatio.
Nam volumus celebrare merita optimi collegae, qui
per triginta annos nobiscum operatus in educanda
juventute et per triginta annos non solum semper
additus fuit summa cum industria difficili negotio
sed multa praeterea perfecit

Akademia Umiejętności w Krakowie.

Nr.338/13.

Posiedzenie Wydziału filologicznego odbędzie się w PONIEDZIAŁEK, dnia 26 maja b.r., o godzinie 5 po południu.

Posiedzenia w Ś R O D Ę, dnia 21 bm., jak poprzednio ogłoszono, nie będzie.

Porządek dzienny.

1. Czł. T. Grabowski : Krytyka literacka w Polsce w okresie pseudoklasycznym.
2. Dr. Maurycy Mann : O wyobraźni Jana Jakóba Rousseau.

Potem odbędzie się posiedzenie ściślejsze.

W Krakowie, dnia 17 maja 1913.

J. Tretiak

Sekretarz Wydziału.

41

1

Wiedeń 19 wrześ. 913 r.

Gdy na wiosnę r. 68 po wizycie u hr. Tołstoja min. oświaty, który zjechał do Warsza. aby obmyśleć nowe przyszło. dla owczesnej Szkoły Głównej, wskazan. na zamknięcie straciłem nadzieję dostania się w liczbę profesor. do nowej Wszechnicy, musiałem pomyśl. o zmian. mojej karyery. Habitować się gdzieś w Niemczech nie miałem ochoty a zupełnie zrywać ze filozof. także sprzeciwiało się mojej naturze. Wrodzona skłonność moja była kuszenowaniu a porzuciwszy filologię jako zajęcie fachowe i przez czytanie Schopenhauera doprowadzony do przekonania, że najwyższą mistrzynią wiedzy i zajęć umysłow. być musi filozof. byłem w niemałym kłopocie.

Jeden z prof. Szkoły Głów. – prof. Histo: (?) odebrał list ze Lwowa, aby wystarał im się o docent. filozo: i zdał mi o tem wiadomo: ale nie znałem Galicyi ani Lwowa i zostawiłem to jako refugium ultimum –

Byłem zakłop. bo chodziło o postanow.
jakieś mające decyd. o przyszł. mojej karyer.
Tymczas. wykład. hist. filozo. grecz. która
na życzen. Stmo. jako docent na rok 68
był. ogłosił w spisie wykł.

Gdy nadeszły Zielo. Świąt. pojech. na
krótki wypoczy. do Góry, do pp. Cezarostwa
Platerów Tam abonow. Czas krak. z któr.
w Warsza. nigd. się nie spotyk. i z zdziw.
przeczyt. felie. Dębick. o kazan. O. Semen.
wygłoszo. w niedzie. Zielon. Świąt. w Kośc.
Panny Maryi w Krakow. O. Semen. abso-
nie nie wiedział. tak samo jak o Zmart.
wyjąwszy jakieś złośl. uwagi o ich braku
patryot. skoro występow. przeciw powsta.
w r. 63 = przeciw księż. spisk. ujęz.
i szlachc. bezrozum. sprzyjają. każd.
ruchowie =.

Ale Cezary Plat. od dawn. był przyja.
Zmartwych. i znał dobr. Semen. Gdy nad.
szedł list od niego. że za parę dni zjeżd.
z Krakow. do Góry kazał mi pozostać
aby poznać wiecz. filozo. Tomiem.
szukał. nowych filoz. a przekon.

o bankrucd. filoz. nie n. po nagł. wzmożen.
się Schopenh. który przez wiel. lat zapomn.
i szkalo. teraz wydaw. się pogrom. cał.
filozo: heglow. i nowrew: a w dodat:
muszę dod. że i Schop. wydaw. mu się
bankrut. po zbankrutow. jego przeciwni.
więc chęt. pozost:

A Semen. jak przyrzekł, zrob. - za
parę dni przyb. do Góry i miał. uczęść
mu służ do mszy - Postać imponuj: wzrost.
a chociaż brak mu było regular. rysów
i piękn. cery, jednak. zapomin. się o
tem gdy zacz. mówił a prawił wkrótce
przemy, po woli, w abstrak: nie zawsze
łatwo zrozum. dla szerszej publiczn.
ale dla ludzi, którzy trochę zajmo. się
filozo. imponuj. a kwarc. im uczyn
i zdziw. kazały zapomin. o słabo:
zdrowiu i ruch. niezgrab. Gdy zaś
sam na sam z nim miał. uczę. rozmaw.
byłem pewien, że to prawdz. filoz.
bo nieśmiał. mu wcale o popisyw.
się uczono. lecz konstatow. pewn. prawd
ogóln. wedł. których mamy życ. urządz.

43

5

Podzięko. przy Koń. Akad.
urządzon. na cześć OO. Kaysiew.
i Semen. dn. 7 paźd. 913 r.
przez Czyt. Katol. w Krakowie.

Dostojni Pp! —

Nie wiem, jak wyraz i podziw i wdzięczno.
za uroczyst. urządzon. na cześć dwóch
wielk. Zakonni. Bo że byli wielcy, usły-
szeliśmy co dopier. od znakomit. uczon.
którzy w sposób niezwykły wyłoży. ich
zasługi społeczn. i liter. Proszono
mnie taki. abym na zakończ. tego wspan.
obchodu powiedz. słów kilka a że zasłu.
dwóch mąż. zost. system. wyłożo. wszech-
stronn. gruntown. i nadobn. wśród odzyw.
się piękn. harmo. muzykal. pozost. mi
właściw. tyl. obowiąz. podziękow. wszystk.
którzy już to pracą swoją już to życzliw.
obecność. obchód ten umożebni.

Jednak. to podzięko. mieści być poprzedz.
ksl. wspomnien. osobis. któr. posłuż. jako wzupeł.
tych piękn. co dopier. usłysz. przemówi.

Należ. do małej liczb. Zmart. którz. znał osobiś. Kaspie. i Semen. Ale stało się to dopiero w r. 68. Przedt. o nich ani o zakon. ich nic niewiedz. ani ich dzieł nie czytyw. Oddaw. się filol. klasy. i gram. porówn. a trochę i Sanskryt. a wśród tych stud. liczb. ledwo kil. koleg. Polak. Jeżeli zaś na zebran. akad. pols. które się zwykł. odbyw. w sob. padał. czasem jakieś złośliw. o jakichś kapł. polsk. w Paryż. niewiel. mnie to zajmo.

Nie mogę szczegół. wyłożyć, jak się to stało – wspom. tyl. że gdy od Tołstoja mi. dowiedz. się że do nieumiej. po rosyjsku nie mam żadn. nadziej. przejść do tłoczn. się nowo. mniej. bo tyl. etatu. profeso. pozwalano kil. lat jeszcz. wykł. w pols. dopóki nie nauczą się dostatecz. po rosyjs. Otóż mając tę pewno. nieprzyj. mnie do naśw. kontynu. jeszcz. podcz. wios. może wykł. jako docent i korzyst. z kilk. wakacyj. Zielo. Świąt. żeby odwiedz. na parę dni do Cezar. Plat. i tam trochę odpocz. Mieszk. wtedy z żoną

Rosyan. ~~[illegible]~~ gorąco Katolicz. w Górz. i tam z dziwien. przegląd. niedz. numer Czasu którego takż. praw. nie znał. W Warsza. był zabron. a w Poznańsk. takż. się z nim nie spotyk.:

Dość że był w tam numer. poświęcony felieto. Dąbrik. o kazaniu które wygło. O. Semen. w Krakow. u Panny Maryi Dowiedz. się wtedy od Cez. Plat. że do dawny jego przyj. jeszcze zczas. emigracyj. i że miał przyjedz. Wkrótce przybył i przesiedz. z nami parę dni, w ciągu któr. oczywiś. wiel. rozmaw. i zwiet. przy obiedz. i kolac. ale znał. dla mnie parę godz. osobn. w ciągu któr. zadzie. się go co do przyszł. moich stud. i prac filozofi. Wted. przekon. się że był to prawdz. filozofi. któr. na pierwo. miejsc. jak Grecyi staw. warun. żeby żyć filozofi. na drug. żeby inn. nauczy. tego, co się uważ. za essencyę filo:

8

Stan. na tem, że 15 lip. będę w Rzymie i tak się stało – 15 lip. 68 przez Trzest. i Ankonę zajech. do Rzymu. O. Piotra nie zastał. bo przebyw. z koleg. polsk. podówcz. jeszcze nie bard. liczn. już na letn. mieszk. w Genzano koło sław. jezio. Nemi a w temże miasteczku O. Przewło: prokur. wynajął dla nowicyc. nieczeg. Zgrom. osob. mieszk: Oczywiś. za kil. dni tam się udał. i mile przyję: zaczyn. pod nim nowicyat, któremu on przewodni: w zastępst. O. Kajsiew. Otóż w tym charakt. uciew. co dzień dla nas konfer. o życiu wewnętrzn. i był. uczerzo. że tak i ważn. tem. na wskroś misty. rozwijał jasno i przystęp: Wtedy była katol: Euro. właśc. Fran. pod wpływ. pism Mgr. Segur'a o życiu wewnętrz. a dla mnie od pierwsz. lekcyi O. Piotra rzecz tak wydaw. się prostą i przekonyw. że nie rozum. gwałto. spod: któr. w Rzym i za Rzym wtedy

powsta: Trzym. się zawsz. tej zasa: że słowo
Chryst. w ewanieł. o ile się przechow. dosłow.
są dla każd. wystar. podręczni. jeśli chce
zost. dobr: Chryst. naśladuj. człow. Skoro
Chryst. powiedz. do Apost. ja jest. wy was
a wy ~~we~~ mnie, każdy człow. nam naprost.
zastanawiaj. się troch. nad sob. i swojem
życiem, zrozum. czeg. potrzeb. aby Chryst.
mógł w nim żyć i on w Chrystu. I
drugie zdan. ma kolosal. znacze: jeśli
chcesz się modlić, wnidź do komór. serca
Twego. Jeśli się zważy, że O. Piotr
był kolosal. uczon. człow. świet. ~~umiał~~ pisał
~~po~~ i mów. po łacin., włosk. i fran. język.
wład. doskon. nie źle umiał po niem.
i grecku a przy tego. i po rosyjs. i cerki.
to będz. każd. uważ. za prawdzi. filoz.
któr. dbał o to przedewszyst. żeb. być podob.
do Chrystu w dobro: i uczynn. i poświęceniu
się a ciężk. uczono: wtedy posługi.
się, gdy była pożądat. i niezbęd.

Zmartwychwstańcy

Nazwisko, pełne zapowiedzi. Oznacza Zgromadz. zakon. któr. pomne wyjątko. warunk: wśród któr. powsta. wyciąg. z nich progr. dla któr. chce pracow. w przyszło.

Powst. wśród emigr. która była chaos. niedowiark. rozpadaj. się na liczn. party: a wchodząc. w stosun: z nie mniej liczn. sekt. antychrześcian. któr. wtedy przepełn. Fran. i inn. kraje roman. Że z niemi się pokum. emigr: jest zrozum. bo spodzie. się po nich pomo. aby kied. oswobodz. gnębio. ojczyz: a że sekt. to były antychrześ. więc takż. emigr. po większ.

Oczywiś. wted. zadan. Zgrom. musiało być przeszkod. powstan. Polski niechrześ. a społeczeń. w naszej kraju tak wychow. aby polityc. odradz. się Ojczyzna byłab. równocześ społeczeń. chrześcian. Oczywiś. przeciw temu agito. sekt: antychrześ. w wszyst. kraj. połud. Europ. tak we Fran. jak we Włosz. One pragn. aby każd. naród był wolny od relig. chrześc. i bronił się od niej jako od zarazy. To też mawia. emigr. że Katolicyzm nie mógł uratow. Pols. chociaż w niej panow. przez tyl. wiek.

Przemówienie
X. Dr. Stefana Pawlickiego C. R.
dn. 7 paźd. 1913 r.
w Starym Teatrze.

Nie potrafię wyrazić podziwu mego ani wdzięczności za tę uroczystość wspaniałą na cześć dwóch zakonników naszego Zgromadzenia. Wszak tyle ust wymownych wychwalało w sposób niezwykły ich zasługi, cnotliwość i patryotyzm. Pochwały te zrobiły tem większe wrażenie, im ponętniejsze były dźwięki muzykalnych harmonii i śpiewów, wśród których zostały wygłaszane. A że zażądano, abym ja także powiedział choć kilka słów, spełniam z radością ten miły obowiązek i składam serdeczne podziękowanie wszystkim, którzy czy pracą swoją czy obecnością raczyli umożebnić ten obchód zgodny i wykwintny.

Wszakże dodać muszę kilka wspomnień osobistych, jako skromne uzupełnienie pięknych przemówień, co dopiero usłyszanych. Należę bowiem do niewielkiej liczby Zmartwychwstańców, którzy znali jeszcze

Kajsiewicza i Semenenkę. Było to w lipcu 1868, kiedy wstąpiłem do ich Zgromadzenia. Przedtem nie prawie o nich nie wiedziałem ani żadnych nie miałem powodów zajmowania się nimi. Tego zaś tak się stało, tłumaczy dostatecznie ten fakt prosty, że urodziłem się w Gdańsku a gdy później rodzice moi przenieśli się w strony poznańskie, sam w Ostrowie odbyłem studya gimnazyalne. W jesieni r. 1858, straciwszy już od kilku lat rodziców i dosyć osamotniony na świecie, przeniosłem się na uniwersytet wrocławski i tam oddawałem się filologii klasycznej i gramatyce porównawczej.

Oczywiście ani ja, który prócz ziemi poznańskiej żadnej innej prowincyi polskiej nie znałem ani koledzy moi, także po większej części Poznańczycy lub z Prus zachodnich rodem, nie interesowaliśmy się emigracyą z r. 1831, rozproszoną po Francyi lub innych krajach zachodnich. Jeżeli czasem z jakichś gazet lub broszur emigracyjnych dochodziły nas pewne złośliwe sądy lub plotki o tym lub owym księdzu polskim,

mieszkającym w Rzymie albo Paryżu czy też w Brukseli; nie wiele nas to obchodziło, bo uwaga tak młodych, jak starych była podówczas (1859) zajęta wojną francusko-austryacką i wypadkami włoskiemi, które oddziaływały także na Rzeszę niemiecką i Prusy. Wszak Austrya z częścią swoich prowincyi należała do Rzeszy. Potem i parlament pruski zaprzątał naszą uwagę, istniejący dopiero od kilku lat, oraz zasiadająca w nim sekcya polskich deputowanych. Dla młodych Poznańczyków emigracya paryzka, zwłaszcza od wojny krymskiej i śmierci bohaterów duchowych Mickiewicza i Krasińskiego nic nie przedstawiała interesującego; nam chodziło przedewszystkiem o wywalczenie lepszych stosunków narodowych w Poznańskiem. Niestety przyszedł r. 1863 i powstanie, które nieobliczone sprowadziło nieszczęścia na prowincye polskie pod rządem rosyjskim a podkopało stosunki znośne w Prusiech między Polakami a Niemcami. Przyszła wojna duńska (1864) i austryacko-pruska (1866), które rzuciły nowe

podwaliny pod kolosalną potęgę Prus a zniweczyły do reszty autonomię Królestwa Kongresowego i reformy Wielopolskiego. Otóż w kilka tygodni po bitwie pod Sadową pojechałem do Warszawy, aby w Szkole Głównej, jedynej szkole wyższej po Wielopolskim, która pozostała, habilitować się jako docent filozofię:

Jakie na mnie zrobiła wrażenie ta piękna instytucya, opowiedziałem w „Gościu Niedzielnym“ (8 grud. 1912) gdy zażądał artykulika odemnie na uczczenie 50letniego jubileuszu tej szkoły idealnej. Ale tu niejeden zapyta: jak się to stało, że po studyach filologii klasycznej i gramatyki porównawczej ubiegałem się o docenturę filozofii? Pytanie bardzo uzasadnione, na które odpowiedzieć muszę koniecznie, bo bez filozofii prawdopodobnie nie byłbym nigdy wstąpił do Zmartwychwstańców. Otóż w lipcu 1862, kiedy kończyłem ósmy mój semestr uniwersytecki, proponował mi hr. Rogier Raczyński wzięcie profesora literatury polskiej i słowiańskiej Cybulskiego miejsce guwernera przy swoim synu

Edwardzie, aby go przygotować do matury. Przyjąłem propozycyę tem chętniéj, że przez owe dwa lub trzy lata, które miałem przepędzić w Rogalinie, spodziewałem się łatwie wypracować jakąś rozprawę doktorską. Ale stało się inaczéj. Hr. Rogier Raczyński, syn znakomitego Edwarda, który tyle zrobił dla kultury poznańskiéj, był przeważnie filozofem. Znał bardzo dobrze klasyków greckich i łacińskich i pragnął, abym syna jego w nich wtajemniczył, ale sam od czasów uniwersyteckich więcéj zajmował się filozofią, zwłaszcza polityczną i społeczną i pracował nad wielkiem dziełem, mającem być stworzeniem jego studyów. Niestety zbyt wcześnie umarł (w r. 1864) a rękopis przechowuję się niedokończony w bibliotece rogalińskiéj. Za jego też rady zacząłem się zajmować filozofią, którą zwykle słuchałem filologii tylko o tyle względnie, o ile potrzebna była do zrozumienia Platona lub Cycerona. Ale o wytwarzaniu sobie z tych zadziwiających autorów nowéj metody życia i poglądu na świat, mało kto myślał za moich czasów uniwersyteckich, a mniéj jeszcze o zgłębianiu się w tajemnicę metafizycznych

Schellinga lub Hegla. O nich nikt nie myślał. Byli zapomniani a młodzież ich nie czytywała. Za to grasowały po katedrach sympatye dla materyalizmu Büchnera i Moleschotta. Mało kto zaglądał do Kanta. Z najnowszych tylko idealistyczny Lotze jeden cieszył się pewnemi sympatyami. Dość że zajechałem do Rogalina bez wielkiego zapału do filozofii a tu nagle hr. Raczyński ofiarował mi najnowsze wydanie Schopenhauera słynnej książki: „die Welt als Wille und Vorstellung" Wyszła po raz pierwszy w r. 1818, ale za moich ~~lat~~ uniwersyteckich żaden profesor nie brał jej na seryo i poszła w zapomnienie. A jednak książka ta, jak wszystkie zresztą inne dzieła tego autora, miała wartość pierwszorzędną i co do treści i co do stylu. Mianowicie narzucała czytelnikowi co najważniejsze ~~przez tego~~ potrzebę studyowania Kanta. A tak pod wpływem tej książki postanowiłem ~~[illegible]~~ zostać filozofem i napisać rozprawę doktorską o Schopenhauerze.

Oczywiście r. 1863 niebardzo sprzyjał filozofowaniu, zwłaszcza że hr. Rogier Raczyński zaproszony został do różnych rewolucyjnych komitetów. Skończyło się na tem, że w lecie ~~lata~~ tego nieszczęśliwego roku musiał ujść do Francyi

aby nie być aresztowanym przez władze pruskie, ja zaś z młodym Edwardem byłem już w maju wyjechał do Szwajcaryi, gdzie w chwilach, wolnych od dawania lekcyi, trapiłem ciągle Schopenhauera, który notabene już od trzech lat spoczywał w grobie, sława zaś jego zaczęła się na seryo dopiero rozchodzić, gdy oczy zamknął na zawsze. Tak go nie lubili profesorowie filozofii. Nie mogąc zbyt wiele podawać szczegółów, aby nie mówić ciągle o sobie, kończę tę wspomnienia o przerobieniu się mojem z filologa na filozofa uwagą, że w Genewie z uczniem moim najmilszym, po odbyciu kilkomiesięcznej kuracyi w Interlaken, połączyliśmy się z jego ojcem i tegoż żoną i przez Genuę puściliśmy się morzem do Livorno, a stamtąd do Florencyi, gdzieśmy przepędzili rozkoszną zimę. Oczywiście z Edwardem czytywaliśmy dużo łacińskich i greckich autorów, tych ostatnich zawsze w wybornej francuskiej edycyi Didot'a, pozostawało zaś dosyć przy tem czasu, aby dalej doskonalić się w Schopenhauerze a za pomocą jego estetycznych rozmyślań i wskazówek wtajemniczać się w niezrównaną sztukę włoską i grecką oraz rozkoszować w humanizmie Medyceuszów. Albowiem Schopenhauer do takiej pracy idealnej zapala czytelnika i znakomicie wspiera.

Niestety pobyt w niezrównanej Florencyi prędzej się skończył, niż przypuszczałem. Hr. Rogier, od dawna słabego będąc zdrowia, wyjechał do Paryża, aby tam poradzić się znajomych lekarzy a także załatwić różne zaległe interesy. Zaledwo jednak ~~tam~~ przybył do stolicy nad Sekwaną, życie zakończył, po krótkich cierpieniach. Oczywiście wdowa i syn zaraz tam pospieszyli a po kilku tygodniach i ja także za nimi podążyłem ~~się postarzyłem~~. Jednakże ~~Ale~~ studya tak moje własne, jak wspólne z uczniem mojem Edwardem doznawały ciągłych przeszkód ~~przew~~, dopóki w lecie nie powróciliśmy do Rogalina. Tam Edward na seryo zaczął się gotować do matury a ja pisać moją rozprawę doktorską o filozofii Schopenhauera i jego filozoficznej metodzie. W październiku zaś tegoż roku 1864 przenieśliśmy się z hrabiną wdową na stałe do Wrocławia, gdzie Edward u różnych nauczycieli gimnazyalnych pobierał lekcye ~~uzupełniał swoje studya~~ a ja zapisałem się nanowo na wydział filozoficzny i słuchałem wykładów przedewszystkiem Branissa, najsłynniejszego z ~~głośnego~~ uczniów Schleiermachera. Rozprawa moja de Schopenhaueri doctrina et philosophandi ratione (poświęcona Manibus Rogeri comitis Raczyński) została przez wydział filozoficzny przyjętą a 19 sierpnia 1865

po jéj obronie publicznéj i różnych tez filozoficznych w wielkiéj auli uniwersyteckiéj otrzymałem summos in philosophia honores przez rektora Roemera. Oczywiście długo trwała dyskusya z oponentami, według chwalebnego podówczas zwyczaju, który niestety dopiero zniesiony został za rządów Bismarka, cała zaś odbyła się po łacinie. Oprócz kilku improwizowanych oponentów miałem trzech urzędowych: młodego rabina Dr. Filipa Blocha, doktora medycyny Feliksa Nawrockiego, który później był profesorem w Szkole Głównéj i mego przyjaciela od serca Zbigniewa Morawskiego, z którym chodziłem niegdyś do gimnazyum w Ostrowie, a kolegowałem na uniwersytecie wrocławskim. Niestety wszyscy już dawno pożegnali doczesność. Potem mój uczeń drogi Edward Raczyński zdał bardzo dobrą maturę w Ostrowie, gdzie niegdyś ja także ukończyłem gimnazyum.

Wytłumaczywszy tedy, jakim sposobem z filologa zostałem filozofem, nie będę opowiadał, co się działo ze mną w nieznanéj Warszawie i jakie na mnie zrobiła wrażenie. Za namową prof. Cybulskiego w Wrocławiu a różnych kolegów wykładających już w Szkole Głównéj, których znałem z czasów moich gimnazyalnych lub uniwersyteckich,

wysłałem do Zarządu Szkoły podanie o ~~zezwolenie~~ przyjęcie mnie na docenta ~~habilitacyę~~, załączywszy nową rozprawę o „Szkole Eleatów." Odpowiedź wypadła przychylnie a po ~~dyskusyi~~ wobec całego wydziału filologiczno-historycznego, w której brali przed innymi udział prof. Henryk Struve i prof. Henryk Lewestam ~~zostałem~~ 19 paźdz. r. 1866 przez Komisyę rządową Oświecenia publicznego zatwierdzony jako docent i rozpocząłem natychmiast wykłady moje o historyi filozofii w średnich wiekach. Wykłady moje trwały przez cztery semestry a com robił i pisał podówczas w Warszawie, znajdzie czytelnik ~~opowi~~ w I Tomie „Szkoły Głównej warszawskiej" str. 133–137, które to dzieło zbiorowe, oparte na dokumentach urzędowych zostało ogłoszone w Krakowie 1890 na cześć 500-letniego jubileuszu naszej Almae Matris Jagellonicae.

Co mnie skłoniło do ~~rzucenia~~ opuszczenia Warszawy, opowiedziałem w „Głosie Narodu" z 8 grud. 1912 (Jubileusz Szkoły Głównej) i w czasie z 7 paźd. 1913 r. i moje pierwsze spotkanie z O. Piotrem Semenenkoj. Z tym ostatnim, którego przypadkiem poznałem podczas krótkiej wycieczki do Góry w Poznańskiem, gdzie mieszkał hr. Cezary Plater-

wygłoszone przez X. Dr. Prof. Stefana Pawlickiego C. R.

Przemówienie X. Dr. Pawlickiego

Podziękowanie pod koniec Akademii, urządzonej na cześć OO. Kajsiewicza i Semenenki dn. 7 paźd. 913 r. w Starym Teatrze przez czytelnię katolicką krakowską.

Dostojni Panowie!

Nie potrafię ~~umiem~~ wyrazić ani ~~dokładnie~~ podziwu mego ani mojej wdzięczności za tę uroczystość tak wspaniałą, urządzoną na cześć dwóch ~~wielkich~~ zakonników naszego Zgromadzenia ~~polskich~~. Że byli wielcy, usłyszeliśmy tylu ~~dziś~~ zgrzybiałych ~~znakomitych~~ ~~uczonych~~, którzy dzisiaj w sposób niezwykły wychwalały ich zasługi, ich cnotliwość i patryotyzm. ~~Pochwały te~~ zrobiły tem ~~przyjemniejsze~~ większe wrażenie im ponętniejsze były dźwięki muzykalnych harmonii i śpiewów wśród których zostały wygłoszone. Ponieważ tedy zaś proszono mnie, abym i ja także ~~na zakończenie~~ dołączył ~~tego pięknego obchodu także wygłosił~~ słów kilka, spełniam ~~pozostaje~~ z wielką ~~ochotą~~ radością ten miły ~~mi tylko~~ obowiązek ~~podziękowania~~ składam podziękowanie serdeczne wszystkim, którzy ~~czy~~ to pracą swoją czy ~~swoją~~ czy ~~przy~~ to obecnością ~~swoją~~ raczyli umożebnić ~~ten~~ ~~zebranie~~ ~~obchód~~ ten obchód takie wykwintny a zgodny, Niech Bóg Najlepszy wszystkim obecnym zapłaci stokrotnie wynagrodzi ~~zapłaci~~ te cnie objawy sympatyi

dodaję uwagę

Jednakże podziękowanie moje ~~musiało poprzedzać~~ kilka wspomnieniami, ~~które~~ osobistymi, ~~aby jako skromne~~ których droga polityczna ~~nigdy~~ do uszczęśliwienia ~~do tych~~ pięknych przemówień co dopiero wygłoszonych. Należę do niewielkiej dzisiaj liczby Zmartwychwstańców, którzy znali jeszcze osobiście Kajsiewicza i Semenenkę. Było to w roku 1862 kiedy wstąpiłem do ich zgromadzenia; przedtem nie przelewałem o nich nie wiedziałem, ani żadnych nie miałem powodów zajmowania się nimi.†

Kajsiewicz ~~nauczał~~ katechizował ~~kolegów polskich~~ kolegjalistów polskich w Paryżu, ~~a~~ Semenenko ~~był~~ ~~rady~~ ~~tym lub innym~~ Księdzem polskim w Paryżu ~~lub~~ Azylu, nie wiele ~~ich~~ ~~ich~~ ~~zajmowałem~~. Zwracała uwagę młodych ówczesnych ~~bystrych~~ bystrych ~~bystrych~~ w Europie wtedy zajętej wypadkami włoskimi i wojną francusko-austryacką, która odbiła echem na naszej ziemi. Do której przed ~~Austrya~~ Austrya także z ~~ziemi~~ swoich Prowincji należała. Powstanie ~~powstanie~~ r. 63 które pomnożyło emigrację nasza przed wojną francusko-austryacką. Po ~~lat~~ lat a zwłaszcza w roku 1866 ~~miałem~~ miałem dawny za miar helsztowanie przy Szkole Głównej, jedynej oficjalnie ~~uznanej~~ uznanej, która powstała po Wielkopolsku.

† Dla uregulowania stanu ~~tego~~ tego ~~muszę~~ muszę ~~dodać~~ dodać, że urodziłem się w Gdańsku a gdy później rodzice moi przenieśli się w strony poznańskie, ~~tam~~ tam odbyłem moje ~~szkoły~~ szkoły gimnazjalne w Rawiczu niedaleko granicy rosyjskiej. Gdy wybuchło ~~powstanie~~ powstanie w r. 58, ja ~~miałem~~ miałem kilka lat, ~~studjowałem~~ studjowałem ~~w~~ w Poznaniu, ~~przeniosłem~~ przeniosłem się ~~na~~ na ~~studja~~ studja uniwersyteckie ~~w~~ we Wrocławiu, aby tam poświęcić się ~~filologji~~ filologji klasycznej, ~~przeszedłem~~ przeszedłem ~~później~~ później ~~na~~ na ~~teologję~~ teologję, ~~a~~ a ~~tu~~ tu, ~~w~~ w Krakowie, ~~zostałem~~ zostałem ~~przez~~ przez ~~ks.~~ ks. Semenenkę ~~wysłany~~ wysłany ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu, ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~przez~~ przez ~~dwa~~ dwa ~~lata~~ lata ~~i~~ i ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1866~~ 1866 ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1867~~ 1867. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1872~~ 1872 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1875~~ 1875. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1878~~ 1878 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1879~~ 1879. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1882~~ 1882 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1885~~ 1885. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1888~~ 1888 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1889~~ 1889. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1892~~ 1892 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1895~~ 1895. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1898~~ 1898 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1899~~ 1899. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1902~~ 1902 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1905~~ 1905. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1908~~ 1908 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1909~~ 1909. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1912~~ 1912 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1915~~ 1915. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1918~~ 1918 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1919~~ 1919. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1922~~ 1922 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1925~~ 1925. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1928~~ 1928 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1929~~ 1929. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1932~~ 1932 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1935~~ 1935. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1938~~ 1938 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1939~~ 1939. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1942~~ 1942 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1945~~ 1945. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1948~~ 1948 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1949~~ 1949. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1952~~ 1952 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1955~~ 1955. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1958~~ 1958 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1959~~ 1959. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1962~~ 1962 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1965~~ 1965. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1968~~ 1968 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1969~~ 1969. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1972~~ 1972 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1975~~ 1975. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1978~~ 1978 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1979~~ 1979. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1982~~ 1982 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1985~~ 1985. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1988~~ 1988 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1989~~ 1989. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1992~~ 1992 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~1995~~ 1995. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~1998~~ 1998 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~1999~~ 1999. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2002~~ 2002 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2005~~ 2005. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2008~~ 2008 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2009~~ 2009. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2012~~ 2012 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2015~~ 2015. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2018~~ 2018 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2019~~ 2019. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2022~~ 2022 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2025~~ 2025. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2028~~ 2028 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2029~~ 2029. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2032~~ 2032 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2035~~ 2035. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2038~~ 2038 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2039~~ 2039. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2042~~ 2042 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2045~~ 2045. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2048~~ 2048 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2049~~ 2049. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2052~~ 2052 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2055~~ 2055. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2058~~ 2058 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2059~~ 2059. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2062~~ 2062 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2065~~ 2065. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2068~~ 2068 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2069~~ 2069. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2072~~ 2072 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2075~~ 2075. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2078~~ 2078 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2079~~ 2079. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2082~~ 2082 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2085~~ 2085. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2088~~ 2088 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2089~~ 2089. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2092~~ 2092 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2095~~ 2095. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2098~~ 2098 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2099~~ 2099. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2102~~ 2102 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do ~~Rzymu~~ Rzymu ~~na~~ na ~~studja~~ studja ~~teologiczne~~ teologiczne ~~i~~ i ~~tam~~ tam ~~zostałem~~ zostałem ~~wyświęcony~~ wyświęcony ~~na~~ na ~~kapłana~~ kapłana ~~w~~ w ~~roku~~ roku ~~2105~~ 2105. ~~Potem~~ Potem ~~przebywałem~~ przebywałem ~~w~~ w ~~Rzymie~~ Rzymie ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2108~~ 2108 ~~kiedy~~ kiedy ~~wróciłem~~ wróciłem ~~do~~ do ~~Krakowa~~ Krakowa ~~i~~ i ~~tu~~ tu ~~zostałem~~ zostałem ~~do~~ do ~~końca~~ końca ~~roku~~ roku ~~2109~~ 2109. ~~Potem~~ Potem ~~przeniosłem~~ przeniosłem ~~się~~ się ~~do~~ do ~~Poznania~~ Poznania ~~lub~~ lub ~~z~~ z ~~powrotem~~ powrotem ~~do~~ do ~~Prus~~ Prus ~~zachodnich~~ zachodnich ~~gdzie~~ gdzie ~~przebywałem~~ przebywałem ~~aż~~ aż ~~do~~ do ~~roku~~ roku ~~2112~~ 2112 ~~kiedy~~ kiedy ~~wyjechałem~~ wyjechałem ~~do~~ do

osobiście Kasprowicza i Semenenkę. Było to w roku 1868 kiedy ich poznałem, przedtem nie prawie o nich nie słyszałem. Dlaczego tak się stało, tłumaczy ten fakt prosty, że urodziłem się w Gdańsku, gimnazyalne studja kończyłem w Poznańskiem a gdy w jesieni 1858 przeszedłem do Wrocławia na studja klasycznej filologji i gramatyki porównawczej, ani ja którym przed Poznańskiego żadnej innej prowincji polskiej nie znałem ani koledzy moi z poznańskiej nie interesowałem się emigracją przebywającą we Francji, bo miejscowy parlament pruski w Berlinie a w nim reprezentacja polska a te zdobycze polityczne dla mieszkańców Prus datowały dopiero od jakich niedawno czy dziesięciu lat. Więc interesowały nas przede wszystkiem instytucje polskie w Berlinie i wszystko to, co dotyczyło Prus Poznańskich.

Tu nie jed. zapyt. zdziwiony: jak się to stało, że ~~oddan~~ zajmujący
się starożytn. język. i gram. porównaw. filolog ~~[illegible]~~ ubieg. się o docentu.
filozo.? Ponieważ to przejście uważ. w życiu mojem za zrządzen. opatrznościo.
muszę choć po krótce. Przepędz. całe cztery lata (1858–62) nad filolo.
klassycz. i moji profesoro: Rossbach i Haase nie powątpiewali o tem, że
pójdę w ich ślady. Pozyskanie filolog. zawsze ma styczność z filozo. bo spotyk.
się z Plat. i Arystot. i Cycero i Senek, ale od tych pierwszorzęd. gremiusz.
daleko do filozofów nowożytn. i zadań ~~humanit.~~ nauk. zwłaszcza etyczn. i polityczn.
musi. Ale ta filozo. współczes. ma swoj. chwil. świet. i chwil. upad.
Gdy zaczyn. stud. uniw. (1858) po uniw. niem. panow. materyaliz.
zwłaszcz. w nauk. przyrodn. a wiel. dialekty. syste. Hegl. Kant. Fich. i t. d.
uchodz. za przeżyte i antynauko. W Wrocław. jed. prof. Kroch. wpływ.
wywierał ibyd otoczo. pewną aureol. prof. Braniss = uczeń Schleier.
ale prócz jego poglad. na filozo. greck. mało przyjmo. od nieg. i mało
korzyst. A że relig. na uniw. protest. taki. skutk. nie mój. wynik. stąd —
że z młod. towarzy. moich czy polsk. czy niem. mało kto przyznaw. się
otwarcie czy do jak. syst. religii — czy filoz. Moi towarzy. polscy ratowali
się czyt. Krasiń. niemieccy studyow. Lotzego, który zarząd docho.

Co tam robiłem i jakie na mnie ~~robiła~~ sprawiła wrażenie ta piękna instytucya
opowiedziałem w przeszłym roku w artykuliku, którego zażądał odemnie Głos
Narodu, gdy obchodzono 50 letni jubileusz tej szkoły idealnej. Wykła-
dałem już czwarty semestr tam filozofię razem z prof. Strusem jako
docent, pobierający roczne wynagrodzenie, ale nie będąc etatowym nauczy-
cielem, choć Wydział filozofi zażądał dla mnie posady ad junkta. Rząd
to podanie ignorował, bo miała być Szkoła Główna, niebawem przekształ-
cona w uniw. a wszystkie nominacye nastąpią wtedy na odmiennej
podstawie. Przypadek wtedy zrządził, że koło Wielkanocy 1868 zjechał
do Warszawy min. Oświecenia hr. Dymitr Tołstoj a gdy od ~~niego~~ na
specyalnej audyencyi dowiedziałem się, że dla nieznajomości języka
rosyjskiego nie będę mógł wykładać w nowym uniwersytecie, postanowiłem
z końcem ~~letniego~~ tego półrocza, które zresztą było ostatnim dla Szkoły Głównej
Warszawę porzucić. O habilitowaniu się
w Krakowie lub Lwowie wcale nie myślałem, bo Galicyi zupełnie nie
znałem, nawet ~~w~~ żadnym zakątku ziemi austryackiej nigdy nie byłem, bo moje
podróże do Włoch dziwnym trafem odbywały się zawsze przez Szwajcaryę.

Korzystałem z kilku dniowych wakacyi Zielon. Świątek, aby odwiedzić Poznańskie i odwiedzić hr. Cezarego Platera w Górze i trochę tam wypocząć. Obonował Czas Krakowski, którego w Warszawie nigdy nie widywałem a dawniej także prawie nigdy nie spotykałem, bo Galicyi zupełnie nie znałem ani wogóle w żadnym zakątku Austryi nie byłem. Słyszałem tylko wiele złego o Austryi, zwłaszcza od r. 59° i nieszczęśliwej wojny francusko-austr. Zaciekawiony tedy wziąłem Czas do ręki i z zajęciem przeczytałem feliet. Dębickiego o kazaniu O. Semenenki w niedz. Zielon. Świąt. świątecznej u Pana Maryi w Krakowie. Pytałem się tedy P. Cezar. Platera, kto to jest O. Semenenko? Mój przyjaciel od lat wielu, odparł hr. Cezary. Mieszkaliśmy niegdyś w Rzymie razem. Teraz jest rektorem polit. Kolegium w Rzymie, dawniej był Prezes jeneralny całego Zgromadzenia. Gdy nareszcie przybył do Góry i został przez państwo Cezarostwo Platerów serdecznie przyjęty, przekonałem się niebawem, że to był filozof prawdziwie chrześciański, który jak niegdyś w Grecyi Sokrates i jego uczniowie na pierwszem miejscu stawiał warunek, żeby żyć jak filozof, na drugiem dopiero miejscu nauczanie innych i siebie samego tego, co sam już na sobie wypróbował być rzeczywistą treścią filozofii.

Ponieważ sam od dawna czułem tę potrzebę a nie widziałem pożytku z nowego jakiejś nowej docentury, bo Galicyi wcale nie

znałem a w Niemczech nie miałem ochoty habilitować się, bo tam grasował materyalizm albo też podupadły racyonalizm, postanowiłem przez kilka lat zupełnie pogrążyć się w sobie a gdy Semenenko ten zamiar pochwalał, przyrzekłem udać się do Rzymu i pod jego przewodnictwem zrobić nową próbę filozoficzną. Załatwiwszy swoje interesa w Warszawie i pożegnawszy kolegów, stanąłem w Rzymie, jak przyrzekłem 15 lip. 68 O. Piotrkowski już wtedy w Genzano z kilku uczniami seminaryum polskiego a ponieważ w nieobecności O. Kaysiewicza musiał także prowadzić nowicyat naszego zgromadzenia, dla nich kazał tam wynająć osobne mieszkanie. Tam do nas przychodził co dzień z wykładem mistycznym o życiu wewnętrznem człowieka chrześciańskiego a wspólne życie i praktyka przepisów domowych wyrabiała w nas to co starożytni nazywali praktyczną filozofią życia. Ta filozofia była już praktykowaną w Akademii Platona i Liceum Arystotelesa, jak widzimy z żywotów wielkich uczonych i myślicieli którzy przepędzali tam od młodości długie lata czasem nawet w stanie żonatym, jak Arystoteles —

Otóż wartość nowicyatu takiego, świeckiego czy duchownego, zależy od ciepła i miłości, którą jest przepełniony, bo mechaniczny porządek nie może prowadzić duszy do Boga. Powinni wszyscy się kochać i razem rozwijać. Otóż dzisiaj po tylu latach przypominając sobie pierwsze miesiące tego nowicyatu —

w którym tacy ludzie dojrzeli podówczas jak Kalinka, Zbyszewski i tylu młodszych, jak niezrównany Feliński, rychło zmarły – i żyjący jeszcze późniejszy jenerał Zgromadzenia i apostoł Bulgarów Smolikowski i jeszcze niejeden razem ze mną w Genzano stawialiśmy pierwsze kroki abnegacyi zakonnej a wcale nie zapominali o zamianie myśli i filozofowania and o pobożnych wycieczkach, które zamieniały się w estetyczne podziwianie starodawnych świątyń i skarbów pędzla i dłuta w nich przechowywanych, a ciągłe konferencye O. Semenenki o życiu wewnętrznem i o tej niewzruszonej prawdzie: że Chrystus jest w każdym z nas a każdy z nas żyje i żyć powinien w Chrystusie. Wszystko razem odsłaniało Semenenkę w oczach tych, którzy byli dopuszczeni do bliższego z nim obcowania, jako wielkiego mędrca, który z tą samą łatwością wykładał oderwane prawdy teologiczne i metafizyczne, jak kwestye sporne z Logiki lub fizyki, bo on we wszystkiem, co znał, celował. Trudno pożądać i pomyśleć szczęśliwszej kontellacyi, jak ta która świeciła nad naszym nowicyatem.

Pod koniec września powróciliśmy do Rzymu. O. Semenenko za swemi przeniósł się do Kolegium polskiego – my nowicyusze mieliśmy podówczas mieszkanie najęte niedaleko od S. Maria Maggiore, domek z ogrodem, gdzie przy wspólnym życiu i konferencyach O. Semenenki było nam bardzo dobrze. W pierwszych dniach października nadjechał O. Kaczkiewicz i byłem zdziwiony różnicą, jaka zachodziła między temi osobami, fizyczna i duchowa. Jednak miłość ożywiała ich ta sama i wzajemna ku sobie i powszechna dla swoich synów duchowych. W jesieni r. 69 ja i moi towarzysze przenieśliśmy do św. Klaudyusza aby po ukończonym nowicyacie rozpocząć studya teologiczne i filozoficzne w Collegio Romano u OO. Jezuitów, z których niektórzy profesorowie mieli podówczas sławę europejską. I zaczęła się nowa epoka w dziejach Kościoła, bo zaczął się zbierać sobór powszechny, ten który ogłosił nieomylność papieża. I nie tam znowu okazyę przysłuchiwać się rozmowom, bo mnóstwo prałatów i biskupów odwiedzało naszych Ojców, niektórzy nawet u nas mieszkali a jeżeli się zważy, że przy kolosalnej pracy w kongregacyach i nowo utworzonych komisyach soborowych O. Semenenko był poszukiwanym współpracownikiem, O. zaś Kaczkiewicz udzielał nam mnóstwo wiadomości, które z wielką skrzętnością wyczytywał z bajecznie bogatej literatury ekumenicznej, w której Rzym prawie tonął.

Zmartwychwstanie

Słyszeliśmy wiele pochwał Zgromadzenia naszego, które z takim trudem do skutku doszło; wiele wzniosłych rozpraw o religijnej instytucyi, której nazwa przez dziesiątki lat była u nas dziwnie znienawidzoną, przez mało kogo dobrze zrozumianą a nawet przez członków ~~instytucyi~~ w różnych czasach rozmaicie tłumaczoną. Po wspaniałych przemówieniach i bogatej literaturze, która dobrze znaną jest większej części obecnych, skoro nalegano na mnie, abym także słów parę dorzucił, postanowiłem dorzucić kilka wspomnień osobistych i na nich oprzeć mój sąd o celach i działaniach Zgromadzenia, do którego należenie uważam sobie za niemały zaszczyt.

O Zmartwychwstańcach nic prawie nie wiedziałem, prócz jakich złośliwych zdań, ~~[illegible]~~ się w jakichś gazetach rewolucyjnych lub czerwonych przez moich współsłuchaczy na uniwersytecie. W r. 66 w jesieni ubolewając nad upadkiem Wielopolskiego, przeniosłem się do Szkoły Głównej i otrzymałem docenturę filozofii. Kolegą moim najbliższym był Struve prof. nadzwycz. filozo: Jakkolwiek działanie koleżeńskie i słuchacze byli sympatyczni, dowiedziałem się, że dni jej policzone bo zostanie przekształconą w uniw. rosyjski. Nie miałem wielkiej ochoty nauczyć się nowego języka wykładowego, choć to robili moi koledzy a gdy na prywatnej audyencyi oświadczył mi hr. Tołstoj ówczesny minister oświaty, że gdybym chciał inny jaki przedmiot wykład

nie wątpi, że mógłbym ~~dosyć~~ wprawy ~~dobyć~~
w ~~przykrości~~ rosyjskim, ale filozofia, jeśli
ma być dobrze wykładana, wymaga kom-
pletnej perfekcji, postanowiłem docenturę
moją rzucić. Na zielo-Świąt. 68 korzysta-
jąc z ~~[illegible]~~ dni wakacyj, pojechałem
do Cezarostwa Platerów w Poznańskiem
i tam po raz pierwszy spotkałem się z
Zmartwychwstańcem. W niedzielę świąteczną
miał O. Semenenko kazanie ~~w~~ Panny
Maryi w Krakowie a gdy czytałem
felieton w czasie, który kilka dni
później nadszedł do Góry, oświadczył
mi Cezary Platera że Semenenko
zjedzie do nich i że warto poznać tak
wielkiego filozofa. Zaciekawiony pozo-
stałem i gdy się zjawił, wielka postać,
choć o rysach nieregularnych, mówiący po-
woli i z trudem i widocznie przepełniony

X. Dunajewski, późniejszy biskup krakowski, napisał do Semenenki, że zdaje się jemu, jakoby coś z jego własnego życia wyrwano. W podobny sposób odzywali się X. biskup tarnowski Łobos i X. Jan Koźmian i wielu innych znakomitych przyjaciół i znawców naszego Zgromadzenia. Było to szczere zadośćuczynienie za obelgi, które miotała na Kajsiewicza aż do śmierci niby patryotyczna emigracya.

Śmierć ta smutna sprowadziła także w mojem położeniu znaczne zmiany. Ponieważ O. Semenenko objął jeneralską godność, ale dla ważnych powodów chciał jeszcze zachować przez parę lat rektorstwo kolegium polskiego, zrobił mnie prorektorem i przeniósł na Salara Vecchia, sam zaś zamieszkał u Św. Klaudyusza. Dotychczasowy zaś wicerektor X. Feliński, brat arcybiskupa, został również przeniesiony do Św. Klaudyusza, jako magister nowicyuszów. Odtąd rzadko O. Jenerała widywałem, bo nowe obowiązki zabierały mi dużo czasu zwłaszcza gdy przybywało ciągle nowych wychowańców. A gdy w październiku 1882 przeniosłem się do Krakowa na wydział teologiczny, aby tam wykładać filozofię chrześcijańską i teologię fundamentalną, oczywiście

straciłem go zupełnie z oczu, jak i resztę ojców rzymskich. W Krakowie nie mieliśmy wcale domu i mieszkałem u XX Franciszkanów. O. Jenerał przejeżdżał wprawdzie parę razy przez Kraków, ale zwykle był obarczony tylu interesami, że widywanie się nasze sprowadzało się do krótkich chwil a gdy nareszcie w październiku 1886 ~~sprowad~~ zamieszkałem w nowym klasztorze naszym przy Ul. Łobzowskiej pod superyorem Zbyszewskim, z którym niegdyś odbywałem nowicyat wspólnie w Rzymie i spodziewaliśmy się, że O. Semenenko, który podówczas bawił w Paryżu, zjedzie do ~~nas~~ Krakowa na czas dłuższy i uszczęśliwi nas swemi głębokiemi konferencyami, nadeszła smutna wiadomość o jego zgonie. ~~że~~ Po krótkiej chorobie umarł w klasztorze żeńskim francuskim, którym się opiekował, 18 listop. 1886. Oczywiście strata to była ogromna, bo spodziewano wiele nierozwiązanych trudności, wiele nowych zadań w naszej organizacyi klasztornej ostatecznie rozstrzygnąć, a choć Semenenko w porównaniu z Kajsiewicza uchodził za mniej praktyczny w działaniu charakter, dobrze mojem zdaniem obapólny ich stosunek, oparty na wzajemnej czci i miłości, w pięknym przedstawił obrazie Stanisław Tarnowski,

i byliśmy zdziwieni tą niezwykłą postacią, która była zrobiła i dla narodu naszego i dla Zgromadzenia Zmartwychwstańców. W niczem nie podobny do Semenenki, był jednak związany z nim wielką miłością. Obaj byli, tak mawiał biskup tarnowski X. Łobos, jakoby para dębów, zrosłych całą miłością i zakonem, para świętników, które wydała ojczyzna nasza w srogim wieku, na świadectwo swojej ku Bogu miłości

I.

7/X 1913 r.

Jest wielkiem umęczeniem chcieć przewyższyć wymownych mych poprzedników, którzy sławili zasługi Rajsiewicza i Semeneńki. Z drugiej strony byłby brak uczucia niechcieć powiedzieć, że ta uroczystość, której byliśmy co dopiero świadkami mnie się wydaje rzeczą bardzo udaną nietylko dlatego, że rozmaite bardzo wymowne i uczone osoby wygłaszały bardzo dobitnie i jasno zasługi owych dwóch ołtondów naszego zgromadzenia ale te świetnie wykłady, które oprócz tego dały

wyobrażenie kompletne o ich teologii i o ich filozofii i o ich polityce i t. d. tem było jeszcze przyjemniejsze, że były niejako włączone do bardzo pięknej muzyki i śpiewów i razem powstała wielka harmonia estetyczna, która zdaje mi się wszystkich powinna zająć i wszystkich zadowolić i wtedy musiałem się podjąć także tak miłego obowiązku, żeby podziękować wszystkim, którzy pracą i zabiegami swemi albo obecnością swą raczyli się przyczynić do udania się tej uroczystości i dzięki składam w najserdecz-

niejszy i najszczerszy sposób.—
Na zakończenie, niechcąc poruszać tutaj żadnej kwestyi uczonej, o której można zacząć znowu nowe dyskusye chciałem powiedzieć [i trzymam się także zasady

zwłaszcza książka bardzo klasyczna p. Tarnowskiego] chciałam chwycić się tego sposobu żeby kilka dorzucić osobistych wspomnień bo jest niewątpliwą rzeczą, że do studyów w bardzo uczonych książkach jako tło dodane pewne wspomnienie osobiste może jeszcze lepiej wyjaśnić. A tutaj nadmieniam, że należę do tej ma-

tej liczby żyjącej jeszcze Zmartwychwstańców, którzy znali i Kajsiewicza i Semeneńkę. Poznałem ich dopiero w 1868 r. Właściwie o Zmartwychwstańcach przedtem nic niewiedziałem. Jestto dobrze podnieść bo nam trudno sobie wystawić co się działo przed 30 laty.
Urodziłem się w Gdańsku, Gimnazyum kończyłem w Poznańskiem, do Wrocławia na Uniwersytet
Jak zaczynał 1858 r. studya uniwersyteckie. Co się mówiło wówczas o wpływie emigracyi
Za żadnej innej prowincyi

polskiej nieznałem poza poznańskiem a większa część kolegów Polaków nie interesowała się emigracyą.
Lecz się nie interesowali i nie mieli okazyi się spotykać z ~~książkami~~ książki czy Kajsiewicza czy Jemeniki w Poznańskiem nie bardzo kursowały. Mieli swoje osobiste stosunki, ale stosunków było tak mało między emigracyą a Poznańskiem jeżeli się weźmie na uwagę [w porównaniu do tych]
Gdy młody człowiek przyjeżdżał na studya z Warszawy albo z Petersburga to była rewela-

cya.-

Jak przyszedłem na Uniwersytet w tedy czem byłem zajęty? Nauką: filologią klasyczną i gramatyką porównawczą o tem nigdy nie marzyłam. Miałem bardzo znakomitych profesorów. Ale kiedy przychodzę, r. 1859 zaczyna się niebawem. Panie i Panowie wiedzą, że to jest kolosalny rok o którym dzisiejsza generacya nic nie przypuszcza! Ale w Niemczech było wstrząśnienie formalne w umysłach, po uniwersytetach i wszędzie. Nagle zanosi się na wojnę między Austryą i Francyą a z tej wojny powstały

Włochy, wielkie państwo i upadły
księstwa i królestwa włoskie
(które się świetnie zapisały w dzie-
jach a jeszcze świetniej w dziejach
sztuki.) To oddziaływało na nasz
rozwój. - Jak po zakończeniu woj-
ny zaczęła się rozchodzić pogłos-
ka, że właściwie Napoleon życzy
sobie zmartwychwstania wszystkich
narodów (co nie było prawdą) jak
Francuzi zaczęli o tem gadać (że
za wzorem Włochów
musi powstać) to i młodzież po-
znańska zaczęła się interesowa-
ć jakąś nową ~~ew~~ rewolucyą pol-
ską. -
Wr. 1858 jak zaczynałem moje
studya, Poznańskie miało

Gimnazya polskie (niektóry niemieckie), w polskich 20 godzin po polsku wykładano a jedną po niemiecku. Nasze aspiracye polityczne były: żeby w Berlinie koło polskie miało odpowiednie znaczenie. Co znaczy dla Berlina i dla mieszkańców w Królestwie pruskiem mieliśmy konstytucye [emigracya polska nic nie rozumiała z tego rozwoju politycznego na który się zanosiło]. - Przyjeżdżali rozmaici ludzie młodzi i starzy którzy po uniwersytetach rozdawali „Wiadomości Polskie" co emigracya robi i t. d. Nareszcie słyszeliśmy także

że tworzy się szkoła wojskowa na koszt rządu

zaczęła się młodzież interesować

Jeżeli czasem w czasie spotkania z kolegami polskiemi słyszałem że to są księża Zmartwychwstańcy to mnie te rzeczy nie interesowały wobec studyów klasycznych. –

W r. 1863 siedziałem po większej części w Szwajcaryi w Włoszech. Postanowiłem nareszcie zakończyć to od czego to jest złożyć mój doktorat a z drugiej strony myślałem o jednej rzeczy do czego mnie namawiał prof. Cybulski

(który wykładał we Wrocławiu)
zawsze namawiał żebym jechał
do Warszawy i korzystał z istnie-
nia Szkoły Głównej.
1866 pojechałem do Szkoły Głów-
nej, tam dwa lata wykła-
dałem jako docent. Na adjun-
kta proponował mnie wydział
(moim kolegą
był wtedy Struve)
Rozeszła się wiadomość
że Szkoła Główna musi być
zamieniona na uniwersytet.
Wtedy chciałem się dowiedzieć na
~~[illegible]~~ jakich warunkach członko-
wie Szkoły Głównej
Powiedziano że nie
etatowi muszą wykładać po

rosyjsku etatowi zaś mogą parę lat wykładać
W r. 1868 na Wielkanoc bawił w Warszawie minister hr. Tołstoj Dymitr więc poszedłem do niego na audyencyę; była dla mnie miła i korzystna ale powiedział
matematyki fizyki i t. d.
ale do filozofii to trzeba takich znajomości mistycznej literatury rosyjskiej
że to jest nie sposób wystawić sobie, żeby filozof przez kilka lat nauczył się dostatecznie po rosyjsku. Wtedy postanowiłem Szkołę Główną rzucić. Przypominam sobie jako idealną

Gościnę dwuletnią, którą przepędziłem z kolegami i uczniami.
Na Zielone Świątki wyjechałem do Góry w Poznańskiem (Majątku Cezara Platera) i tam przynoszą wtorkowy numer Czasu (w Królestwie był zabroniony). — Widzę feljeton Dębickiego o kazaniu Semeneńki, które miał w kościele Panny Maryi w Krakowie. Pan Cezary Plater objaśnia, że to jego dawny przyjaciel i że bardzo sympatyzuje z Zakonem Zmartwychwstańców. Za kilka dni przychodzi list od Ojca Semeneńki, że się zapowiada w gościnę.

80 13.

Z tych kilku dni, które razem przepędziliśmy, przekonałem się że to niezwykły filozof, nietylko filozof w zwykłem znaczeniu, że potrafi logikę i dyalektykę na wszystkie strony obracać, ale że to filozof także praktyczny.
Filozofia jest albo sztuką życia albo nauką. Filozofia jest także rzeczą bardzo uczoną ale to mnie wtedy mało interesowało lecz chodziło mi o to na jakim systemie trzeba oprzeć życie. Niemieckie uniwersytety były wyjałowione (o Schopenhauerze pisałem rozprawę doktorską, okazał się też niewystarczający żeby na nim oprzeć życie). - Semeneńko jeden przeznaczone do ży-

cia praktycznego dla nas. Wtedy przypomniało mi się z tych rozmów jak w dawnych szkołach greckich jak w Akademii Platona i liceum Arystotelesa młodzież na to spieszyła do Aten że tylko w Atenach (III ci v. przed Chr.) wiedzą gdzie prowadzi droga do nieba (kwitły zakłady filozoficzne i wydawały uczniów ojciec Semeneńko powiada, że mogę się w Krymie przekonać, jak u nich te rzeczy są praktykowane żyć według pewnych zasad filozoficznych. I tu nadmieniam, że odróżnienie teologii od filozofii co do życia praktycznego to błędne. W pierwszych wiekach chrześcijaństwa

82 15

~~filo~~ filozofię nazywano jako sztukę życia albo jako sztukę śmierci

(nawet Epikurejczycy czy to życie było tak wykonywane jak wymagają prawa rozumu a jeżeli tę stronę rzucał na bok i zabierał się do nauki i naukowo tłomaczył świat zewnętrzny to nazywano go fizykiem). - Chrześcijanie powiedzieli: religię

a z fizyki pogańskiej przyjmujemy co potrzebne do tłomaczenia świata Jak greccy filozofowie zaczynają się nad swem życiem zastanawiać

15go lipca przyjechałem na-
reszcie do Krymu. To było pierwszy
raz, że przejeżdżałem przez
Austryę.
I wtedy w Krymie Ojciec Seme-
neńko siedział
w Genzano niedaleko jeziora
Nemi a prócz tego miał
ze sobą nowicyat (bo musiał zastę-
pować Ojca Kajsiewicza)
Śliczna okolica, śliczne
przechadzki, znalazłem się nagle
w nowicyacie Kalinka
Z Byszewski bardzo młody Feliński)
i t. d., Ojciec Smolikowski (który
także był bardzo młody) jeżeli
przypominam sobie i te czasy
kiedy na rekreacyach ciągle fi-

+ +

wzoforne rozmowy i na przechadzkach i krótkich pielgrzymkach do kościołów średniowiecznych [dzieł sztuki]

i ciągle dyskutowano o estetyce i wtedy zrozumiałem jak mogła istnieć szkoła Platona i Arystotelesa, ciągle pracowali razem i obserwowali pewne życie wspólne

Wszystki straszne obrazy które w emigracyi szerzono o życiu Zmartwychwstańców

+ +

~~to~~ było wielkie zdziwienie.

Nowicyat ten się szczęśliwie skończył. ~~Zaczął~~ Zacząłem studya teologiczne w Rzymie.-

Następuje kolosalny rok, który przez katolików nie jest dosyć ceniony, 1869, gdzie w grudniu się zbiera Sobór watykański. Ten Sobór nie jest skończony (główną rzeczą są sobory a nie powstawanie państw, wszystkie wojny ++ które jakiś sobór uregulują. Ten Sobór jest zawieszony ++) Podczas tego Soboru miałem szczęście widzieć masę ludzi. Na rekreacyach [mieszkałem u Św. Klaudyusza] przychodził ojciec Piotr, który miewał zadziwiające prelekcye ale mieszkało wielu biskupów zwłaszcza Amerykanów a ojciec Piotr należał

do najrozmaitszych Komisyi [nad sprawami zbierającego się soboru]. A jeżeli się myśli nad masą literatury w której Rzym tonął [nadsyłano] trzeba widzieć co to było za kolosalne życie [w czerwcu ~~czerwcu~~ jeszcze były ruchy wojska papieskiego

w Borghese mieszkałem także w Rzymie jak go bombardowano] Straciliśmy niestety ojca Kajsiewicza. To wpłynęło na mnie niekorzystnie; ojca Se~~meńkę~~ meneńkę zrobili generałem mnie wice rektorem Kolegium polskiego, mniej korzystałem z rozmów z nim

ogólne me wrażenie: Ojciec Rajsiewicz i Semeneńko mogli się czasem spierać, ~~ale~~ ale bardzo się kochali, dalej: były to dwie natury wyjątkowe, które się składały w jedną całość. I jak dziś jest przyjęte według słusznego zdania Anglików, że każdy filozof musi być albo Platończykiem albo Arystotelikiem a wszystkie inne poglądy są błędne. [O ile a Arystoteles i Platon są rzeczy]

Jeden był kolosalnym kaznodzieją a drugi był mistykiem, lepiej mówiąc metafizykiem a w życiu

codziennem byli obaj bardzo dobrzy
Kochali najbliższych, robili wszystko
co można było robić dla ludzkości.
Jest podstawą każdego dobre-
go zakonu, jeżeli nie zamienia
się w mechaniczną albo bardzo
sztuczną i często suchą instytu-
cyę są ludzie któ-
rzy się kochają i razem żyją dla
wspólnej sprawy. O ile znowu
później się spotykałem te sto-
sunki się powtarzały

Dlatego się cieszę, że dzisiejsze zebranie, które było przez rozmaite wyrazy

Zaręcza nam że i nadal Zmartwychwstańcy nie będą źle widziani.

Semeneńko był znakomitym tacinnikiem i umiał po grecku i wszyscy go podziwiali

Jedna rzecz na którą zwracam uwagę w pismach Kajsiewicza i Semeneńki

Uważam za potrzebne żeby nasz Zakon pracował nad rozwiązaniem kwestyi socyalnej. — Mnie się zdaje, że zadanie to jest jedno z najważniejszych.

może być źle rozwiązane [nawet przez jakiś zakon] albo może być najpierw źle rozwiązane a potem dobrze rozwiązane.

Leon XIII raz w małem kółku zaczęto mówić o Christlich socialem mówił „Każdy chrześcijanin ma być socyalny"

Socyalizm jest rozwiązaniem według praw społecznych zagadnień osobistych

bez socyalizmu nie można się obejść.

żeby o mnóstwie sekt ale mnie się zdaje, że jeżeliby zgromadzenie się tego nanowo podjęło toby odpowiedziało zadaniu bardzo potrzebnemu. dla encykliki

91 24

Leona XIII.

Ja to wszystko czytuję bo do kwestyi socyalnej trzeba dużo miłości. Były czasy kiedy nasi czuli

jeżeli uda się jakąś partyę

zawsze pod inspekcyą biskupów. Jakie mogą być trudności to jednak podnoszę to jak szeroko ojciec Kajsiewicz z jednej strony a ojciec Semenenko z drugiej zajmowali się sprawami społecznemi i za to im się należy wdzięczność a największa zato, że utworzyli kolegium polskie w Rzymie bo to sprowadziło ~~spr~~ stosunki szczególne między jedną częścią przynajmniej Polski a Wały-

25.

Ranem.

Mnie się zdaje, że te niepowodzenia dawniejsze Zmartwychwstańców dziś zostały im wynagrodzone w dniu uroczystym i chciałbym żeby

w największym związku ze społeczeństwem naszem i nie zaniedbywać społeczeństw obcych a szczególniej Włoch.

Seneka mówił: „ja pragnę jednej rzeczy: ja chcę być civis magnae rei publicae generis humani."

Powinniśmy wszystkich kochać czy gadają innym językiem

przypominam jak ~~prezes~~ prezydent Stanów Zjednoczonych miewał wykłady

W Stanach Zjednoczonych zaczęli tępić murzynów za to że murzyni odnieśli zwycięstwo nad jakimś atletą białym. Ale nam trzeba miłości nawet między narodowej i między rasowej

W imieniu całego Komitetu dziękuję wszystkim obecnym i pragnę żeby zgromadzenie i nadal zostawało pod łaską i opieką Pańską.

Ale m

Przemówienie
X. Dr. Prof. Stefana Pawlickiego
Dn. 1 Lip. 914 r.

Sodales carissimi!
Auditores humanissimi!

Laudare collegam per quem diligentem et honestum, qui jam viginti tribus annis in hac alma universitate nobiscum et juventuti educandae deditus est et litteris colendis, profecto difficile non est, quum fere quotidie testes simus et virtutis ejus eximiae et verum perfecte gestarum magnamque praeterea, quotiescunque libuerit, experiamur officiorum liberalitatem fidelitatemque collegialem. Itaque licet nobis ex abundantia cordium nostrorum sincero cum gaudio: valeat et vivat multos annos collega noster carissimus Leo Sternbach.

Oritur tamen quaestio difficilior, quam lingua polona tractaturus sum, quum multi adsint, qui linguam latinam raro loquantur aut omnino ignorent.

Powiem tedy w języku ojczystym, jaki jeszcze inny powód skłonił nas do tego zebrania uroczystego. Pierwszym ~~powodem~~, jak co dopiero wyłożyłem, była wdzięczność, którą chcieliśmy okazać ~~wyrazić~~ drogiemu koledze, że przez dwadzieścia kilka lat tak chlubnie i swoje spełniał obowiązki i nam także ku temu pomagał, bo w każdej społecznej instytucyi każdy kolega pracowity i obowiązkowy innym kolegom dopomaga i na wdzięczność ich zasługuje. Ale wolno zapytać, czy tylko dla tego zebraliśmy się, aby uczcić koleżeńskie i społeczne zasługi naszego towarzysza? Każdy kto choć trochę poznał solenizanta na to odpowie, że w nim przebywa coś więcej, niż tylko krajowy profesor. Przez swoje pisma i stosunki wyrobił sobie znaczenie, sięgające poza ~~materyalne~~ granice naszego kraju. Należy on do małej u nas liczby profesorów europejskich.

Że Sternbach stał się takim, jakim niedawno przed nim, ukazał się inny Polak, prof. petersburgski Zieliński, autor sławnego dzieła: Ciceron im Wandel der Jahrhunderte! zawdzięcza głównie temu, że wynalazł nową metodę do swoich badań filologicznych i wyłożył ją w językach powszechnie zrozumiałych, po łacinie lub po niemiecku. Zapyta tu niejeden, co to za nowa metoda?

96

Łaskawi Panowie!

Chwal. Koleg. ~~zostaw.~~ gdy przez wiele let razem z nim z wytężoną siłą dla ~~dobr.~~ młodz. i dla rozwoju ~~postę~~ nauk. nie jest to, zbyt trudne wszak przez lat 30 patrzyliśmy na to, co robił szanowny Kolega ~~Sternal~~ bo z nim często braliśmy udział w międz. wydział. pracy ~~formal.~~ i wydział. uwagi wtedy i widział wśród prawdz. przyjaciół a to wystawiało mu ~~grodzy~~ świadectw. ~~uznania~~ uznanie i wyrażenie ~~szacunku~~ wszyst. pod tym względem pochlebnej aby ~~uwa~~

Jednakże pozost. drug. pyt.: na który odpow. nie jest tak łatwo wyrazić co zrobił co zrob. dla nauki a to jedno wystarcz. może tylko dla ludzkości. Jeżeli kto umie dobrze po grecku i dobrze zna z jego kształt. nazwą, ale bezpośred. inne nowe ~~ludy~~ przed. ludzkości. wyraź. gdy przez wielki rok odczuje, który wpływ taki i starożytność na hellenistyczną naukę. Wszystk. pewn. now. metod. które z razu który się nalezy: zasługuje Koleg. Sternal. Ale czego? bo odkrył nowa metod. a przez nią zawsze być zapewni. i wielki sukces: ie zaczęł. uważ. wykonywać ją z takim niebywałym pilnym i dobrym ~~prowadził~~ do

Ażeb. trud. tą nową nawet ~~metod~~ pos. odkrycie jasno wyłoż. przypomn. że jedna z ~~zasad~~ ~~postulat~~ tych, które postuluje się ta metoda jest ~~uspokoi~~ krytyka tekstów. Wszak. ze manuskrypt. greck.. Testam. autor. zaczęto. zos. wzgl. w. 65 przepisyw. lub wykonywać. które uległ. zmianie od uczniów. Porząd. tek.: miasto wyrazów. płatów na papierze od 8° wiek. przed Chr. wydobywa czegoś z nich szersz.

Akademia Umiejętności w Krakowie.

Nr.505/14.

Posiedzenie Wydziału historyczno-filozoficznego odbędzie się w poniedziałek, dnia 15 czerwca 1914, o godzinie 5 po południu.

Porządek dzienny.

1. Dr. Roman Grodecki: Mincerze w wcześniejszem średniowieczu polskiem.
2. Dr. Oskar Halecki: Ostatnie lata Świdrygiełły a kwestya Wołyńska za Kazimierza Jagiell.

W Krakowie, dnia 10 czerwca 1914.

B. Ulanowski.

Sekretarz Wydziału.

Sodales honestissimi, carissimi!

Laudare collegam, qui jam viginti tribus ~~multos~~ annos in hac alma litt. univ. ~~una nobiscum viribus intermissis~~ deditus est et ~~laboravit~~ in juventute ~~docenda~~ ~~mandae~~ et studiis litterarum deditus est scientiisque ~~colendis~~, non est res admodum difficilis. Per annos enim triginta expertissimus fere omnia quae egit optimus collega noster, et saepissime una cum eo labore communi peregimus ac multa expertissimus ab eo servitia amicissima, multa exempla verae sinceraeque amicitiae hocque ut mihi quidem videtur sufficeret in omni societate ut solemni modo pro annos triginta simul peractorum officiorum ipsi gratias agamus quam maximas.

Altera tamen quaestio oritur minus facilis solutu. Erit autem haec fere! Possit quis interrogare, quidnam fecerit in usum scientiarum vel quod fere similiter sonat: quidnam ipsi debeat humanitas? Si quis bene intelligit linguam graecam et recte docet discipulos suos, societas ad quam pertinet, contenta esse debet quod ejus progeniem educat, ipsi gratias debet sed reliquae nationes nullam inde colligunt utilitatem. Hoc tum demum efficitur, ubi prof.

polonus per scripta sua et relationes exteros nova inventa
novasque veritates profert ad usum aliarum nationum illisque commu-
nicat. Hoc vero fieri nequit, nisi apud exteros linguae pere-
grinae omnibus notas aliquam novam methodum exponat quae praecipua-
tim apud exteros comprobata ubique studiis graecis
afferunt nova quaedam adjumenta. Sum professor polonus fit
doctor europaeus ejusque studia et scripta fiunt internationalia
qui honor nostro Sternbachio omnino hodie competit. Si vero
quis quaerat, quonam jure haec gloria ipsi competat,
respondeo: propter novam methodum quam ipse adhibet in
determinanda aetate textuum. Si vero nota erat apud exte-
ros nationes, nostri tamen collega adhibebat eam tanta cum
industria eximia tantoque cum successu, ut propter successus
suos alienigenarum doctorum attentionem in se converteret

Sodales honestissimi, carissimi! Auditores humani

Laudare collegam diligentissimum, qui jam viginti tribus annis
una nobiscum in hac alma scientiarum universitate et juventuti educandae
deditus est et litteris colendis, profecto non est res difficilis, quam fere
quotidie testes fuerimus et virtutis ejus et rerum gestarum multarum ab
ipso experti sive officiorum sive liberalitatis documenta sive
collegialium relationum fidelitatem

Ut difficilis haec quaestio etiam illis, qui philologiae antiquae non student systematice, aliquo modo innotescat, animadvertito, absolute necessariam methodum studiorum classicorum in eo ponidebere, ut textus semper inveniatur purissimus et rectissime intelligatur.

100

Ż c Eos XX, 1

Nr. 10 b, Drukarnia narodowa, 1909) p. t.: »Starożytność klasyczna i wykształcenie klasyczne.« Jeżeli nie co innego, to ono dowodzi polskości autora i pozwala nam stwierdzić, że jednego z największych i najuniwersalniejszych filologów klasycznych XX w. wydała Polska. To też z uczuciem słusznej dumy spoglądamy na jubilata, życząc mu dalszego trzydziestolecia równie owocnej pracy.

Gdy Zieliński opuszczał Lipsk, przybył tam z Wiednia na studya do O. Ribbecka ośmnastoletni Polak (ur. 2 lipca 1864 w Drohobyczu) Leon Sternbach i w r. 1884 (a więc przed 30 laty) napisał tam pracę, która wyszła potem w Wiedniu jako dyssertacya doktorska p. t. Meletemata Graeca, pars I. Erudycya i wyrobienie dwudziestoletniego filologa wzbudziła podziw i u kierowników seminaryum lipskiego, którzy mu przyznali specyalną nagrodę, i u wiedeńskiego profesora W. Hartla, któremu owa praca jest dedykowana. Wychodząc z krytyki i egzegezy epigramów Antologii palatyńskiej, której kodeks heidelbergski na nowo porównał, młodociany autor traktuje tam prawie wszystkich poetów greckich aż do późnych Bizantyńców i mnóstwo ich miejsc poprawia i objaśnia. Studya w Bibliotekach włoskich dostarczają mu nowych materyałów, zużytkowanych już po części w »Beiträge zu den Fragmenten des Aristophanes« (Wien. Stud. VIII 1886), a przedewszystkiem w »De Gnomologio Vaticano inedito« (W. St. IX—XI, 1887 nn), »Gnomica« (Comment. in honorem O. Ribbeckii, 1888) i »Anthologiae Planudeae Appendix Barberino-Vaticana« (1890), z którą to publikacyą łączą się także »Crinagorea« (W. St. XII 1890). Zbiór parallel z całego obszaru literatury greckiej i rzymskiej, illustrujący po raz pierwszy wydane gnomy mędrców i literatów greckich znowu był zdumiewający.

W r. 1889 (a więc przed 25 laty) habilitował się 25-letni filolog na uniwersytecie lwowskim, a po dwóch latach przeniósł veniam legendi do Krakowa, gdzie w r. 1892 został profesorem nadzwyczajnym, w r. 1897 zwyczajnym i gdzie w r. 1904/5 piastował godność dziekana Wydziału filol. W r. 1893 wybrany został członkiem korespondentem Akad. Um w Krakowie, a w r. 1902 jej członkiem czynnym. Jest też członkiem zakrajowym Akad. Um. w Pradze i członkiem korespondentem Inst. archeol. w Wiedniu. Mozolniejsze od tych jest członkostwo Rady szkolnej Krajowej, w której pracuje od r. 1905.

Publikacye, wydane po r. 1890 opierają się przeważnie na nowych materyałach rękopiśmiennych, zebranych w bibliotekach włoskich i francuskich, a odnoszą się przedewszystkiem do poetów i prozaików bizantyjskich. Tu należą: »Georgii Pisidae carmina inedita« (W. St. XIII i XIV 1891 n), »Joannis Geometrae carmen de S. Panteleemone«, Rozpr. Akad. krak. filol. XVI 1892), »Photii Patriarchae opusculum paraeneticum (Tamże XX, 1893), »Excerpta Parisina«, »Analecta Photiana« (tamże), »De Georgio Pisida Nonni Sectatore« (Analecta graeco- latina; 1893), »Excerpta Vaticana« (W. St. XVI 1894), »Methodii Patriarchae et Ignatii Patriarchae carmina inedita« (Eos IV), »Christophorea«, »Observationes in Georgium Corcyreum« (Eos V), »Appendix Christophorea«

(Eos VI), »Analecta Byzantina« I. II (Ćeske Mus. filol. VI. VII 1900 n)., »De Georgii Pisidae apud Theophanem aliosque historicos reliquiis«, »De Georgii Pisidae fragmentis a Suida servatis«, »Observationum in G. Pisidae carmina historica appendix metrica«, »Analecta Avarica«, (Rozpr. Akad. t. 30, 1900), »Analecta Manassea« (Eos VII), Beiträge zur Kunstgesch. bei Konst. Manasses (Jahresh. d. österr. Inst. V 1902, Beih.), »Constantini Manassae ecphrasis inedita« (W. St. XXIV 1901), »Eugen von Palermo« (Byz. Ztschrift XI 1902), »Nicolai Calliclis carmina« (Rozpr. Akad. 36, 1903), »De Ioanne Psello« (Eos IX) »Ein Schmähgedicht des Joa. Psellos« (W. St. XXV 1903) »Spicilegium Prodromeum« (Rozpr. Akad. 39, 1904). Wydania i badania powyższe stanowią poważną pozycyę w opracowaniu poezyi bizantyńskiej u Krumbachera, z którym autora łączyły stosunki osobistej przyjaźni.

We wszystkich badaniach bizantyjskich wielką rolę, jako źródła i wzory, odgrywają autorzy klasyczni. Prof. Sternbach specyalne prace poświęcił dwom, Ezopowi i Menandrowi, których utwory i wiersze wymagały przedewszystkiem illustrowania setkami parallel z całej literatury greckiej i łacińskiej. To też niewyczerpaną skarbnicą takich parallel są: »Menandrea« (Rozpr. Akad. t. XIV, 1891), »Curae Menandreae« (tamże t. XVII 1892), »Fabularum Aesopiarum Sylloge« (tamże t. XXI, 1894), »Lectionum Aesopiarum specimen« (Eos I 1894), »Lessings Anmerkungen zu den Fabeln des Aesop kritisch beleuchtet« (W. Stud. XVII 1895). Ulubione studya gnomologiczne znalazły wyraz w »Appendix Gnomica« (Rozpr. Akad. XX 1893), »Gnomologium Parisinum« (tamże), »De Vincentii Bellovacensis excerptis Graecis« (Ćeske Mus. filol. VI 1900). Tylko w streszczeniu z odczytów na posiedzeniach Wydziału filol. ukazały się prace: Über Theocrits Leben u. Werke« (Anzeiger 1891), O stosunku Katona do hellenizmu (Sprawozd. 1895), Studia Homerica (Sprawozd. 1910) Kajros i Metanoja Lysipposa, Studyum archeol. (Sprawozd. 1910).

Ostatnie przyczynki prof. Sternbacha (w Eos, 1910; Stromata in honorem Cas. Morawski) odnoszą się do poezyj św. Grzegorza z Nazyanzu, których wydanie autor przygotowuje do druku, prowadząc równocześnie redakcyę »Meletemata patristica«, służących pracom przygotowawczym.

Nie odkłada jednak na bok i literatury świeckiej, jak świadczą zakomunikowane (w kwietniu i czerwcu b. r.) na posiedzeniu Wydz. filol. Akad. Um. w Krakowie »Przyczynki do mitu o Filomeli i Tereusie«, przeorywające znowu całą literaturę klasyczną, lub zapowiedziane na najbliższy czas »Adynata«, zbiór i filiacya formuł t. zw. »niemożliwości«. A kto zna zbiory i materyały prof. Sternbacha, odnoszące się do zwierząt i roślin w literaturze greckiej i rzymskiej, do przysłów, do gnom, do leksykografii, którą już tyloma wzbogacił athesaurista, ten wie, że drugie trzydziestolecie równie wytężonej pracy ledwie wystarczy na opracowanie i opublikowanie tego wszystkiego. To też serdeczne »Szczęść Boże!« szlemy niestrudzonemu pracownikowi, który w południe życia przystanął na chwilę nad owocodajnym łanem, by widokiem tego, co już leży na pokosach, pokrzepić się do dalszej pracy.

T. S.

Panie i Panowie!

Chwila uroczysta sprowadziła nas do auli uniw.; chwila dla Was i dla mnie pełna wzruszeń głębo. Macie ślubow. wierno. naszej almae matri, która przed wami roztwarła swe podwoje. Chwila to niezwykła, bo stano. o waszej przyszło.; o wasz. rozwoju ducho.

Wiele jest zakład. nauko. do któr. młodz. nier. w więk. u chłopię. zapisuj. się, uczę. na lek. przestrzeg. praw obowiązuj. Przyrze: być pilną i posłusz. bo bez tego pobyt jej w szko: nie ma żadn. celu. Ale imatrykula. uniw. i ją poprzedz. ślubow. wierno. ma zupeł. inn. znacze: Dla tego powiedz: chwila obecna jest wielk.; jest wyjątko: Zapew. życie uniw. ma swoj. stron. formal: powtarzaj: się w każd. organiz. społecz. Kto chce rozw. z innymi żyć i pracow: musi poddaw. się praw. przez szacun. który każ. win. sob. i wsz. jest drug. Bez tego wzajem. szacun. wyraż. się w posłusz. prawom. żadn. organi. utrzym. się nie zdoła.

Ale gdyb - o nic więc - nie chodzi. wystarcz:
b. ustn. czy pisem. zobowiąz. się w chwili zaprzyg.
się. Sam akt zapisyw. się jest dystarczaj.
~~każd. przeczyt. statu. oświad. by, że~~
deklara:
~~oświadczen.~~ że się prag. żyć wedł. ~~prawd.~~, obowiąz.
każd. z człon. uniw. Jeżeli mimo to od nie.
pamięt. czas: słucha. wszys. wydz. zbier. się w
form. uroczy: i w obec rekto. i dziek. swoich
ślub. wierno: prawom uniwer: dowodzi to,
że uniw. jest instytu. wyjątko. sui generis
jest gmach. budow: przez długi szereg pokoleń
na chwałę naro. W isto: pragnie. naj-
szlachetn. sens ludz. i najwspaniał. badan.
umysłów dźwig. gmach ten i dosk. To
też naro. które zdoł. zachow. uniw. swoj:
a nie rozbiły ich ręką świętokradzką - jak
to Fran. zrob. po wielk. rewolu - na szko:
facho. nie maj. ze sob. żad. związ. - te naro.
dumne są z wszechnic swoich, wyznacz. im
rolę samodziel. rzeczypospo. nauko i a stawiaj.
im zadan: zgoła odmienne i nierow. wyższ.

niż wszystk. inn. zakład. wychow. Profeso. życie
swoj. poświę. badan. nauko. a słuch: pragn.
zost. ich współpracowni: O tem prawdzi. wiekopom.
zadan. uniwers.+ rozwodził. się w pierw. w moj.
mowie inaugur: a ter. powta: że z inn:
zamiesz. imatrykulo. się nie moż: Bo imatry:
to ślub wierno: na rzecz nau: którą każ. obier.
za panią swoj: i któr. służ. będz. przez życie
całe. Jej ma poświę. się na zaw.; dla niej
pracow. z wytęż. sił wszystk: Dla tego chwila
dzisiej. jest wyjątk: w życiu wasz. Pie. Powie
Postanowiliś. zad. prawd. raz. z przewodni:
wasz: a jeż. w później. życiu nie każ. z was
będz. teoretycz. nacz. współpraco; jeż. w zawod.
praktycz. będz. musi: upraw. teor: nauko:
zaniech. dla prakty. zadań. to i wtedy będz.
czuł się w związ. z nauczy. swoi: to nie
że oni dla tey: obok wykł. teorety. poświę:
wiele czasu prakty: ćwicze: po klini. laborato.
i zamie. aby każ. ze słuch. gdy okaż. się

+ bez któr. ciągło. badań nauko. przew. by się w świec.

potrzeb: potraf: oddać się na usługi prakty.
ludzko:

Czy kto więc. czuje się powoł. do uprawy
teor: czy do wyciągan. z niej wniosk. i stosow.
prakty. dopier. w ciąg. stud. dalsz. okaż. się
ale już po tych pierw. miesią: mogliś. przekon.
się, że punkt. wyjścia musi być teor: i wspóln.
badan jej z nauczy. To badan. jest wasz.
pierw. i głów. zadan. Ono zabier. wam
chwile wasz. młod: najżyźniej. najlep.
Mogłob. się zdaw. że to niewo: strasz: Ale
niewola, któr. każd. dobrowol. na sieb. przyjm.
okaż. się ~~jest~~ może wolno. wyjaśn: Bo z własn. woli,
po dojrzeł. namyśle, każd. wybier. zob. swój zawód
nauko: Jed. chce zost. kapłan. lub lekarz; drugi
sędzią lub nauczy; inn. poświę. się ~~wstąp.~~ ~~do~~ służb. państw. ~~publ.~~
Zapew: to postano. nie łatw. przycho: gdyż się
pomyśl. o trud. rozczarow. walk: towarzy
każd. zawodo: Ale odwag: dodaj. owa miłość
ideału która zaw. była mistrzy. życia, pocieszycieli
strapion; ~~[illegible]~~ twórczy wszystk. co piękn. i szlachet

Społeczeńst. i mają prawo do nich
~~Naród o ludzko~~. potrzeb. nasz. usług a tych
spełn. inacz. nie moż. jak wyrabiaj. się na dzieln.
specyalist. Gdy wszechni: nasze do społeczeń. dobr.
i doskon: kapłan. lekarz. sędz. i t. p. związ.
wspól. miło. koleżeń. a poświęcaj. się wielk:
potrzeb. społeczn. wszechni. nasz: spełni. swój
obowiąz; spłaci. dług wdzięczno: wzgląd. społeczeń.
bo wszechni. każ. żyj. społeczeń. dla któr. uprzew.
nas: i młodz. do nas. prowadz.

A gdy nas. uprzew. jest w języ. narodo:
słuszn. przyświe. nadziej. że nietyl. Łatw: nabyw. się
lecz staj. się dźwign. kultu: narodo#: Ta myśl, taka
prost. i zrozum. że na nią zwykl. nie zwra. się uwagi
przy dzisiej. imatryku: gwałt. się nasz: gdy powst:
dla niezwykł. ~~stoi~~ wyjed. polity: liczn. zastęp: rodak:
w nasz. mąd: szukaj. tej: co nieba ~~[illegible]~~ od
dew. nasz. dały, wykła: uniw. w języ. ojczyst.
~~Od wielu lat~~
~~Po raz nie wątpię, że młodz. pobraty~~:
Jakiego fakt przeważ: że większo: naszej młodzie-
pozbawio: jest tego prawa przyrodzo: pod rząd:
dwóch sąsiedn. mocarz: a gdy się zważy, że od
roku lub dłuż. na przestwo: dawn. rzeczypospo:
naszej, nie tyl: nie ma polsk. wykł: ale żad. zgoła
i że cała Rosya ~~[illegible]~~ ma uniw. zamknięt:

Ta sama treść myślen: wspólu. cał. ludzko: przybie: dopiero w czasie języ: narodo: osob. plasty: kształty staj. się bogat. zrozum. rzeczywisto: i które stano: najcenniej: dobyt. pracy narodo:

uważ. za szczę: niebyw: że choć część naszych rodz:
korzyst: z gościnno. naszej wszechni: moż. napra:
dług. chwil. straco: i wypeł: braki, powst: w bied.
społeczeńst. nasz: gdz: normal: upraw. nauk zupeł.
jest przerw: a liczb. tęgich specyalis. coraz
więc. szczupłej: To też kolosal. trzeba ich praca
a każd: z młod. nasz. przyj: który ma szczęś.
że moż. chwilo: przebyw. w zacisz: jagiellońs.
wszechni: niech pamięt. że wracaj. do swojich
siedzib będz musiał pracow: za dzięcią: i tych
obdziel: którzy nie zdoła: pójść za jeg. przykł:
i szukać u nas, czego chwilo: zabrakł
w Warsza. Wilu. Kijo – wykład: poważ:
nau: dają: możno. pracow: w spos. korzyst.
dla bied. nasz. społeczeń.

Wielka wdzięczno. Wam się należy, drodzy Panowie! Ale jakże ją wyrazić! Słowami to niepodobna, bo musiałbym posiadać wymowę a wiadomo, że filozofowie unikali popisów retorycznych, bojąc się, żeby nie prowadziły do sofizmów.

Mogę jednak powiedzieć, bez słów wspaniałych, w zwykłej prostocie, to, co czuję w tej chwili. Otóż bez przesady powiem, że czuję wiele wdzięczności i każdy to uwierzy. Bo każdy objaw miłości dobrych kolegów wzrusza duszę każdą a mogę śmiało powiedzieć, że wzruszenie moje jest wielkie. Bo nie ma proporcji między mojem skromnem działaniem a serdecznemi objawami Waszego przywiązania. Byłem od czasu do czasu przekonany, że dużo zrobię ale pokazało się i to być illuzyą. Zaczynałem wiele książek ale żadnej nie dokończyłem i nieraz sobie gorzkie z tego powodu robiłem wymówki =

möglich ist, auch nur das Wichtigste festzuhalten. Einen **Niederschlag** alles Wissenswerten über die **Fortschritte** und Begebnisse der letzten Jahre bildet der **Ergänzungsband** zu Herders Konversations-Lexikon, dargeboten in der bequemen lexikalischen Form, eng angepaßt an das Hauptwerk.

Über die Ereignisse der **jüngsten** Vergangenheit, die in die lebendige Gegenwart hereingreifen und sie beeinflussen, über die Männer und Errungenschaften des Tages brauchen wir am häufigsten Auskunft und **gerade darüber** gibt der Ergänzungsband zu Herders Konversations-Lexikon Aufschluß, und zwar für **alle** Gebiete — wie beim Hauptwerk vermittelt durch die sachkundigsten Fachgelehrten und Männer der Praxis. Vielen Besitzern von Herders Konversations-Lexikon dürfte es besonders willkommen sein, daß dem Ergänzungsband **ein vollständiges Ortsregister** beigegeben ist.

Herders Konversations-Lexikon bildet mit seinem Ergänzungsband ein einheitliches, bis auf die jüngste Gegenwart fortgeführtes Nachschlagewerk von höchstem Werte. Kein Besitzer von Herders Konversations-Lexikon **wird des Ergänzungsbandes,** der die Vollendung des Hauptwerkes in allen Teilen auf die volle Höhe des Tages darstellt, **entraten können.**

Schon **ein** flüchtiger Blick in den reichen Inhalt des Ergänzungsbandes wird dessen wissenschaftlichen Wert und praktische Brauchbarkeit und damit seine **Unentbehrlichkeit dartun.**

sintne perseveraturi in fide paterna suorum an succubituri infidelitatis tentationibus, tam violenter tantaque cum pertinacia aetati juvenili irruentibus.

Timores nostri et gravissimi sunt et tristique ~~argumentis~~ experientia confirmati.

Quotidie crescit detestabile in juvenibus erga fidem xenam indifferentia postquam coacti sunt in scholis religionis veritates discere in lingua aliena, non patria. Inde a multis annis gubernium prussicum linguam nostram ~~interdicit~~ vetat ne adhibeatur in lectionibus religionis. Initio quidem in scholis superioribus eam proscripsit, nunc etiam inferiores classes hac lege inhumana affliguntur.

~~Infantes~~ Pueri nostri nullam percipiunt utilitatem hoc modo perverso educati, immo injustum eum habentes et suis animis injuriosum, odium et aversionem a metodo discendi in ~~objectum~~ res quae doventur, transferunt religionemque ipsam detestantur. Corda nostra summo afficiuntur dolore quidem videmus a pueris nostris veritates religionis xenae despici, mores eorum depravari, saepissime blasphemari ~~quod~~ quae in schola a ~~praeca~~ magistris linguae inosse de religione traduntur.

Quamdiu lectiones religionis linguae patriae tradebantur scholaque una cum ecclesia curabat infantium educationem, juvenes amore utriusque matris et scholae et ecclesiae replati pietatem colebat sanctitatemque tum religionis tum fidei.

dnia 17 lutego o godzinie 4ej [illegible]
Powiatowej (ul. Fijarska 5).

Z wysokiem poważaniem.
L. Tarnowski

c 2.

Pawlicki. Stefan

Mowy okolicznościowe w czasie zebrań „Współczesnych"

3/13 904

107

Rector Magnifice,

Collegae ~~dilect~~ ornatissimi!

Laetae epulae festiva verba desiderant neque aptior laetandi occasio praebuit

Wesołe zebranie wesołem powinno być słowem uczczone. A słowo to łatwo przychodzi, bo trudno o lepszą okazyę do wesołości. Wszak profesorowie patrzą na ucznia który studyów bieg szczęśliwie ukończył, koledzy na uwieńczonego Olimpionikę, przyjaciele radują się, że praca i wytrwałość zdobyły palmę zwycięską. Ale dając wyraz ogólnej radości mam jeszcze powód specyalny. Nasz młody filozof ~~[illegible]~~ examina tak poważne studya robił filozofii

oprócz swoich specyalnych, że bez przesady
mówił, iż dla egzaminu filozofią
się zajmowały, tak ją pokochał
iż pragnie i nadal nią zajmować
się. W chwalebnym zamiarze
utwierdziłem się, bo jego studya
specyalne nic na tem nie ucierpią
tylko zyskać mogą — wszak badanie
piękna jest jednem z zadań
filozofii a piękno i prawdziwe
i dobre są potrójną najwyższej
istoty postacią. Cóż więc dziwnego
że cieszę się, że wszyscy podziwia-
wać mą radość — gdy sokratesowe
młodzieńcze wesołym uczcimy
pucharem =

Sodales humanissimi!

Post tot praeclaras inter scyphos laudationes, quas summa cum admiratione ingentique plausu excepimus, reliquum est, ut more ~~antiquo~~ patrio nobis invicem amicitiam ~~nobis~~ propinemus firmam, stabilem ~~mutuam~~ ~~invicem~~, nunquam cessaturam. Etenim ~~Existimabant enim~~ majores nostri, nullum arbitrati convivium perfectum esse, nisi coronaretur solemni amicitiae ~~caveret~~ manifestatione, ~~quod~~ ~~nullum esse convivium perfectum, quod~~ ~~Neque~~ ultimum poculum his sibi verbis propinabant: ~~hac exclamatione~~ ~~hauriebant~~: ~~Diligamus~~ amemus nos invicem.

Neque pro aptior v. pulchrior dari occasio servandi traditum ab antiquis morem quam cena haec lautissima, animorum intimae concordiae splendidum exemplum.

Verba dicta inter scyphos d. 3 jun. 905 ad epulas in palat. Potockiano Cracoviae vespa

bonvenerunt e diversissimis regio-
nibus viri illustrissimi summaq;
cū gratia atque eloquentia et
urbis nostrae monumenta et in-
colas mirifice lendcverunt.
Neq; immerito dignati sunt major
nostroq; celebrare hospitalitate
qua peregrinos artifices lau-
dissime ita detinuerint, ut
fierent quasi Poloni nationēq;
nostrā sincere et diligenter
adjuvarent in artibq; patriis
excolendis. Summa cū laetitia
et satisfactione audivimus
Germanos et Italos praedicari
quibq; tante omnes gratia ha-
benda est promeritis in nos

congestis, quantā maximā animi nostri capere poterunt. Quēs mirifice Graeciae panegyrico oblectati sumus, immo rapti ad astra, nā Graecia semper exstitit omnis humanitatis parens. Videtur mihi tanē ē posse ē debere unius nominis adjunctio esitq tanquē ratio specialis, ob quā hoc poculū. Sodales humanissimi, vobis propinaturus sū. Roma etiā partē suā postulat gratae memoriae nostrae ac pietatis. Romae fere totā nostrā debemus culturā. Neque vereor ne mecum severius agat Illmus hic praesens Helladis legatus, tanquam invictus patriae ejus splendor v.

levissimā passurus sit obumbrationē.
Oñes nos Helladē amamus Romaq
ipsa eam magistrā suā appellavit.
Ingenue poetae romani confessi
sunt Graeciā captā ferū victorē
cepisse et artes intulisse agresti
Latio - Sed tempor decursu Roma
patiens scientias omnes artesq
ē didicit ē perpolivit criastianaeq
religionis radiis illuminata una
cū lingua sua novis medio aevo
populis cōmunicavit. Ita factū ē ut
nobis quoq Roma sit oñis culturae
origo artiūq parens. Si Graeciā veluti
aviā nostrā diligimus - quis aviā
nō diligeret! - Romā matrē appel-
lamus filialiq caritate prosequimur
Occidentis cultura quā nosquoq +

+ profitemur, romana ē Romaeque
creatura ingeniosa. Hanc Romā
populorū formatricē, salvere jubeo
Vosq oñes rogo, sodales praestantissimi,
ut poculū hoc propinemus amicitiae
mutuae corroborandae

11. XII. 910
in prandio
apud caupo-
nem diversorii
Saxoniensis

Debentur Vobis gratiae maximae, Sodales huma-
nissimi, pro tam mirifica, tam ingenti benevolentiae
vestrae manifestatione. Voluistis nimirum splen-
dida ~~vestra~~ hac frequentia et collegae meo optimo
Mariano Sokolovio mihique ipsi dare specimen
egregium caritatis vestrae ~~inaestimabilis~~ cui nihil comparari
(potest).
Quaeritur tamen, possitne tanta gratia referri
quanta debetur. Iam ad me quod attinet, ingenue
confiteor me, neque verbis neque factis posse rem tam difficilem
cum omnium approbatione persolvere. Nam philosophi
neque eloquentiae nimiam dare operam possunt, ne
in sophisticam incident, dum veritatem quaerunt
neque libenter factis incumbunt ~~nimis student~~, dum vitam theoreticam
agunt. Nihilominus datur tertium aliquid quod et philosophis
commune est, intimus animi affectus, quo omnia
sentimus, etiam quae verbis exprimi non possunt.

Iam huic sensui intimo vere humano si fiduciam
habemus, posse sincere affirmare et collegam meam
optimum Marianum Sokolovium et me ipsum
sentire tantem erga Vos gratitudinem quan-
tam maximam animi nostri capere possunt.

111

Sicut rector
Olympi non sprevit
Philemonis et Bau-
cidis hospitium, ita
speramus tantum
afore, ut rector uni-
versitatis hospitium
Havelicae spernat
ut aequalium conventum
die Veneris (9 junii)
celebrandum, praesen-
tia sua adornet

Divus Plato in suo Convivio quomnes admirantur omniumque ~~remanebit~~ semper conviviorum remanebit exemplar ~~insuperab~~ perfectissimum haud superabile, narrat Socratem cum Agathone tragico Aristophaneque comico, cum reliqui convivae aut jam profecti essent aut somno dormirent oppressi, magnam habuisse disputationem ~~inter pos~~ ~~ex~~ uno bibentes poculo ingenti. Fuisse autem disputationis summam eam, ut Socrates demonstraret, ejusdem esse viri et tragoediam comoediamque componere eumque qui vera arte tragicus esset, etiam comicum esse debere. — Quam Socratis sententiam utrumque (Aristophanem Agathonemque) approbavisse, coactos tamen potius quam persuasos. Haec mihi in mente venerunt quum horis pomeridianis in theatro ~~videre~~ Tempestas fabulae ageretur, quae sola sufficit ad Socratis sententiam comprobandam. Nam quamvis in tragoediis Shakspirianis non desint figurae comicae, ~~tam~~ in comoediis suis tamen tam ~~ta eo~~ perfectas introduxit ~~ubertatem~~, ut non minus quam ~~ejus~~ characteres tragici ab eo depincti immensam sint gloriam adeptae in litteras artesque modernas ingentem vim exercuerint. — Sufficit ex Tempestate solum Calibanem nominasse quem a Renanus symbolum interpretatus ~~populi~~ plebis rusticae inquieti effecit figuram jocosam —

113

Quis enim neget Krasickium et sui aevi homines posterosque eorum: ~~et~~ nosque omnes qui eum lectitamus ~~reddidisse meliores~~ et reddidisse meliores et imprimis doribendi loquendique simplicitate docuisse ~~absque~~ sine qua veritas neque exprimi decenter neque aliis communicari potest.

wasz myśleniem to samo, co ja? – Co tedy tak nazywasz? – Mowę, którą dusza miewa sama do siebie o rzeczach, nad któremi zastanawia się. Chociaż jestem człowiekiem, który nic nie wie, objaśniam to w ten sposób: Zdaje mi się, że dusza, gdy myśli, nie robi nic innego, jeno rozmawia, pytając siebie i odpowiadając sobie, twierdząc i przecząc." – 42)

Tak Sokrates do Teeteta a Platon tak przejął się tą metodą, że nawet najcichsze, w głębiach duszy odbywane rozmyślanie, przedstawiał jako szereg pytań i odpowiedzi. Cóż dziwnego, że jedne i drugie uważał za niezbędne cechy dialektyki! Jednakże to określenie popularne, było zbyt szerokiem, zatem nie dosyć ścisłem [illegible] nie ozna-

Convio. p. 223 c:

narrat Aristodemus se ipsum sopitum diu dormivisse, deinde somno excitatum vidisse alios convivas aut ~~partim~~ dormire aut profectos esse. Agathonem vero, Aristophanem, Socratem solos adhuc vigilavisse bibentes ampla phiala ita ut in dexteram orbis fieret. Socratem autem cum ipsis disputavisse. Neque ceterorum se recordari Aristodemus affirmabat quam neque ab initio affuisset conversationi essetque somno gravatus. Summa vero disputationis fuisse eam, ut Socr. cogeret eos fateri, ejusdem viri esse tragoediam comoediamque componere eumque qui arte tragicus esset, comicum quoque esse. Haec illos (v. Aristophanem Agathonemque) coactos potius quam persuasos convenisse, dein se somno dedisse, primo Aristoph. deinde Agathon. exorta jam luce. Socratem vero in Lyceum abiisse.

Tempestas, ultimā, ut ajunt, opus domicū qu-
Sh - confecit, paullo ante mortem.

Miranda

Caliban

—

Duo Veronenses

Julia

Sylvia

—

Lactae consortes Windsor

Falstaff

Mensura pro Mensura

ab Anglis severe judicata comoedia

—

Comoedia errorum

—

Multus rumor de nulla re

—

Hero -

Beatrix

Laetum congressum festiva decet oratio, unde, quae animus intus gerit paucis volo manifestare. Hoc quidem semper in votis erat, ut Ludovicum optimum viderem maturitatis lauro insignitum, quod et feliciter successit et nova exstitit ~~communis~~ gaudii causa, ~~nam~~ quum ~~anno eodem~~ hodie, ~~quo maturus declaratus~~ ejusd festum onomasticum celebramus. ~~est ad majores labores~~ suscipiendos, ~~Nam~~ Studiorum enim maturitas et diem ipsum reddit celebriorem et exoptatam occasionem praebet nova vota faciendi. Cum autem omnia, quae desiderari possunt, fauste adprecati sunt, hoc unum

restat, ut D. O. adjuvante, alter, qui instat, studiorum cursus, eadem cum alacritate, qua prior, absolvatur. Unam quidem, L. a. - adeptus es maturitatem, pulchram sed juvenilem; ecce altera tibi paranda est, plena et virilis. Illa flores pro tulit amoenos, haec nova, ad quam te praeparas brevi post tempore ~~accingis~~, ~~simulatque~~ Academiae nomen ~~dederis~~ datums, ~~post flores~~ fructus ~~fruges uberrimos~~, uberrimos, productura est. Itaq cyathum hunc, dulci H. succo plenum sumo tibiq propino, ut alterum qui ~~tanquam~~ instat studiorum ~~pomifer autumnus~~ cursus, difficilior et arduor,

116

R. M.

Convivae ornatissimi!

Festivis ~~convivio~~ epulis ~~festiva~~ laeta verba quam maxime non ~~solum~~ conveniunt. Neque ~~sed quodam impetu naturali~~ facilior cogitari occasio

Neque ~~pro~~ facilior cogitari ~~quam~~ occasio quam hodiernus conventus. Magistri laetantur discipulum suum ad summos pervenisse honores

Quin naturali quodam impetu prorumpunt. Quid enim major cogitari laetitia pro qua ~~professorum~~ magistrorum ~~ob discip~~ exultatione quisquam gaudent discipulum studiorum cursum absolvisse ~~laureaque~~ ~~lauream~~ philosophicam coronatum nunc ad majora voc

Onorate l'altissimo poeta
Convivis humanissimis sal.

acclamant Virgilio apud Danteu umbrae defunctorum. Nobis quoq hodie poeta altissimus honorandus e qui abhinc sexcentis annis eodem Virgilio duce descendit vivus ad Acherontia regna unoq itinere quod nunquā ~~antea~~ ulli contigit mortalium, et damnatorum horridas vidit ~~tristiaq~~ vit sedes ~~spectacula~~ et et purgatorii montem praeruptum escendit

Honoremus altissimum poetam, redeunte sexcentis post annis die memorabili, quo descendit

Honorandus est nobis poeta altissimus qui ~~hodie~~ abhinc sexcentis ~~ante~~ annis descendit ad ~~tristia~~ desolata horrida Acherontis ~~regnum~~ plagam unoque itinere quod nemini antea concessum fuerat, et tristia damnatorum visitavit regna, spe carentia, et arduum purgatorii montem anhelans .... et raptus in coelum empireum secreta ineffabilia contemplatus triplici carmine versibus magnificis quae vidit quae audivit quaeque passus est mirantibus populis ~~exposuit~~ enarravit. Grati vero posteritas quam ille humiliter comoediam appellavit, unanimi consensu divinam proclamavamus, nam ut deus unicus est, cui nihil simile invenitur, ita Dantescum quoque opus singulare est neque habet, quocum conferatur. Profecto nulli generi poeticae creationis facile inseratur ~~neque~~ ipseque ~~magnus~~ Aristoteles magister eorum qui sapiunt — il maestro

di color che senno — compositionis litterariae judex peritissimus — anceps haesisset, utrum triplex canticū Dantescum epicae an dramaticae poesi esset ~~adnumerandū~~ collocandū.
Forsitan redivivus novū genus statuisset quod Dantes et invenit et tantopere perfecit, ut frustra omnium nationum artifices tonati

~~Salutemus~~ Honoremus altissimum poetam.

Quamquam humiliter opus suum comoediam appellavit, sublimiorem tragoediae nomen Homeri et Virgilii carminibus relinquens, grata tamen posteritas divinae i.e. summopere stupendae addidit, probe intelligens, nihil simile inveniri, nihil secundum, quod cum triplici vatis florentini carmine possit conferri vel e longinquo. Ut Deus incomparabilis est, ita divina comoedia non habet quocum comparetur. Est singularis quaedam creatio, in historia litteraria nationum ~~in~~solitaria, nullo generi poeticae inspirationis facile inserenda.

argumento ut cum nullo genere dicendi plane concordet nullique musae particulari tribuendum sit sed omnes simul ~~communi~~ ~~quae~~ Heliconides ipseque ~~incolunt~~ Apollo omnibus simul quae Heliconem inhabitant ipsiusque Apollinis potenti inspirationi. Quod ipse poeta ingenue fatetur, ~~quum~~ dicat, coelum et terram manum apposuisse operique perficiunt saepiusque invocet bonum Apollinem. Neque Aristoteles, poeticae dictionis judex peritissimus,

Convivis humanissimis
absens quidem corpore
spiritu vero praesens
salutem dicit uberrimam
Stephanus Pawlicki.

„Onorate l'altissimo poeta" apud
"Dantem acclamant Virgilio um=
=brae defunctorum. Hodie nobis
quoque convivae dignissimi, poeta
altissimus honorandus est, qui
abhinc sexcentis annis, eodem
Virgilio duce, vivus ad Acherontia
regna descendit unoque itinere
quod nulli unquam contigit
mortalium, et damnatorum
horridas sedes visitavit et purga=
=torii montem praeruptum anhelans

iscendit. Deinde in coelum empireum
raptus non jam Virgilio, sed alma
Beatrice viam monstrante, secreta
ineffabilia contemplatus, omnia
quae vidit, quae audivit quaeque
expertus est, suae aetatis hominibus
triplici carmine enarravit. Grati
vero posteri, quam ille comoediam
humiliter appellavit, unanimi
consensu divinam proclamarunt
quippe quae nihil habeat simile
aut secundum quocum comparetur. Re quidem vera omnes Dantescum tam singulare est, tam insolita forma stupendoque argumento, ut multum sit dicendi genus quocum plane concordet

multique possit Musae particulari
sibi, sed omnibus simul, quae
Heliconem inhabitant ipsumque
Apollinis potenti inspiratione.
Neque Aristoteles magister
eorum, qui sapiunt „il maestro
di color che sanno" si redivivus
deberet judicium ferre de opere
dantesco, haesitaret novum poe-
:ticae creationis genus statuere
quod universale κατ' ἐξοχήν
et omnibus animae humanae
motibus respondens epicam for-
:mam Homeri cum tragica
vi dramatica Aeschylea et moribus
Aristophanis ironia conjungeret
simulque dulce imitaretur
Sapphonis plectrum. Nam

omnia haec in opere dantesco miri-
-fice sunt coadunata nec ullum
praetermissum est poeseos genus.
Haec est vere divina comoedia
omnia generis humani facta
praeterita, praesentia, futura tri-
-plici harmonia sub divini amo-
-ris regimine lectoribus attonitis
evolvens. Neque tamen vires suf-
-ficiunt, ut novis laudibus, immor-
-tale opus efferam quod tot vali-
-diores et saepius et ultimis tem-
-poribus, in primis Klaczko noster
digne absolverunt. Valete et
honorate poetam altissimum.

rkps 8494

Qui diebus Veneris, nunquam obliviscendis a disertissimo ore praeceptoris dilectissimi pendebant et ut animos sapientiae dulcedine ita palata calda Sinensi et bellariis Mauritialibus recreabant,
ut felicissimi anni, qui sincerum philosophum reipublicae Academicae gubernacula tenentem vidit
memoriam celebrarent,
hoc munusculum ὀλίγοντε φίλοντε
amoris, pietatis, reverentiae documentum obtulerunt:

Thaddaeus Sinko.
Casimirus Maria Morawski
Hieronimus Tarnowski
Hieronymus Radziwiłł
Michael Popiel.
Vladimirus Szembek
Johannes Bobrzyński
Josephus Ujejski
Bronislaus Malinowski
Paulus Korytka
Henricus Sienkiewicz
Casimirus Mańkowski
Jan Rostafiński

124

HODIE D. III MART. A. MCMIV
CIBATUS HOC ORDINE FIET:

IUSCULUM BETIS CONDITUM MORE
CRACOVIENSI

VINUM HISPANUM: XEREZ J. A. AGREDA

TURDI FOLIATO OPERI PISTORIO IMMERSI

VINUM GALLICUM:
E CASTELLO MOUTON ROTSCHILD PAUILLAC 1898
BARSAC BARTON & GUESTIER

ASSUM BUBULUM OLERIBUS CIRCUMDATUM

CAPI IN VERUBUS TOSTI
CUM LACTUCA VERNA

VINUM CAMPANUM: G. H. MUMM & CIE, EXTRA DRY

ASPARAGI MODO POLONO PRAEPARATI

OPUS DULCIARIUM MIXTUM GLACIATUM

CASEI TUM RECENTES TUM VETERES

POMA BACCAEQUE DIVERSISSIMAE
NON INGRATI SAPORIS.

Typis Universitatis Jagell.

Gibatus hoc ordine fiet
jusculum betis conditum more
cracoviensi

turdi foliato operi pistorio
immersi
assum bubulum cum oleribus circumdatum
capi in verubus hosti cum
Lactuca verna
asparagi modo polono praeparati
Opus dulciarium mixtum glaciatum
Casei tum recentes tum veteres
Poma baccaeque diversissimae
non ingrati saporis

Kwiczoł tourdelle – turdus – Drossel
litorne – Krammetsvogel

vol-au-vent – Blätterteig – Pastete

Kapłon – chapon – Kapaun – caponem =
capus – capo

Pastete artocreas

Blättergebackene – opus pistorium foliatum

Gebäck = opus pistorium
bellaria – crustula –

Gemüse olera

braten = assare – inassare
torrere – in verubus torrere

Gartensalat lactuca (sativa) verna

Spargel asparagi m° polon° praeparati

Eis = opus dulciarium glaciatum

Casei ~~diver~~ tum recentes tum veteres non ingrati saporis

poma baccae~~que~~ aliique fructus

jusculum
sorbitio

Perdita opera amatoria

—

Rosalina

Principessa gallica

—

Somnium aestivū

—

Oberon

Titania

Puk

artifices athenienses

—

Mercator venetus

Shylok

Jessica

—

Ut vobis placet

Rosalina

Domita sekutnica

—

Bene habet quod bene finitur

—

Helena

—

Quid vultis

vespera Triū Regū

Viola

Fabula ~~Narratio~~ hiberna

—

Clarissimo studiorum Moderatori
et Doctoribus Carrodunensis Archi=
gymnasii, Julius Caesar Bernardi,
in Lyciensi ephebeo italicarum
litterarum magister, salutem.

Magna animi alacritate
accepimus, cum alto supercilio res
nostras reliquarum gentium non
paucae adeo fastidiunt, ut a non=
nullis stipites quasi ac truncipu=
temur, per Vos, clarissimi Viri,
Italiae nomen ab importunis alio=
rum obtrectationibus sapienti qua=
dam ratione vindicatum.

Atque haec causa est
cur et in Vos, optimum nobis
amicissimumque genus hominum,

in hac solemnissima laustaque
Dantis nostri commemoratione oculis animisque convertamur, repositamque in humeris vestris litterarum humaniorum salutem iure existimemus, nec huiusmodi humanitatem tantum collaudemus, sed etiam in exemplum, quod a nostris quoque sedulo imitetur, proponamus.

Neque enim gravioribus tantum studiis, quaeque ad

summam sapientiam pertineant,
animi vestri divino quodam in=
credibili afflatu inserviunt, verum
etiam hisce levioribus, quae tamen
ad benevolentiam magnis nostris
Viris conciliandam plurimum va=
lent, facillime sese accomodant,
ut nuper ostendistis schedula
illa excusis ornamentis instituta,
quam honori et meritis Divini
Poëtae ingenue dicastis, universis
Dantis studiosis mittendam.

Quod si et me, divinae comoe-
diae amantissimum et indignum
in hoc ephebeo explanatorem,
schedula illa vestra optatissima
donatum volueritis, magnificentiam
et charitatem vestram deminutes,
uberiores gratias pro singularissi-
mo dono, quo nihil gratius
contingere mihi potuit, agam.

Lupiae in Apulia,
a. d. V Idus Aprilis:
MDCCCC.

8494 IV

8494
IV

3. Pawlicki Stefan

Bruliony ... adresów ...

1880

130

8494 Adres uniw. Kraków

do papieża na uroczystość

Św. Tom. r. 1880

Beatissime Pater!

Dum totus orbis catholicus Sanctitati Vestrae pro ardentissimo studio praeclarum S. Thomae Aquinatis doctrinam in pristinum splendorem restituendi summas gratias refert, Alma Mater Cracoviensis omnium suffragiis vocem suam tanto libentius jungit, quum ipsa merito gloriari possit, quod inde a suis incunabulis in fide catholica et obedientiae erga Sedem Apostolicam firma semper steterit, nec unquam per quinque saeculorum decursum filiis suis erroris venenum propinaverit. Nos, praesertim professores Facultatis Theologicae inditam Sanctitatis Vestrae epistolam encyclicam „Aeterni Patris" non tantum ingenti laetitia excepimus, sed etiam philosophiam ad mentem S. Thomae in Universitate Cracoviensi docere statuimus, ut, ad catholicae fidei tutelam et decus, ad societatis bonum, ad scientiarum omnium incrementum "sublimis Doctoris Angelici sapientia discipulorum animis inculcetur. Non enim ignoramus, quam periculosa sit fidei et rationis theologiae et philosophiae discordia, quantaque mala oriantur ex perverso illo philosophandi modo, qui"

nullo habito Dei respectu, spretaque Ecclesiae auctoritate rationem humanam ceu unicum veri et falsi, boni et mali arbitrium omnis que veritatis fontem declarat. Inde factum est, ut philosophia solido fundamento privata in pantheismi et materialismi voraginem praeceps corruerit, quae systemata dum ex una parte turpem atheismum generant, ex altera exitiali communismo viam sternunt ordinemque societatis subvertunt. Hisce malis nemo mederi potest, nisi Ille, qui est via et veritas et vita, quique per suum in terris Vicarium mundo aegrotanti opportuna semper praedicamenta praebet. Contra recentes philosophiae errores nullum datur salutarius remedium, quam aurea S. Thomae doctrina, quae insigne Ecclesiae armamentarium invictumque propugnaculum optimo jure dici meretur. Hoc remedium Sanctitas Vestra tanta cura commendat, nil mirum ergo, quod omnes veritatis studiosi Sanctitati Vestrae gratî animi sensa exhibeant. Utinam hoc remedium quam efficassimum sit, ut fides catholica et veritas ubique regnet, ubique imperet, ubique triumphet, — quod enixe exoptantes et ad pedes Sanctitatis Vestrae provum-

bentes benedictionem apostolicam, tunc pro nobis, tunc pro omnibus in Universitatis Cracoviensi professoribus et discipulis a Sanctitate Vestra precamur.

Cracoviae, Nonis Februariis 1880.

(sig.) Dr. L. Th. Joannes Dwórzniewicz p. p. o.
Decanus Fac. Theol. in Univ. cr. Jag.

Dr. Josephus Czerkuszakiewicz p. o.
Prodecanus Fac. in Univ. c. r. Jag.

Dr. Josephus Krukowski p. p. o.
Theol. past. et Theol. mor.

Stanislaus Spis p. p. o. Stud. bibl. N. T.

Josephus Pelczar Theol. et jur. can. Dr., p. p. o.
Hist. Eccl. et juris can. Assessor Curiae Ep. Cracc. etc.

Dr. Fridericus Zoll p. p. o. jur. Rom.
Provec. Fac.

Josephus Szujski, rerum gestarum Poloniae
prof. publ. ord.

Dr. Adalbertus Heyzmann p. p.

Dr. Alexander Bojarski p. p. o. jur. ac proc.
poenalis

Stanislaus Tarnowiec rer. lit. Pol. prof.

Maximilianus Zatorski jur. civ. Aud. p.

Franciscus Kasparek prof. univ. Jag.

Josephus Lepkowski Arch. prof.

Mauricius Straszewski philos. prof.

Franciscus Karliński astron. prof. ord.

1900

132

Rectori et Senatui
Universitatis Francisco-Josephinae Cernovicensis
~~Universitatis Czerno~~

~~Rectori et Senatui~~
Universitatis Jagellonicae Cracoviensis

Cū jā quintū lustrū decurrat S. P. D.
(sit ~~absolutum~~ factum) ex quo Univ.
Czer no · fundata fuerit 2 powodu obchodu dwudziestopięcioletniego rocznicy
nostra Univ · Jeg: założenia Uniwersytetu Czerniowieckiego Uniwersytet
peragit vota nuncupavit Jagiellonski składa Temu serdeczne swoje życzenia,
simulq gratias persolvit ~~przytaczając do nich~~ życząc z nimi równie serdeczne
ob vota mense Jun. podziękowanie za życzenia, które mu przed kilku mie-
nobis expressa ob siącami Uniwersytet Czerniowiecki z powodu pięcsetletnie-
centum lustra feliciter go jubileuszu jego odnowienia prześlać raczył.
peracta.
Incrementa Univ. Rozwój Uniwersytetu Czerniowieckiego * jest nam
Czerno · no solū gaudio
nos afficiunt propter spodziewany nietylko ze względów naukowych, ale i ze wzglę-
mentis rectorisque ad du na Osobę Jego założyciela, wanego wspaniało-
eius ob augustissimi myślnego Cesarza i Króla Franciszka Józefa, do którego
fundatorem Imper. i nasz Uniwersytet najgłębszą czuje wdzięczność, stwo-
et Reg. vestri gratissimi rzył nam przywrócić ojczysty język wykładowy ojczysty i na Re-
rege quem vestra quoq; tym Krolu obdarzył go Swoją łaską i opieką.
Univ. summa gratitudinem
omnino nutrit, quod Oby wzi i Uniwersytet Czerniowiecki przyczynił się
unquam patriae lucubrationibus do szerzenia oświaty i rozwoju nauki, oby po
restituit et omni ornamento wszystkie czasy świadczył o pełnem Dziele wielkiego
gratia sua et tutela swego Swego założyciela, tego nam dzięki głębi
provexit. ~~z~~ Krakowska.
Ut vestra Univ. quoq; serca starsza siostra
Czerno. prosperis
auctibus vigeat Krakow dnia i r.
ac scientias, ut omni tempore
vestri exstitit benefactor ab Imp:
nostro fundatore augustissimo in ipsa voluit
quae ex animo intimo et gratulatur
et optat Univ. Czerno: annis quidem
aetate quidem provectior, ~~duntaxat~~
litterar. amore pari =

S. P. D.
R. M. r. r. Rektor

Universitati C. R. Cernoviciensi
salutem plurimā
Rector Professores
Universitatis Jagellonicae Cracov.

Quum paucis ante mensibus quiogentesimā memoriā renovati Studii nostri Gūlis laeti celebraremus, Vos gaudii nostri participes facti ~~per legatū~~ salutationes ad nos misistis pulcherrimas ~~nobis~~ per quam acceptas issimas. Nunc vobis ~~instat~~ dies festus agendus est, ~~nobis gratissimus~~ redeunte vigesimo quinto genethliaco instituti vestri, quod ~~ante quinque lustra~~ olim faustis ominibus erectū ~~quotannis~~ (validiora jam) cepit incrementa. Itaque justū ē nos una vobiscū gaudere votaque facere pro vestra incolumitate ~~et~~ progressu fortunatoque I

[Neque ~~non~~ solū ob magna vestra numerosaq ~~insignia~~ in scientias merita vobis gratulabimur ~~haec vobis adprecemur~~, verū etiā ob augustā nostrū ac Regem, qui ~~no Francis Jose~~: ~~quē fundatoris vestri personā, magna nimi Imperatoris ac Regis nostri Fran. Jos. qui et vestra erexit Universitate, et nostra ~~ns~~ cessat liberali mente promovere~~. Quumque omnes universitates indissolubili conjunctae gaudent ~~sint~~ veritatis amore idemque sanctissimū prosequantur ~~illis incumbat~~ officiū, ut serviant Deo, prosint civibus operum suum ~~dedant~~ humanitati dent ~~ex intimis animis~~ salutationes sincerissimas

pia ~~grata~~ recolentes memoria, eundē augustissimū Imper. ~~Deus semper conservet~~, et vestrā ~~fund~~ fundavisse universitatē ~~qui~~ et nostrā quoq insignibus ~~innumeris~~ ~~novis in die~~ beneficiis cumulavisse

fraternum spirantes amorem mandamus ad Vos ~~transmittimus~~

~~sinceras que preces ad~~ Deum Opti-

precemur ~~emittimus~~, ut omni tempore ~~Vestra~~ universitas

Vestra ~~semper~~ ~~adaugeat~~ scientiarum sit cultrix

indefessa ~~omni quo tempore splendidus~~

testisque fidelis ac diserta ~~existat~~ liberalitatum

numero carentium, quibus dilectissimus

Imperatoris ~~nostri~~ ac Rex noster ~~Vos collatae~~ Fran. Jos. pro

majestate sua incomparabili ac

munificentia fovet provehitque in majus

populorum suorum studia et Ingenia

Cracoviae d. 21 nov. 900.

135

C. R. Universitati
(Francisco-Josephinae)
Cernoviciensi
sal. plur. dicunt
Rector Senatus Professores
Univ. Jagellonicae Cracov.

Quum paucis ante mensibus celebraremus quingentesimum nostri Studii Julis annum feliciter persolutum legatus Vester attulit nobis Salutationes vestras desideratissimas quas summo cum gaudio accepimus. Nunc vestra univ. se accingit ad digne festiveque obeundam memoriam vigesimi quinti genethliaci sui. Itaque justum est ut

Rector et Senatus
Univ. Jagellonicae
Spectatissimo Cancellario
Curiae nec non ac Senatui Univ. Glasguensis
S. d. p.

Quū anno praeterito nostrū Studiū Gn̄lē quingentesimū celebraret genethliacū suū, inter tot illustrissimas universitatū legatos vestrū etiā oratorem perquā desideratū excepimus, e longinqua Scottia vota nobis afferentem, sincera ac benigna. Quae quidem gaudentes ~~optatissima~~ audivimus, praeclara et exoptata fraternae charitatis indicia ~~optatissima~~. Neq mirū est ~~ac~~ si omnes scientiae ~~dignitati~~ ~~convenientes, eaq~~ cultores quāvis longissime dissitos, uno spiritu moveantur una eademque veri honestique dilectione consociantur.

Itaq justū et consentaneū quoq nos vestrū die festo ~~solemnitate~~ solemnia vobis vota reddere vestraeque laetitiae per legatos fieri ~~specia~~ participes, qui vobis praesentes sint gratulaturi faustissimū eventū, maxime quum idem pontif. humanissimus, qui vestrū erexit academiā, nostrā ~~quoq~~ jam vigentem saepius ~~favore~~ liberali sit amplexus ē.

Sunt autē quā plurimi gloriae vestrae tituli, historiae fastis inscripti quos ~~omnes~~ enumerare ē longū ē et superfluum vacaneum. Nam Scottiam vestrā ~~omnes testantur~~ nationes nō solū armor

robore ~~claruisse~~, verū etiā
ingeniorum cultura semper claruisse,
~~disciplinarum omnium artium~~
omnes nationes unanimi consensu testentur
~~cultura~~. At maximo in honore
~~apud omnes~~ ea ~~merito~~ ~~quidem~~ habetur
philosophia quam scotica merito appellavere sapientes. Quamque ~~vestra~~
intra vestros muros natam et ~~in ~~ ~~nata~~ ~~exculta~~ esse
~~fuisse~~, grata posteritas nunquā ~~semper~~
praedicare cessabit, quū
Fran. Hutcheson, Adams
Smith, Thomas Reid ingenti
cū applausu ethicos
scientiā traderent.

Quae omnia meminisse ~~memores~~ juvabit multaque alia merita vestra ~~gloriosa~~ pie
Eū rogamus cujus verba regolentes Deū Optimū
in stemmate vestro rogamus obtestamur
splendet ~~ut novis semper~~ ut par Christum, cujus
~~gratiis donisque cumulet~~ verba magnifica in stemmate
~~ad~~ vestro ~~[illegible]~~ splendi
vos incitet labores, ad novos ad novos ~~vobis~~ ~~vos decernat~~ ~~triumphos~~
conducat ~~decernat~~ triumphos ~~innumeros~~ ~~continuos~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
utque continuos vobis dignetur ~~innumeros~~
successus impertire — in scientiis ~~litterisque~~
difficillimis quibus investigandis et vitas et labores
vestros magnanimiter consecrastis. ~~Nos~~
Haec Deū adprecati vos omnes ~~[illegible]~~
solemnemque ~~facere~~ congregationē
vestrā bonis faustisque omnibus
prosequimur
Dabamus Cracoviae
ex aedibus nostris
[illegible] 1907

[1901] 137

Cardinale Segretario Stato
Rampolla Vaticano
Roma

Congressū Cracoviae celebrantes catholici poloni et rutheni Eminentiam Tuam enixe rogant, nomine ipsorum dignetur ut Sanctitati Suae quam maximas gratias peragere pro benedictione ipsis peramanter concessa.

Exoptatam vero nancti occasionem inconcussam nostram fidem sincerumque amorem erga Sedem B. Petri profitemur. Etenim filii quum simus populi, quem Deus inscrutabili sapientia sua permittit gravissimis malis urgeri, facilius et

rectius quam aliae nationes et sen-
timus et comprehendimus omnes
S. Sedi Apostolicae illatas injurias.
Vocem igitur nostram extollimus
contra omnes iniquitates, omnia
impedimenta ejus libertati
objecta, ejus independentiae et

138 1

A

5. 4. 40 ad usū peregrinorum

Beatissime Pater!

Vigesimus quintus coepit annus, ex quo coelesti numine ac dono gloriosam B. Petri Apī cathedram escendisti. Exsultant populi feruntque vota ad Deum Omnipotentem, ut servare Te sospitem dignetur et incolumem, rei christianae magistrum ~~summum~~ ac moderatorem. Temporibus enim gravissimis intrepide Ecclesiae gubernacula tenens, Rector sūe beneficia innumera in gregem Christi contulisti; ~~Pastor sanctissime, fidelium lumen ac praesidium.~~

Namque ~~Quum~~ apud omnes ~~fere~~ gentes hodie divina humanaque miscerentur ipsoque ~~religioque ipsa~~ in summo verteretur discrimine, Tu vero imperterritus malorum conspirationibus, pater et magister, ~~conatus es~~, pro indole Tua eximiaque sapientia, conatus es societatem paene dilaceratam et a se ipsa dissidentem, ad pacem reducere et concordiam. Quumque videres ordinem moralem undique perturbatum, ~~conquassata~~ vitae humanae conquassata fundamenta, non dubitasti, Consolator incomparabilis, Que verbis disertis modisque efficacibus et veterum comparare remedia malorum et futurae indicare viam salutis.

Encyclicis celeberrimis, nunquam perituris, ~~et liber-~~ ingenue

exposuisti, quaenam esset liber-
tatis humanae, quaenam ratio essent natura, ac leges, ingenue ex-
posuisti, quae societatis civilis constitutio ac munera, quae
tandem patronorum operariorumque officia obligationesque. Quid
vero maius est, fere omnis philosophiae et theoreticae et
practicae viam ac rationem, omnis scientiae et culturae in
Christo absolutionem, nemo unquam tam lucide et copiose
aut tradidit aut corroboravit, quam Tu fecisti, inclyte
B. Petri successor. Neque dubitari potest, quin numine
ac nutu Dei O. M. factum sit, ut temporibus adverbissimis
in cathedra Vaticana sederet Pontifex, qui virtute intrepida,
prudentia summa, caritate incomparabili, asseveret tuta-
retusque jura sacra et civilia, publica et privata, vivendi
legem certissimam, philosophiae regulam non fallacem.

Itaque nihil antiquius habemus, quam ut voci
Tuae augustae obedientes, ad Te accurramus, nationis infe-
licis progeniei misera et calamitosa. Est enim penes Te
infallibile veritatis magisterium. Ut quondam Petrus cla-
mavit: Domine, ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes!
nos quoque fidenter ac submisse rogamus: Adjuva nos, Pater
sanctissime, in laboribus miseriisque nostris, corrobora nos bene-
dictione Tua, nam verba vitae aeternae habes!

139 B

Itaq nihil antiquius habentes quā ut Tuis semper oboediamq dictis, Tuae pareamus voluntati, perquam angustae, accurrimq gratulantes et gaudentes, quamvis infelicis nationis progenies misera et calamitosa. Si quidem Polonia, olim florida ac potens, nunc amaritudine oppressa, quasi vidua inter gentes, ab hostibus pessumdata, ab amicis derelicta Te solum infortunii sui vindicem habet, Te solum laborum calamitatumq suaq liberatorem praesentem. Est enim penes Te, Pater magnanime infallibile veritatis magisterium miseriarumque dulce lenimen. Ad quem ibimq

Vigesimus quintus coepit annus ex quo summa omnium laetitia caelesti numine ac dono B. Petri Apostoli cathedrā escendisti.

Dū totus orbis ~~terrarum~~ xanus exsultat laetitia, vota ubique terrarum ad D. O. feruntur, ut diu te sospitem servet et incolumē, xanae rei ~~fidelium~~ lumē insigne ac dulce solatium. Nā temporibus ~~quidē~~ gravissimis Ecclesiae gubernacula tenens, beneficia ~~ingentia~~ innumera, pro indole tua praeclaraque ~~eximiaque~~ sapientia ~~P. S.~~ in gregē fidelium ~~tibi~~ a ~~Past. Aer.~~ ~~congessisti~~ tulisti.

Quū enī apud omnes fere gentes improborum conatibus divina humanaque miscerentur religioque ipsa in summum vocaretur discrimen, societatē penitus dilacerata ē a se ipsa dissidentē conaris paterna sollicitudine reducere ad pacē ē concord.

sapientia conatus es societatem paene dilaceratam a seque ipsa dissidentem, ad pacem reducere et concordiam. Quumque videres ordinem moralem esse perturbatum vitaeque fundamenta conquassata, diserte verbis modisque efficacibus et veterum ~~proponendi~~ comparandi remedia malorum et viam futurae indicasti salutis.

Profecto saepius Ecclesia veritates illas, quae hodie periclitantur, verbis scriptisque corroboravit, at Tuae encyclicae stupendae, magnanime Petri Apostoli successor,

Beatissime Pater,

Vigesimus quintus coepit annus, ex quo coelesti numine ac dono escendisti B. Petri Apostoli cathedram gloriosam Immensa populi laetitia exsultant feruntque vota ad Deum Omnipotentem, ut sospitem Te servet et incolumem, rei christianae praeclarum magistrum ac moderatorem. Temporibus enim gravissimis Ecclesiae gubernacula tenens, beneficia innumera in gregem Christi conjecisti, o nostrum ~~omnium~~ suave lumen ~~ac~~ dulceque praesidium!

Quum apud omnes fere gentes improborum conatibus divina humanaque miscerentur religioque ipsa in summo verteretur discrimine, pro tua indole eximiaque

Beatissime Pater,

Vigesimus quintus coepit annus, ex quo coelesti numine ac dono B. Petri Apostoli cathedram ascendisti gloriosam. Exsultant populi feruntque vota ad Deum Optimum, ut sospitem Te servet et incolumem, summum rei christianae magistrum moderatoremque. Temporibus enim gravissimis Ecclesiae gubernacula tenens, contulisti beneficia innumera in gregem Christi, Pastor sanctissime, fidelium lumen ac praesidium.

Quum apud omnes fere gentes divino humanoque misereatur religioque ipsa in summo verberetur discrimine, pro Tua indole eximiaque sapientia, societatem paene dilaceratam et a se ipsa dissidentem conatus es ad pacem reducere et concordiam. Quumque videres ordinem moralem undique perturbatum, conquassata vitae humanae fundamenta, verbis disertis modisque efficacibus, non dubitasti et veterum compararе remedia malorum et futurae viam indicare salutis.

B. P.

Ingenti cū laetitia totiꝰ orbis Catho. incepisti 25ū ann

Vigesimꝰ quintꝰ coepit jā annꝰ ex quo coelesti dono ac numine plaudentibꝰ Xanis cathedrā B. Petri ascendisti infallibiliq doctrina

Vigesimus quintꝰ coepit annꝰ ex quo plaudentibꝰ populis ~~Xanis~~ B. Petri Apī cathedrā ascendisti Per totū orbē vota feruntur ad D. O. ut diu te sospitem servet et incolumem, rei Xathol. lumen insigne ac dulce solatiū.

Temporibus gravissimis Ecclesiae gubernacula tenens P. Sue beneficia innumera pro ~~animi~~ indole tua praeclaris animi dotibus in gregē Tibi a Past. Aet. comissū congessisti

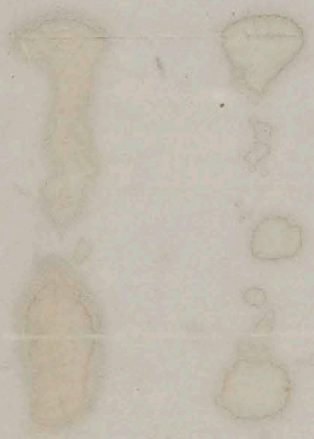

Zdążałeś 25ty rok Twoich rząd.
Z niewypow. rado: świat katol. skła-
ci życz: a wśród lud. katol. my
taki dzie: nieszczęśl. a zaw. wiern.
Pols: przejęci wdzięcz: a wielk-
ufno: że pomi. nieszczę: któr. nas
przygnia: pod Twoim przewod. znajdz.
leki na chor. nasz i do lepsz. dożdż.
przyszłd.

Bo w twoich encykli: zdumiew.
wskaz. drog: ku napra: porząd. społe
a raz. z nim nadziej. jest uzasad.
że odzysk: siły do przywróc. ładu
chrześcijań. we wszyst. dziedzi. życ.
społe.

1902 144

B. P.

Vigesimus quintus coepit annus, ex quo ~~laetantibus~~ coelesti numine ac dono ~~populis~~ ~~cathedrae~~ ~~escendisti~~ B. Petri Api ~~cathedra gloriosa~~ ~~escendisti~~ ~~coelesti numine ac dono~~ Immensa laetitia orbis terrarum exsultat ~~precesque~~ votaque ~~fundit~~ fert ad D. O. ut annis numero caventibus Te sospitem servet et incolumem,

1903 146

Text ostateczny

Sua Santità Leone XIII Sommo Pontefice Roma

Leoni XIII Patri Sanctissimo Magistro nunquam erranti annos Petri gloriose expletos gratulantur laetabundi novos innumeros luctu carentes augurantur devotissimi praeses ac consilium municipale urbis Cracoviae

d. 3 mar. 903 a.

Leoni XIII
christianorum
magistro
nunquam erranti
annos Petri expletos
summa cum laetitia
obedientia filiali
gratulantur
praeses ac consilium
municipale
urbis Cracoviensis

3 mart.
903 Leoni XIII
Xanae rei patri et moderatori
magistro numquam erranti
annos Beati Petri apostoli ~~glorioso~~
expletos
~~filiali devotione~~ gratulantur
novos in numeros ~~carentes~~
augurantur.

Leoni XIII
rei xanae moderatori glorioso
magistro numquam erranti
annos Beati Petri expletos
et gratulantur exsultantes
novosque innumeros
augurantur filiali

Leoni XIII
Patri sanctissimo
magistro incomparabili numquam erranti
~~Apostolorum~~ su
rei Xanae moderatori
sapientissimo
annos Petri expletos
gratulantur
novos innumeros augurantur
Devotissimi

Leoni XIII
Patri sanctissimo
magistro nunquam
erranti
annos Petri gloriose
expletos
gratulantur laetantes
novos innumeros lucta
carentes
augurantur devoti
~~f~~ venerabundi

147

[1908?] Pius X.

148

CURIA PRINCIPIS EPISCOPI
CRACOVIENSIS.

Znowu oczy całego świata zwrócone na Rzym. Zastępca Jezusa Chrystusa na ziemi, widzialny pasterz Jego owczarni, ~~nieomylny nauczyciel obch~~ święci jubileusz 50 letniej wiernej swej pracy ~~dla Boga~~ poświęconej chwale Boga i zbawieniu ludzi. Okazja to dla dzieci, dla całej rodziny chrześcijańskiej okazania najlepszemu Ojcu, nieomylnemu nauczycielowi czci, miłości, zupełnego oddania, posłuszeństwa.

Niedługo sterujesz, Ojcze św., łódką Kościoła a już jest za co Ci dziękować, już wszędzie znać skutki Twych encyklik, zarządzeń mądrych, z których przebija się ignis ardens divinus, spragniony zmódz ten ogień ~~piekielny~~ ~~który w~~ nienawiści, ~~rewolucji~~, który w rewolucji chce zniszczyć świat i wszelki w nim porządek Boży i ludzki. Na Twoje wołanie w encyklice „Acerbo nimis" pogłębia się nauczanie religii u dziatwy i u dorosłych. Na Twoje życzenie, aby Komunia święta ~~była pokarmem~~ stała się chlebem codziennym duszy — wierni coraz częściej garną się do stołu Pańskiego. Jesteśmy też przekonani, że ~~Ufać nam też, że~~ przy pomocy Bożej Twoja pomnikowa encyklika Pascendi.., potępiająca naukę błędną przyczyni się nie mało do rozwoju i postępu nauki prawdziwej.

My Polacy osobne mamy powody do wdzięczności. Ile razy mieliśmy szczęście zbliżyć się do Ciebie, czy pojedyńczo czy pielgrzymką, tyle zawsze niosłeś nam miłości, że usta szeptały za uczniami z Emaus: „Izali serce nasze nie pałało w nas, gdy mówił" (Łuk. 24, 32)

Tasama miłość i troska o szczęście ~~doc~~ wieczne i doczesne całego narodu przebija się z wszystkich Twoich pism i odezw skierowanych do biskupów polskich.

~~Za te~~. W zamian za te wszystkie dobrodziejstwa nam wyświadczone składamy u stóp Twoich jako największy nasz dar jubileuszowy przyrzeczenie, że duchowni i świeccy starać się będziemy wszystkiemi siły zachować w narodzie niepokalaną wiarę Chrystusową. Uczyć będziemy tylko tego, czego Ty uczysz, potępiać i odrzucać wszystko co Ty potępiasz i odrzucasz — i to duszą całą.

Jak ~~Tobie~~ Twoją tarczę herbową zdobi Kotwica — Chrystus tak i całą naszą nadzieją jest i będzie Bóg i Jego Chrystus. Uczucia te i zapewnienia niezłomnego posłuszeństwa, wiernej miłości składamy Ci obecni tu ~~do~~ biskupi, duchowni i świeccy wszystkich stanów i prosimy — pobłogosław wszystkim naszym braciom.

1/ 18 jul. a 908 - Pius X 150

Noli mirari P. Ssme, si hodie omnium populorum oculis vraque denuo Romam convertantur ubi vicarius Dei visibilis, fidelium pastor ac magister, semisaeculare mox celebraturus est sacerdotii sui memoriam faustam ac felicem. Profecto magnum hoc mortalis aevi spatium invicta constantia patientia admirabili consumptum est in Dei gloria amplificanda tutandaque animarum salute. Itaque festivo exsultat tripudio totus orbis Xanus Tibique Pater Optime vota faustissima filialemque amorem profitetur summa cum veneratione.

Paucis demum annis, Pat. Ssme rei Xanae gubernacula tractas jamque immensa beneficiorum copia in filios tuos a Deo favente et miserante collata est, ut ve quidem vere hoc fere nunc timeamus animus impar sit iuste praedicandis eximiis meritis dotibusque tuarum encyclicarum decretorumque. Nam ignis ardens veraque divinus ex illis prorumpit ac sublimis neque aliud quid desideras. Magister infallibilis, nisi ut ignis a te accensus aliquam terram vincat illum igne nefasto

et impiū, igne odii a perversis revolutionis [ecclesiis
fomentatum ~~[illegible]~~ ut destruant omnē ordinē religio-
sū et moralē - ipsiusq vitae socialis hominūq
cōmunionis fundamenta evertant - Encyclica
Tua „Acerbo nimis" longe lateq resonans
oēs inflammavit ut perficiendae ~~languescenti vel neglectae~~
institutioni religiosae tū puerorū tū adultorū
nova remedia quaererent novosq cōsortes

Rursus omnium
Denuo totius mundi oculi Romam
convertuntur in
adspiciunt. Vicarius J. Xi in
terris, visibilis pastor ejus
gregis, celebrat jubilaeum
quinquaginta annorum fidelis
sui laboris, consecrati gloriae
Dei animarumque saluti. Est
haec occasio toti familiae xanae
manifestandi patri optimo, in-
fallibili magistro venerationem
amorem perfectae adhaesionis
ac obedientiae

Non multos annos, Pater
sime Ecclesiae naviculam
dirigis et jam satis est ob
quod gratias agamus, nam ubique
effectus Encyclicarum Tuarum visibiles
sunt ac Tuorum sapientium de-
cretorum e quibus prorumpit
ignis ardens divinus, desiderans
illum ignem odii vincere, qui
per revolutionis asseclas vult destruere
mundum omnemque in eo ordinem
tum divinum tum humanum.

Per tuam vociferationem in
Encyclica Acerbo nimis instructio
religiosa tum infantium tum
adultorum profundius exercetur
et sollertius –

Rursus omnium oculi Romam con-
vertuntur, ubi Vicarius Xi, visibilis
fidelium pastor ac magister in ter-
ris, celebrat semisaecularium memo-
riam laborum quos invicta constantia
patientia admirabili ad Dei glo-
riam augendam hominumque salutem
consumpsit. Oblata hac occasione
perquam exoptata tota exsultat
familia Xana quum possit
patri optimo magistro infallibili
suum possit amorem manifestare,
suam obedientiam immensam-
que venerationem.

Non multi praeteriere
anni, Pater sime, ex quo
regis Ecclesiae gubernacula
jamque magnus in nos confluxit
beneficiorum copia ob quam juste
et sincere gratias agamus laetissi-
mas. Nam tuarum fructus Encyclicas
ubique terrarum uberrimi sunt

Vixdum vero pervulgatum est ~~palam factum est~~, desiderium Tuum, ut communio sanctissima re vera fieret panis quotidianus animarum, quum fideles inceperunt saepius ad mensam divinam accedere. Neque spes fallit, imo etiam ~~nosque~~ omnes spes maxima tenet Deo Optimo adjuvante, ~~fore, ut tua~~ praeclaram Tuam encyclicam „Pascendi", qua scientiam erroneam condemnasti, fore solidum fundamentum efficaxque adjutorium novae scientiae verae progressioni et incremento

Tuum desiderium ut communio ssima fieret panis quotidianus animarum adimpletur a fidelibus nam frequentius ad mensam divinam properant. Neque spem abjicimus Deo omnipotente adjuvante fore ut Tua encyclica monumentalis „Pascendi" quae condemnat scientiam erroneam non parum sit auctura evolutione et progressu scientiae verae.

Nos vero Poloni propriis et praecipuis ~~singulares~~ habemus causas agendi referendique gratiam, Nam quoties cunque prospera nos ~~melior~~ fortuna ~~nos~~ ad Te adduxit, Pater Optime, sive singulos sive copia frequentiori ~~pregatim~~ peregrinantes, tanta semper nos excepisti amore ~~nobis~~ ~~manifestabas~~ tantaque humanitate ~~amorem~~ ut labia nostra cum discipulis Emmaum eunibus laete murmurarent: Luc: 24. 32: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur! ~~in via~~ Eundem ~~Idem~~ amorem sollicitudinemque ~~ac cura~~ ~~te salutis~~ tum aeterne tum terrestris salutis erga totam ~~nostrae~~ nationem nostram omnes ~~ex omnibus~~ ~~prorumpit~~ spirant scripta Tua ac decreta quae ad singulos misisti nationis nostrae episcopos.

Itaque Gratias

~~In gratiam~~ Pro his omnibus beneficiis ~~quae~~ in nos collatis, ad pedes Tuos provoluti ~~voluti~~ donum nostrum jubilaeum deponimus, videlicet solemniter promittentes ~~faciemus~~ omnes nos ~~sive~~ ~~sive~~ et caver dotes et laicos operam daturos ~~est~~ ut pro ~~omnibus~~ viribus quam maxima

integra in populo nostro fides Xi
et immaculata conservetur. Id
tantum docebimus quod Tu
doces, idque condemnabimus ac rej-
ciemus quod Tu condemnas ac rejicis
hocque nos facturos ex toto animo vovemus
.

Ut Tuum insigne gentilicium est
ancora Xus, ita nostra
quoque tota spes est eritque Deus
ac Xus Ejus. Affectus hos et
affirmatione invictae obedientiae
amoremque fidelissimum Tibi solemniter declaramus
omnes qui adsunt
eppi, sacerdotes
ac fideles omnium ordinum pro-
vinciarumque patriae nostrae, benedicat nobis ac omnibus
fratribus Sanctitas Tua nostris.

1910

154

RECTORI ET SENATUI UNIVERSITATIS BEROLINENSIS S.

Quod ad dies festos clarissimi Vestri studii, quibus centum annos feliciter peractos celebraturi estis, nostram quoque universitatem Iagellonicam comiter invitare placuit, gratias vobis agimus maximas. Itaque dum eorum, qui de vestra schola promovenda optime meriti sunt, labores et conatus animis perpendentes, pro futuris studii incrementis et ipsi concipietis vota et alios omnia fausta vobis precantes auscultabitis, persuasum habeatis volumus, nos, licet temporum iniquitate praepeditos et absentes, quantum universitatis vestrae praestantiores magistri ad scientias augendas illustrandas contulerint, gratis animis esse commentaturos. Habent vero eiusmodi dies sollemnes id praeterea commodi, quod in memoriam hominum revocant, omnes artes, quae ad humanitatem pertineant, arcto quodam cognationis vinculo contineri, atque id esse proprium scientiae et litterarum munus, ut illae mortales consocient, sordidas et ignobiles simultates eradicent, odia consopiant inveterata. Quod ut eveniat, atque ut diebus festis peractis, ex tot nationum conventu, frequentia et commercio illud hominum conciliandorum studium atque genuinae humanitatis cultus tamquam fructus maturus enascatur, id profecto vobis exoptamus eiusque voti documentum has litteras esse mandandas censuimus.

INVICTO
ECCLESIAE PASTORI
PATRIAE PATRI

MIECISLAO LEDOCHOWSKI

ARCHIEPISCOPO GNESNENSI ET POSNANIENSI

POLONIAE PRIMATI

OB ANTIQVAM CONSTANTIAM
IN ECCLESIAE SACRIS IVRIBVS TVENDIS
OB EXCELSI ANIMI MAGNITVDINEM
IN LEGIBVS IMPIIS PERSECVTORVM PRO NIHILO HABENDIS
OB EXEMPLVM PROPOSITVM SPEMQVE ALLATAM
GENTI FRACTAE AT NON EXTINCTAE

EIVSDEM ECCLESIAE FILII EIVSDEM GENTIS CIVES

ADMIRANTES MOERENTES EXVLTANTES

CONFESSORI FORTISSIMO
PERPETVVM PIETATIS MONVMENTVM
DICANT

INVICTO

ECCLESIAE PASTORI

PATRIAE PATRI

MIECISLAO LEDOCHOWSKI

ARCHIEPISCOPO GNESNENSI ET POSNANIENSI

POLONIAE PRIMATI

OB ANTIQUAM CONSTANTIAM

IN ECCLESIAE SACRIS IURIBUS TUENDIS

OB EXILIUM ANNIS NONAGINTA DUMTAXAT

IN LEGIBUS IMPIE FERENDIS TRIBUTUM

OB EXEMPLUM PRAECLARUM PIENTIAE ALIIS

GENTI FRACTAE IAMDIU EXTINCTAE

ELYSIUM ECCLESIASTICUM ELYSIUM CENTUM DUCES

ADMIRANTES SUCCENTES EXULTANTES

CONFESSORI FORTISSIMO

PERPETUUM PIETATIS MONUMENTUM

D I C A N T

1888

157

A. D. B. V.

Summa Auctoritate

Augustissimi Imperatoris Ac Regis

Francisci Josephi I

Nos

Rector Universitatis Jagellonicae

Nec Non Et

Decanus Ordinis Theologorum

Domino Illustrissimo Reverendissimo

Salvatori Talamo

Canonico Basilicae Vaticanae ~~Suae So~~

Suae Sanctitatis Praelato Domestico

In Seminario Pontif. ad S. Apollinaris

Studiorum Moderatori et Philosophiae sublimioris professori publico

~~Secretario perpetuo~~

Academiae Rom. S. Thomae Aquinatis socio ~~et~~ secretario

cet. cet.

Quod omni scientia sacra profana conspicuus

Literarum cultor egregius, scriptor elegans facundus

~~Philoso~~

Scholis praeclaris juvenes ad sapientiae amorem concitavit

Philosophiam ~~christianam~~ christianam libris doctissimis excoluit defendit

ex decreto ordinis Theologorum

secundum privilegia nobis a Summis Pontificibus benigne concessa

adsentiente universitatis senatu

honoris causa

Theologiae doctoris nomen jura ~~et privilegia~~ dignitatem

contulimus in ejusque rei fidem hasce literas universitatis sigillo sanciendas curavimus

Cracoviae Kal. Martiis A. MDCCCLXXXVIII

ok. 1901

158

[Edouard]

Illmo Domino Baillaud
directori speculae astronomicae Tolosanae
decanus facultatis philosophicae
in univers. jagellonica cracoviensi
salutem plurimam.

Collega noster Rudzki ex itinere redux summis laudibus extulit et Tuam amabilitatem qua studia ejus adjuvisti et humanitatem qua omnibus ejus necessitatibus obsecundasti

benigne excipere
libentissimo animo
recipere
pari humanitate accipi
cognitionem rei faciliorem
reddere -
esse alicui auxilio
opitulari
opem ferre alicui

B.
Dno Illmo Baillaud
Speculae Tolosanae rectori
celeberrimo
nec non
universit. professori
Guliel. Creizenach
facultatis philosophicae
in univers. cracoviensi
h. t. decanus
sal. dicit plurimam.

Mauritius Rudzki, collega noster nuper ex itinere redux quod ~~sua~~ proprio melius cognoscendam astron. scientiam perceperat, Cracoviam rediit, multus erat in laudanda quam alioqui tum Tua inprimis benignitate, qua ipsum recepisses Tuaque ope praeclara factum esse ut non solum amoenam verum etiam summo cum fructu in praeclara Tolosatium urbe tempus suum peragaret. Quae cum in publico congressu facultas nostra audivisset, graviter permota +

unanimiter decrevit, ut omnium ejusdem facultatis ~~collegarum~~ nomine ac meo proprio Tibi Vir Illm. gratias agere ob tot humanitatis officia ~~ejus~~ collegae nostra praestita -
Quorum voluntati libentissime obsequens rogo te vir Illme ut nunquam credas interituram memoriam tuorum in collegam nostrum beneficiorum semperque nobis cara fore et acceptum Tuum universitatisque Tolosanae nomen.
Vale nobisque fave. Vale iterum
Cracoviae -

159

Iacobus

tit. S.ae Mariae tr. Tiberi

S.R.E. Presb. Card. Gibbons

Arch. Baltimorensis

Univ. Cath. Washington. canc. etc.

mandavit cl. Miecisl. Barabasz

Ph. D. ut intra Iubilei solemnia

Ipsius omniumq in scholis superior

Archid. Baltimorensis Rectoris

personā insignitē gerat

Balt. d. S. Stan. 1900

160

Eme Princeps!

Salutationes et vota
quae Universitati nostrae
Eminentia Tua Rma per
Cl. Miecislaū Barrabam
mittere et exprimere digna-
ta es suma cum laetitia
ac veneratione accepimus
gratias q/ maximas, uber-
rimas Emae Tuae peragentes
nos totumque ~~institutumque~~ nostrum
precibus ac benedictioni Emae
Tuae Rmae enixe commendamus

161

Bealissime Pater,

Quando signis infestis Attila rex Italiam invasit, una cum Urbe eversurus Christi Ecclesiam, sanctissimus pontifex, decessor Tuus, Leo ille Magnus, ~~omnium consensu appellatus~~ absque armis, sola eloquentia sua hostem crudelem devicit atque Roma liberata, religionem salvam et incolumem servavit. Cujus gloriosū secuti exemplū, quotquot Eccles. Di rexerunt Leones, id semper egerunt opera strenu. indefe. ut sublimi muneri ap̄o paraesset virtutē merita. Et re quid vere Longob: essent reprim. furor. belli: s. Car. Ma: creand. imp: ad defend. rē Xenē s. a Sara: incursus ~~hostil~~: Ostia vindican. si. tuend a barb: sepulchr. Dñi ~~s.~~ quod v. maxi-tū apparuit existing. nefand. hæres. Luther. incend s. tempt. e palat. Vatic. in form. splendid. restituend v. art. litt. latius promovend. semp. Leo aliqu. divin. numi: provid. ad tant. opus perficien. designat. ē. ut fere ea lex videa: imposit: orbib:

Heidelberg, 1. Oktober.

Gerade eigens infolge Ihrer [illegible] Briefe
wurde ich [illegible] Ihnen
Verehrtester, [illegible] Professor, Dresden
Thun; [illegible]

[illegible]

[illegible]

[

1910-12 [1912] 162

Praeses et Concilium

Acad. Imper. Scientiarum Cracov.

Praesidi ac Concilio nec non Sodalibus

Societatis Regalis Londinensis

sal. plur.

Summo cum gaudio Vestram accepimus invitationem, nam si quae sunt in mundo doctae et de scientiis promovendis ~~institutio~~ bene meritae frequentiae vestrae Societati absque ullo dubio primus locus ~~passus~~ debetur. Itaque constituimus de collegis nostris ad festa vestra aut D. Leonem Marchlewski chimicum bene meritum ~~mittere~~ ad festa vestra,

aut D. Ladislaum Natanson phy-
sicum notissimum. Uterque ~~alterve~~ enim magno
cum ardore ~~injunctam~~ commissam sibi legationem
suscipiet nam et ~~terram~~ patriam vestram
~~bene~~ saepius visitaverit ~~cognoscit~~ et vestram linguam
rem ~~et cultura~~ probe sciat ~~perfecte cognoscit~~
Unu alterumve pro certo inter hospi-
tes vestros salutabitis.

Nos vero Deum Omnipotentem ro-
gamus et obtestamur ut semper Vos gratiis suis
coelestibus protegat ~~augeat~~ instantisque ~~ipsumque~~
festum in novum vobis ~~et h annor~~ gloriae ~~condemnat eius~~
immortalis augmentum ~~novam gloriam~~ ~~novumque~~ ~~conferat~~ ~~Valete~~ ardorem
immortalitatis ~~vobis fiat ocium~~ in Domino
~~desideratissimae~~ Iterum valete.

odpowiedź Akad. naszej
na zaproszenie
aby 250 rocznicę Royal
Society w Londynie obchodzić
XVI lipca i nast.
Założ. Royal Society
Król Karol II 16 lip.
r. 1662

Xiąże Witold Czartoryski

Jarosław

Novis sponsis fausta omnia ac fortunata gratulor
Deumque optimum rogo, ut coelestium[2] abundantiam[3]
gratiarum[1] in ~~eos~~ Michaelem et Mariam
semper effundat.

Xiąże Witold Czartoryski

Jarosław

Novis sponsis fausta omnia ac
fortunata gratulor Deumque
Optimum rogo, ut gratiarum
coelestium abundantiam in Michaelem
et Mariam semper effundat.

Kochajmy młodzież, bo w niej przy-
szłość nasza. Zawsze to mówio. ale
widocznie
źle urzeczywistnien.. skoro zawsze
głoś. podno. się narzek. że młodz.
zmarnow. się, bo nie znaj. z nadziei
poniewaź żadnej
w niej pokład.. Dajm. na to że tak jest.
Czyż to wina młodz.? Moż. wina
rasz. po naszej stron. Bo co znar.
kosz.? Podziw. myśl Stwórcy w
każd. rzeczy i w każd. osob. Następ.
trzeb. dopom. ile to w nasz. mocy, do
jej pełn. rozkwi. To nasz święt. obowią.
W każd. młod. naszkico. Bóg Najlep.
myśl człowieczeń.; nasza rzecz. ją rozwi.
nąć. Zapew. młody musi pracow.
sam nad sob. i nad rozwoj. swoim, ale
ogląda się za
~~szuka~~ pomocą – szuka u nas wzoru,
kierun. i celu dla pracy swoj. nad sob.
Gdy starszy użycz. mu tych cenn.
rzeczy, młod. przez wdzięczno. stara
się być podobn. do nieg. a gdy nasz.

go przeciwg. nie zatra. owego podobień.
Kochajcie ted. młodz. znacz. zrobić ją
podobn. do nas ale to tylko w ted. możeb.
jest i dozwolo. gdy każd. z nas będz.
człow. doskon. Bądź. doskon. a młody
także będz. doskon.

Kraków 17
grud. 906

X. Dr. Pawlicki

w albu. panny Anieli Pruszyńskiej

8494 IV

8494
IV

k. 175-6 tska,
Jana M. Rozwadowskiego

4. Pawlicki Stefan

Bruliony dyplomów honorowych ...

Augusto Witkowski

prof. publ. ord. in univ.

jagell.

Qui modum quo gignuntur et propagantur cursus electrici perscrutatus est et illustravit;

capillarem fluidorum naturam ex undulatis eorum motibus oriri accurate demonstravit;

leges materiae quales essent, decrescente ejus temperatura, experimentis probavit;

denique rerum physicarum doctrinas libro pulcherrimo sermone patrio splendide exposuit;

Cracoviae d. 11. oct. 92

Omnia haec ex decreto ordinis philosophorum inserta sunt in diplomate quo doctor honoris causa ab ordine eodem proclamatus est.

Antonium Małecki

quondam philologiae classicae in Univ. Iagiellonica,
postea in Leopoliensi professorem literarum polonarum
ubi etiam Rectoris Magnifici munere est perfunctus,
scriptorem omni laude dignissimum
qui sermonis vi, styli venustate praestantes,
editis in lucem operibus praeclarissimis,
ad res gestas Polonorum publicas et litterarias
melius illustrandas
optime meruit de patria ac de civibus suis

d. 10. maj. 92

Quae verba inserta sunt diplomati quo Consistorium in univ. cracov. ordo spectatissimus virum illustrissimum doctorem hon. causa proclamavit. Quod diploma ipsi mense majo Leopoli traditum est quum celebrarentur quinquagenalia ejus laureae philos.

Julianus a Skrzynna Dunin Brzeziński
et uxor ejus Eva cum matre sua Anastasia
Morawska in honorem Dei Altissimi
pro sua suorumque salute ac prosperitate
omniumque hujus parociae fidelium redemptione
hoc fieri altare jusserunt a. D. 1892. Salvo
Leone XIII. P. M.

8. jun. 92 supra altare in Eccl. parochiali Lazany prope
Bochniam, curante architecta Stryjeński.

4.

Illmo Rmo Archiepo
Gnesnensi atque Posnaniensi
Dⁿ Floriano Stablewski

Illustrissimo S. Adalberti successori, intrepido justitiae defensori, tolerantiae xanae assertori magnanimo, annos innumerabiles regimen gloriosum dominationem pacifieram augurator Pawlicki

d. 21 jan. a. 92 quando solemni pompa ingressus est civitatem Posnaniensem, sedem archiepiscopatus sui.

Gratulatio telegraphica.

Commendatore Gian Battista De Rossi

Roma Piazza Araceli 17.

Rector Senatus Professores Universitatis Jagellonicae Cracoviensis Joanni Baptistae De Rossi Romae Subterraneae Scrutatori Sagacissimo qui scientiam libris patriam virtutibus auxit annos innumeros gloriosos semper felices laeti augurantur

m. febr. a. 92

die genethliaco LXX°

Gratulatio deleyr.

6.

Comm. Gian Battista De Rossi

Roma Piazza Aracoeli 17

Semper vivas in Deo Archaeologiae xanae decus
ac lumen, omnis humanitatis inclyte magister.

Pawlicki

d. LXX° genethliaco
m. febr.

Gratulatio telegraphica.

A Ω

Hic quiescit in pace Xi

Joannes Chrysost. Janiszewski
Epus Tit. Elusanus Olim Parochus Koscielecensis
Eloquentia sacra civili nemini secundus
Concionibus mellifluis fideles ad pietatem excoluit
Civium patriaeque jura in comitiis publicis fortiter defendit
Munere Officialis suscepto Archidioecesim Posn. sollerter administravit
Tandem pro Xo omnibus exutus dignitatibus
Carceris aequallorem exilii aerumnas animo aequo perpessus
Otium haud voluntarium in libris consumpsit scribendis
doctrina ingenio stylo praeclaris
Bonorum omnium desiderio et lacrymis Gnesnae peregrinationem terrestrem coelesti sede commutavit
D. XI. Oct. a. 1891 cum ageret vitae annum LXXIII
sacerdotii XLVII Episcopatus vero XX.

—

Antonius Andrzejewicz Epus Tit. Philomeliensis ex sorore
nepos avunculo optimo carissimo moerens m. p. Ave et vive
in Deo.

Scripsi m. mart. a. 92. Incisum est epitaphium in lapide sepulchrali in Ecclesia Gnesnensi.

Rectori Universitatis Patavinae.

Rector Senatus Professores Universitatis Jagellonicae Cracoviensis ob incomparabilem Galilei memoriam Illustrissimae Universitati Patavinae culturae humanioris generosae nutrici, scientiarum omnium indefessae splendidae patronae innumera bona fausta felicia gratulantur. Displicet quidem neminem nostrum potuisse vestrum adire congressum, sed mox epistola veniet gratulatoria, voluntatum nostrarum testis sincera.

d. 7. dec. 92

gratulatio telegraphica

celebrante universitate Patavina memoriam Galilei qui tribus ante saeculis sic illo inceperat docere mathesin, a rep. Venetiarum creatus prof. publ.

Beatissime Pater,

Quando paucis abhinc annis totus orbis cathol. ingenti cũ laetia celebrabat quinquagesimũ sacerdotii Tui memoriã faustã ac felicẽ, nostra quoq; Universitas, pro sua antiqua erga Sedẽ Apost. fidelitate, vota tulit ad D. O. ut Te sospitẽ servaret atq; inolumẽ, populoz quibq; religio cordi ẽ, dulce solatiũ, rei xanae lumẽ et praesidiũ.

Sed mox majora convexit nobis Aet. Patris misericordia novoq; incremento gaudia praeterita auxit. Venit enĩ dies exoptatq, quo devẽ ante lustra, Pater atq; Princeps Magnanime, in aede S. Laurentii sacratq fuisti epq, gloriosã Tuã apud Belgas obitura legationẽ. Itoq; dũ omnes, quas sol adspicit, regiones, festivo tripudio exsultant Tibiq; laetiora pozunt a Deo Optimo; nobis quoq; liceat vota olim susceptа iterare et quã saepe confessi sumq fidẽ filioz q amorẽ, hodie ardore duplicato manifestare. Haeret tamẽ anceps timetq animq, ne vel impar sit dotibq praedicendis, quibq Tuũ excelsũ fulget ingeniũ, v. nesciat tantã, quanta debetur, gratiã peragere Deo Altiss. pro innumeris congestis in Eccles. beneficiis, ex quo B. Petri cathedrã escendisti.

Profecto multi Pontiff. temporibq difficillimis Ecclesiã gubernacula tenuerunt, at nemo gravioribq, quũ apud ones fere gentes nõ solũ potestas publica in Ecclesiae jura invaderet, sed improbor conatibq onia divina et humana miscerentur ipsaq; religio in summa vocaretur discrimina. Tantã calamitatũ molẽ ut averteres, magnopere sollicitq et promptũ animos benigna delenivisti humanitate et impior molitiones invicta constantia evertisti et qu. majq erat, penitq dilaceratã societatẽ humanã et a se ipsa dissidentẽ, reduxisti ad pacẽ et concordiã. Quũ enĩ videres ubiq; terrarz ordinẽ moralẽ esse perturbatũ ipsiq; vitae ac communionis fundamenta conquassata, miserto es gregis Tibi ab Aet. Patre commissi praeclarisq modis verbisq indicasti

et veterũ remediũ maloꝝ et futuræ viã salutis - Semper sane Ecclesia et docuit et cõmonefecit, quænã essent veri honestiq̃ principia ĩmota, quænã prosperitatis publicæ et privatæ conditiones requisitae, quæ tandẽ præsidũ subditoꝝq̃ ĩmutabilis necessitudo. Neq̃ fas ẽ aut licet detrahere de meritis tot Rom. Pontificũ Doctoꝝq̃ rei xanæ, qui scriptis ĩnumeris õnes illas, quæ hodie periclitantur, veritates sapienter exposuerunt. Sed nunquã inde a primordiis Ecclesiæ inventꝰ ẽ, qui libertatis hum. naturã ac leges, societatis civilis constitutionẽ ac munera, patronoꝝ operarioꝝq̃ officia obligationesq̃, deniq̃ õnis philosophiæ et theoreticæ et practicæ viã ac rationẽ, õnis scientiæ et culturæ in Xo absolutionẽ tã lucide, copiose, ingenue traderet et explicaret, quã Tu fecisti, gloriose B. Petri successor, Encyclicis Tuis stupendis, nunquã perituris. Neq̃ de laudibꝰ Tuis unquã, Pater Sanctissime, grata posteritas conticescet nomenq̃ Tuũ venerandũ cũ celeberrimis Decessoribꝰ Tuis et cũ illustrissimis fidei revelatæ doctoribꝰ memoria devota sociabit. Neq̃ dubitari põ, quin numine et nutu Dei O. M. factũ sit, ut temporibꝰ acerbissimis, quũ õnis vitae, moꝝ, societatis humanæ recta ordinatio ab inimicis Xi impugnaretur, in cathedra Vaticana sederet Pontif. qui virtute intrepida, prudentia sũma, caritate incomparabili assereret et tutaretur jura sacra et civilia impermixta, vivendi normã certissimã, philosophiæ regulã nõ fallacẽ.

Universitas nostra, quæ brevi quingentesimũ, ex quo fundata ẽ, annũ absolvet, neq̃ unquã fidem, Pater Sanctissime, erga Decessores Tuos mutavit neq̃ hodie quidquã antiquiꝰ habet, quã ut voci Tuæ augustae obediat. Est enim penes Te aeternũ veritatis magisteriũ. Haec animis volentibꝰ Tibi pollicentes, enixe rogamꝰ, ut nobis digneris benedictionẽ impertire Tuã, qua accepta et novꝰ cordibꝰ nostris ardor

injicietur ad labores exantlandos et nova mentibꝰ lux affulgebit, ad vias scientiaꝝ difficiles investigandas juvenibꝰq; aperiendas. Die vero serenissimo, quo a septenis collibꝰ usq; ad ultimã Thulẽ certatẽ Tibi plaudant populi xani Teq; mirantur Patrẽ ac Statorẽ, Nos quoq; Rector, Senatꝰ, Professores Universitatis Jagellonicæ, oĩa fausta Tibi a Deo Oñpot. adprecamur, ut votis nostris, Magister perquã Venerande, valeas, vincas, vivas de annis nostris semperq; felix rẽ xanã regas.

Cracoviae d. 19. m. febr. a. 1893.

Rector, Senatus, Professores Universitatis Jagellonicae.

Epistola haec gratulatoria, ab oĩbꝰ fere professoribꝰ subscripta, missa ẽ ad Card. Rampolla, ut eã deponeret ad pedes Sanctitatis Suae nobisq; oĩbꝰ impetraret benedictionẽ apost.

Ad Georgium Kierzkowski
stud. jur.

Die Veneris.

Georgio S. Qu. dudũ in votis erat, ut matrẽ invisere Tuã, hodie demũ licebit, otiolũ nacto brevissimũ. Nolim tamẽ, ut hanc ob causã imponat sibi necessitate domi remanendi, si aliud quid statuerit. Equidẽ hora VI veniã, Te ambulatũ deducturꝰ, si forte affueris. Vale.

d. 19. maj. a. 1893.

Mense aprili a. 1900 composui titulos honorarios, imprimendos in diplomatibus, quibus Univers. nostra, quinquies centesimum agens annum inde a reformatione sua et integratione sub rege Ladislao Jag. a. 1400 decernet lauream diversissimarum gentium sapientibus. Complures titulos perpolivi adjuvantibus optimis amicis Casimiro Morawski et Leone Sternbach. Nō composui nisi titulos a facult. philos. decernendos

1, Josepho Joanni Thomson, prof. physicae in Univ. Cantabrig. Mag. Art. R. Societ. Sod.

„qui motum fluidorum pluraque phaenomena thermo-chymica novis illustravit observationibus stupendisque experimentis materiae statum ionizatum omnibus patefecit"

2, Michaeli Bobrzyński Dr. juv. Vicesgerenti praesidis supremi scholarum consilii

„Scriptori sagacissimo, qui olim juvenum animos in univ. craco. egregia aluit doctrina, dein optimum rerum scholasticarum rectorem se praestitit"

3, Dominico Comparetti, Senatori regni Italiae, Rom. Lynceorum Academiae sodali

„acerrimo antiquitatis nec non fabulosae permultarum gentium historiae scrutatori praestantissimo, studiorum humanitatis egregio fautori"

4, Ivoni (Yves) Delage, prof. zoologiae anatomicaeque comp. in facultate Parisiensi – „quod investigationibus subtilissimis experimentisque ingeniosis tum biologiam locupletavit generalem, tum morphologiam animalium evertebratorum praeclare exposuit –

5. Leopoldo Victori Delisle, administratori gñli Biblioth. Nationalis, Academiae Inscr. et Litt. sodali etc.
"codicum vetustor existimatori peritissimo, editori solerti, qui medii aevi res gestas conditiones q sociales incredibili diligentia explovavit"

6. Henrico Denifle Fr. O. Pr. archivii Vaticani praefecto
"propter studia diligentissima, acutissima, quibus mirifice illustravit et historiā universitatū et scientiar, quae medio aevo viguerunt, nationes"

7. Petro Duhem, Univ. Burdigal. illustri professori
"ob vastos profundos q labores in physica theoretica suscepstos explorationes q thermodynamicas, quibus ingenue promovit cognitionē legū principaliū, quibus naturae phaenomena regentur"

8. Juliano Dunajewski, Crac. Univ. prof. ac rectori illmo,
"firmae et salubris oeconomiae propagatori, regendae civitatis prudentissimo arbitro, qui exhaustū imperii aerariū perturbatos q reditus publicos sapienter ordinavit et in meliorē statū redegit, viro bono, dicendi perito"

9. Ernesto Duemmler praesidi edendor Monum. Germ.
"qui in edendis medii aevi monumentis editoris officio egregie functus ē et accurata fontiū investigatione rer gestar scientiā auxit et complevit.

10. Nameny Roland Eötvös, libero baroni de Vásáros, Academiae scientiar hungaricae praesidi inclyto
"scientiar physicar cultori assiduo, qui olim rer scholasticar rector supremus, de publica Hungariae educatione optime meritus ē"

11. Ioanni Gebauer, philo-slav. prof. in univ. pragensi
„qui labore assiduo, indefesso scientiaq/ perquā mirabili grammaticā linguae bohemicae historicā composuit, monumentū omni laude dignissimū"

12 Guilelmo de Hartel, excellentissimo rer scholasticar praefecto.
„qui litterar graecar latinarq/ studiis, philologiae in Austria significationē praestitit"

13. Josepho Hlavka, Academiae bohemicae praesidi,
„qui insigni liberalitate in studiis promovendis, gentī bohemicae alter existit Maecenas"

14. Vatroslavo Jagić, linguar slav. in Univ. Vindobo. prof. celeberrimo,
„qui linguā palaeoslavicā egregiis illustravit libris atq/ propter vastā litterar medii aevi cognitionē inter praecipua saeculi ornamenta numerandus ē"

15. Felici Klein mathesos prof. in univ-gottingensi,
„quod geometriā sublimiorē theoriāq/ functionū diligentissime excoluit insignīq/ magisterio innumeros conformavit discipulos"

16 Nicodemo Kondakow prof-emer. univ-petropolitanae.
antiquitatū byzantinar inventatori clarissimo
„qui libris celeberrimis Ecclesiae orientalis artes vitasq/ omnibus aperuit necnō primogenia imperii russici monumenta felici investigatione retexit"

17. Carolo Krumbacher philologiae mezo-et neograecae in univ. monacensi prof. inclyto
„studior byzantinor parenti ac magistro"

18. Julio Kuehn, agriculturae in univ. hallensi prof. benemerito,
„qui nunquā cessavit juvenes frugifera imbuere veritate, agrū nō parere nisi scientiae et rationi"

19. Thaddaeo principi Lubomirski
„qui antiquae Poloniae mores et instituta diligentissime perscrutatq egregie de promerenda historiae nostrae cognitione meritq ē"

20. Ladislao Luszczkiewicz, artiū insigni professori,
„architecturae medii aevi, quae in Polonia viguit, scrutatori praestantissimo, indefesso"

21. Simoni Newcomb, insigni prof. univ. baltimorensis,
„propter eximia in astraq scientiā merita ac mechanicā caelestē novis observationibq adauctā"

22. Constatino comiti Nigra,
„scriptori styli venustate conspicuo, poeseos italae, celticae necnō antiquaq litteraq investigatori sagacissimo, humanitatis promotori magnanimo"

23. Adolpho Erico baroni Nordenskjöld, prof. rectoriq musei historiae naturalis, Academiae suecicae scientiaq socio etc"
„qui horridis sub Arcto oris audacter exploratis doctoq descriptis, mirifice meritq ē de studiis geographicis promovendis"

24. Alexandro Pypin
„litteraq slav. historiae benemerito investigatori, verae humanitatis urbanitatisq cultori assiduo, defensori intrepido"

25. Gulielmo Ramsay, prof. in Londinensi colleg. univ.; soc. reg. sod.
„propter inclytas physico-chymicas investigationes plurimaq naturae elementa ingeniose patefacta"

26. Henrico Sienkiewicz

scriptor Polonor principi

„qui temporibg iniquissimis patriæ dignitatē sermonis egregie auxit, integritatē religiosę servavit, civiū animos erexit operibg q̄ mirandis summā apud exteros gloriā nactg, nomē quog patriae suae nobilitavit"

27. Henrico Struve, philosophiae prof. in univ. varsav.

„quod temporibg difficillimis juvenū animos ad veri pulchriq̄ studiū incitavit librisq̄ doctissimis philosophiae nomē propagavit apud nostrates"

28. Eduardo Suëss prof. univ. Vindob. Acad. scient. praesidi

„quod studiis geologicis splendide adauctis veram terrae faciē libro doctissimo dilucide explicuit"

29. Thaddaeo Wojciechowski univ. Leopolit. prof.

„historiae patriae nec nō monumentor antiquor sagacissimo indagatori"

30. Abrahamo Bredio, reg. pinacothecae hagensis praefecto,

„picturae patriae judicii peritissimo, qui documentis innumeris libris q̄ doctissimis in lucē editis, vitas artificū batavor mirifice illustravit plurimasq̄ eor tabulas apud exteras nationes latentes, et sagaciter descripsit et veris auctoribg restituit"

31. Radovano Kosutić, linguar slav. magistro bene merito in univ. belgradensi

„quod nunquā cessavit juvenū animos slavicar rer amore imbuere nostraeq̄ linguae grammaticā egregiā suo idiomate patrio edidit"

Cardinale Rampolla Segretario di Stato
Roma Vaticano

Societas cracoviensis politico catholica congressum celebrans anniversarium, Eminentiam Tuam enixe precatur, ut Sanctitati Suae Leoni XIII gloriose regnanti Eminentia Tua dignetur communicare sociorum devotionem filialem, gratias innumeras propter jubilaei indulta ad omnes reipublicae xenae provincias misericorditer extensa, sensus admirationis sincerae, qua recentissimam de xena democratia encyclicam excepimus, tandem humillimam apostolicae benedictionis postulationem, inconcussae fidelitatis obtestationem.

18 jul. a. 901

Vatroslav Jagić (Ignatius ~), i patron nestor filologji slowiańskiéj, rzadko iloletnią
lat, ale obszarem i głębokością swéj orbity. Świetna karjera naukowa: Odessa, Berlin,
Petersburg, wreszcie Wiedeń, gdzie objął spuściznę po Miklosichu. Dziś Wiedeń
jest kolebką pierwszorzędnem ogniskiem slawistyki: seminarjum, założone przez Jagića,
(przewodzone przez niego)
a kierowane, zaopatrzone we wszystko, co potrzebne do studjów slawistycznych, kupi
kolo siebie młodych slawistów, których większość była lub jest uczniami
Jagića.
Zasługi jego, przez wychowania całéj generacji uczonych i oddanych nauce ludzi,
obejmują bezpośrednią pracą całe pięcie ogromne pole filologji słowiańskiéj.
Świat nauka powszechna, że wszechstronnością nikt mu nie dorówna, a składa
jéj wybitne dowody w znakomicie prowadzonem „Archiv für slavische Philologie",
które jest jego dziełem na każdéj prawie karcie nosi ślady jego pracy
i uczoności, które się stało rzeczywistym i niezbędnym organem
slawistyków najwyższego lotu słowa znawcza. Przez ogłoszenie mnóstwa
większych i mniejszych rozpraw, przyczynków, sprawozdań i recenzyj,
pomieszczonych w piśmach tychczasowych, przedewszystkiem zaś w „Archiv", jest
cały długi szereg prac, założenia wydawniczych, które stały się podwalinę
tego, co jest podstawą slawistyki: starocerkiewnego języka. Rozwoju
wszystkie kwestje związane z powstaniem i rozwojem literatury języka
starocerkiewnego znalazły w nim trzeźwego, uczonego opiekuna. Mało
kto (następnie) ogarniał tak jak on całą tę ogromną literaturę, która w południowych
i ruskich krajach wyrosła z pnia starocerkiewnego, a która bierze się
„Archiv" wróci z literatury średniowiecznej Rusi i Zachodu.
Przed kilku laty powziął plan wydania encyklopedji filologji słowiańskiéj,
któraby na podobieństwo znanych „Grundrissów" (germ. filologji Pau-
la, romańskiéj Gröbera, starożydowskiéj Büchlera ...) objęła całą
kwestję téj nauki, dała jasny i wyczerpujący obraz dzisiejszego stanu
wiedzy na tem polu i w ten sposób stała się niezbędną towarzyszką
każdego slawisty (literaturologa, folklorysty, językoznawców
zachodnioeurop. i t. d.) i drogowskazem nauki na przyszłość. Oby
mu było danem tem dziełem godnie ukoronować długą i owocną
działalność.

Jan Gebauer, profesor języka i literatury czeskiéj, poświęcił całe
życie z prawdziwie czeską energją i wytrwałością badaniu swego
ojczystego języka. Jego pracy, pełnéj poświęcenia, na naród
czeski tem bardziéj cennéj że obecnie posiada monumentalną
historyczną gramatykę swego języka, jaką żaden inny naród
słowiański nie może się poszczycić. Dotąd wyszły trzy ogromne
tomy tego dzieła, do których przybędą jeszcze dwa. Są to
owoce długoletniéj pracy, przygotowane w długim szeregu mo-
nografij i wydań pomników. Na razie przerwał Gebauer

dalszą pracę nad swą historyczną „Mluvnice", bo wedle z góry zakreślonego planu który spełnia co do joty z podziwienia godną konsekwencją i wytrwałością, między wydanemi trzema tomami, a temi dwoma które mają być zamknięciem dzieła, ma stanąć historyczny słownik starego języka czeskiego. Słownik ten drukuje się już od dłuższego czasu. A zatem i wobec tego człowieka cichej, żelaznej pracy życzenia: aby dokończył swego ogromnego dzieła.

Košutić, slawista młodej generacji: wiem o nim tylko tyle, że jest przyjacielem polaków, zna doskonale język polski i napisał po serbsku gramatykę polską, wcale dobrą. Człowiek zdolny, pracowity i ożywiony dobremi chęciami: człowiek przyszłości. Dla nas dobrze mieć tam na południu życzliwego i rozumnego przyjaciela-uczonego. Jest lektorem słowiańskich języków (lub coś podobnego) w wielkiej szkole w Belgradzie.

K.

Łuszczkiewicz.

Władysław Łuszczkiewicz, Nestor naszych archeologów i historyków sztuki, ~~ten~~ całe swe pracowite i czynne życie, przy zawodowych innych zajęciach, poświęcił zbadaniu i publikacyi zabytków sztuki polskiej, a zwłaszcza architektury i dotąd czynnym na tem polu być nie przestaje. On pierwszy w badaniach swoich wszedł na drogę poważnych studjów i przygotował drogę do dalszych poszukiwań. Cały szereg prac, poświęconych pomnikom, a przedewszystkiem kościołom romańskim w Polsce – stanowi niespożytą jego zasługę. To, co na tem polu o naszym romanizmie w architekturze wiemy, zawdzięczamy Łuszczkiewiczowi. Po za obrębem romanizmu ogłosił Łuszczkiewicz kilka ważnych prac dotyczących gotycyzmu u nas, które są niepospolitej wartości, a w wielu innych dotykał zabytków tak rzeźby jak malarstwa, zawsze z pożytkiem dla nauki i z tą wielką znajomością miejscowego gruntu, której nikt na tem polu w tym stopniu nie posiada, co on. Dodać należy, że skrzętną i ruchliwą swą działalnością przyczynił się nie mało, do rozpowszechnienia pojęć właściwych, odnośnie do naszych pomników, w szerszej publiczności. Zbudował i osadził fundament, na którym przyszłość budować będzie. Jeżeli zwrócimy uwagę, że nigdy nie ustał i nie jasko=

./.

rupił się w raz przyjętych zasadach, ale zawsze szedł z postępem nauki, której rezultaty odnośnie do ścisłości i metody badania, starał się sobie przyswoić, co sprawia, że jego prace późniejsze mają o wiele większą wartość od dawniejszych, a zwłaszcza początkowych i że w ostatnich, jak prace o topografii miasta Krakowa, drukowana w Roczniku miłośników miasta Krakowa, uderza nieżyczko bystrością poglądu, ale i umiejętnością użycia materyału obserwacyjnego – to będziemy mieli wyobrażenie o zasługach Władysława Łuczyckiewicza.

Maryan Sokołowski

12/III 1900.

Kondakoff.

Nikodem Kondakoff. Prof. Uniwersytetu naprzód w Odessie a później w Petersburgu, czł. czynny Akademii cesarskiej nauk, najznakomitszy badacz na polu historyi sztuki bizantyńskiej. Cały szereg ~~większych~~ mniejszych i większych studyów i dzieł zrobiło mu europejską sławę i pierwszorzędne znaczenie. Najważniejszemi jego dziełami są 1°) historya sztuki bizantyńskiej na podstawie miniatur, wydana naprzód w Odessie po rosyjsku, a później w tłomaczeniu francuzkiem w Paryżu. Dzieło to otworzyło oczy na rozwój sztuki bizantyńskiej i sprostowało dotychczas mylne o niej wyobrażenie, nie ma badacza tej lub pokrewnej dziedziny, który by się na to dzieło nie powoływał; 2°) historya bizantyńskiej emalii, na podstawie zbioru Swenigorodzkiego, wielkie i obszerne prace, monumentalnego znaczenia, wydane jednocześnie w trzech językach, rosyjskim, niemieckim i francuzkim, wychodzące zakresem badań i poglądów po za ścisłe ramy przedmiotu i znające światło na rozmaite strony dziejów kultury zwłaszcza wschodniej; 3°) Rosyjskie wykopaliska z czasów przedmongolskich, dzieło, którego pierwszy tom się dopiero pokazał i zrobił wielkie wrażenie. Początki kultury kijowskiej i jej stosunek tak do azyatyckiego Wschodu, jak do Bizancyum jest w niem rozjaśniony i w analizie szczegółowej wielu zwłaszcza złotniczych zabytków ma ono pierwszorzędną wartość. Rezultaty osiągnięte przez autora rozjaśniają nietylko rosyjską, ale pod wielu względami i europejską kulturę w jej zawiązkach i początkach. Oprócz

./.

tego Prof. Kondaków ogłosił wiele innych, nie mniej ważnych i doniosłych prac. Jego podróż do Syrii, jego zabytki Konstantynopola, jego „Rosyjskie starożytności" wydane razem z Tołstojem, jego Kościoły Gruzyi, czy też monografije drobniejsze, wszystko to ma niepospolitą naukową wartość i przynosi dla nauki nowe zdobycze. Dodać winniśmy, że niektóre zwłaszcza z prac Prof. Kondakowa bezpośrednio dotyczą zawiązków mniej własnej polskiej kultury, a przynajmniej przyczyniają się do jej rozświetlenia, tak że żaden z poważnych badaczy nad naszą własną cywilizacyją, nie może ich nieznać.

Maryan Sokołowski.

d. 12/III 1900.

179

Deliste Lubomirski
Denifle Nigra
Dümler Sienkiewicz
Eötvös

Wielebny O. Stefan Pawlicki C.R.
Profesor Uniwersytetu Jagiell.

odebrać raczy